

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA BÖLÜMÜ**

**SİĞİNMACI DAVRANIŞLARININ MEKANSAL
ANALİZİ: MERSİN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HASAN ÜCEL

**ANKARA
2019**

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
BEŞERİ VE İKTİSADİ COĞRAFYA BÖLÜMÜ**

**SIĞINMACI DAVRANIŞLARININ MEKANSAL
ANALİZİ: MERSİN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HASAN ÜCEL

**Tez Danışmanı
Doç.Dr. NURETTİN ÖZGEN**

**ANKARA
2019**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
TABLOLAR DİZİNİ.....	ii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
ARAŞTIRMA KONUSU VE YÖNTEM	4
1.1 Araştırma Konusu:	4
1.2 Araştırma Soruları.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi	5
1.4. Tezin Kuramsal ve Kavramsal Çerçevesi	6
1.5. Araştırma Yöntemi.....	11
1.5.1.Araştırma Sınırlılıkları	11
1.5.2.Araştırmanın Bağımlı-Bağımsız Değişkenleri	12
1.5.3.Araştırma Kapsamı ve Örneklemi	12
1.5.4.Veri Kaynaklarının ve Veri Toplama Tekniklerinin Belirlenmesi.....	13
1.5.5.Veri Değerlendirme Yöntemi.....	14

İKİNCİ BÖLÜM

GÖÇ DAVRANIŞSAL SÜREÇLER VE MEKANSAL ÜRETİMLER	15
2.1. Göç Hareketliliğinin Oluşumunda Davranışsal Mekanizmalar:	15
2.2.Göç Temelli Mekânsal Üretimlerde Algısal Süreçler	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILAR.....	25
3.1.Suriye İç Savaşı.....	25
3.2.Sığınmacı/Mülteci/Göçmen Olmak	27
3.3.Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar.....	29
3.4. Türkiye'de Sığınmacıların Mekânsal Üretimleri	34

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMA BULGULARI	39
--------------------------------	----

4.1.Mersin ve Göç	39
4.2. Saha Araştırma Bulgularının Sunumu	40

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA	79
1)Sığınmacıları düzensiz göç akımlarına motive eden arayışlar:	86
2) Sığınmacıların mekânsal pratiklerinin altında yatan davranışsal nedenler. 87	
3) Etnik topluluklar ile ilgili mekânsal konsantrasyonun oluşumu:	88
4) Göç hareketliliğinde mesafe algısı:	88
5) Göç ve mekânsal hissiyatlarda değişim:	90
6) Sığınmacıların geliştirdikleri davranışların sosyomekânsal örüntüleri:	90
KAYNAKÇA.....	92
EKLER:	102
Ek-1: Anket	102
ÖZET	105
ABSTRACT.....	106

ÖNSÖZ

Bu çalışmada amaç Suriyeli sığınmacıların geliştirdikleri mekânsal pratiklerin (aidiyet, yere bağlılık, çevre ile kurdukları ilişkiler-ilişkisizlikler vb.) incelenmesidir. Bu kapsamda Mersin ili kent merkezinde sınırlı bir bölgede 100 Suriyeli sığınmacı ile alan araştırması yapılmış; sığınmacı davranışlarının günlük yaşamsal pratikleri mekânsal bir perspektiften değerlendirilmiştir.

Bu süreçte desteği ile beni sürekli motive eden sevgili eşime; destek, yardım, eleştiri ve önerileri ile sürece katkı sağlayan tez danışmanım Doç.Dr. Nurettin Özgen'e; çalışmaya katılarak büyük bir samimiyet ile düşüncelerini ifade eden tüm sığınmacı katılımcılara teşekkür ederim.

Hasan ÜCEL

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1- Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların demografik dağılımları (Kaynak: Mülteciler Derneği,2019)	31
Tablo 2- Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımları	41
Tablo 3- Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları	41
Tablo 4- Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımları	42
Tablo 5- Katılımcıların aylık gelirlerine göre dağılımları	42
Tablo 6 - Anket sorusu 1	43
Tablo 7- Katılımcıların göç karar sürecinde sosyal çevre etkisinin istatistiksel dağılımı.....	43
Tablo 8- Katılımcıların göç karar sürecinde yaş değişkenine göre istatistiksel dağılımı.....	45
Tablo 9 - Anket sorusu 2.....	47
Tablo 10- Katılımcıları Türkiye'ye çeken faktörlerin istatistiksel dağılımı	47
Tablo 11- Anket sorusu 3.....	48
Tablo 12- Katılımcıları Mersin'e çeken faktörlerin istatistiksel dağılımı	49
Tablo 13- Anket sorusu 4.....	50
Tablo 14- Katılımcıların Mersin'e göç etme nedenlerinin istatistiksel dağılımı	50
Tablo 15- Anket sorusu 5.....	51
Tablo 16- Katılımcıların Avrupa'ya göç etme arayışlarının istatistiksel dağılımı	52
Tablo 17- Anket sorusu 6.....	54
Tablo 18- Katılımcıların Mersin'de sorun yaşadıkları alanların istatistiksel dağılımı.....	54
Tablo 19- Anket sorusu 7.....	55
Tablo 20- Katılımcıların ikamet tercihlerini etkileyen unsurların istatistiksel dağılımı.....	56
Tablo 21 - Anket sorusu 8.....	57
Tablo 22- Katılımcıların Mersin'de kendilerini mutlu hissettikleri mekanların istatistiksel dağılımı.....	57
Tablo 23- Katılımcıların Mersin'de kendilerini mutlu hissettikleri mekanların eğitim değişkenine göre dağılımı	59

Tablo 24 -Anket sorusu 9	60
Tablo 25 - Katılımcıların Suriye'de iken kendilerini mutlu hissettikleri mekanların istatistiksel dağılımı.....	61
Tablo 26 -Anket sorusu 10.....	62
Tablo 27 - Katılımcıların göç sonrası kimliksel hissiyatlarının istatistiksel dağılımı	63
Tablo 28 -Anket sorusu 11	64
Tablo 29 - Katılımcıların geleceğe yönelik planlarının istatistiksel dağılımı	64
Tablo 30 -Anket sorusu 12.....	65
Tablo 31 - Katılımcıların çalışırken ya da iş başvurusunda bulunurken yaşadıkları zorlukların istatistiksel dağılımı	66
Tablo 32 - Katılımcıların çalışırken ya da iş başvurusunda bulunurken yaşadıkları zorlukların cinsiyet değişkenine göre istatistiksel dağılımı.....	67
Tablo 33 -Anket sorusu 13.....	68
Tablo 34 - Katılımcıların gelirlerini en çok harcadıkları kalemlerin istatistiksel dağılımı.....	69
Tablo 35 -Anket sorusu 14.....	70
Tablo 36 - Katılımcıların bakışı ile yerli halkın Suriyeli sığınmacıların işlettiği/çalıştığı iş yerlerinden yararlanma durumlarının istatistiksel dağılımı	71
Tablo 37 - Anket sorusu 15.....	72
Tablo 38 - Katılımcıların Suriye'de çalıştıkları sektörlerin istatistiksel dağılımı	72
Tablo 39 -Anket sorusu 16.....	73
Tablo 40 - Katılımcıların Mersin'deki sektörel dağılımlarının istatistiksel analizi	74
Tablo 41 - Katılımcıların Mersin'deki sektörel dağılımlarının cinsiyet değişkenine göre analizi	76
Tablo 42 - Katılımcıların Mersin'deki sektörel dağılımlarının eğitim değişkenine göre analizi	78

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1-Temel ve psiko-sosyal ihtiyaçların göç ve mekânsal pratikler üzerindeki etkisi (Kaynak: Şekil yazar tarafından elde edilen bulgular doğrultusunda çizilmiştir;2019)	17
Şekil 2-Kültürel peyzajın örüntü formu (HOLT-JENSEN, 2017, s. 37).....	24
Şekil 3-Suriye haritası ve Deraa kenti	27
Şekil 4-Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yaş gruplarına göre dağılım popülasyonu.....	32
Şekil 5-Türkiye'de Suriyeli sığınmacıların en fazla dağılım gösterdiği ilk 10 şehir	33
Şekil 6- Katılımcıların göç karar sürecinde sosyal çevre etkisinin grafiksel dağılımı.....	44
Şekil 7- Katılımcıların göç karar sürecinde yaş değişkeni ve sosyal çevre etkisinin grafiksel dağılımı.....	46
Şekil 8- Katılımcıları Türkiye'ye çeken faktörlerin grafiksel gösterimi.....	48
Şekil 9-Araştırmaya katılan sığınmacıları Mersin'e çeken nedenlerin grafiksel dağılımı.....	49
Şekil 10- Katılımcıların Mersin'deki temel arayışlarının grafiksel dağılımı.....	51
Şekil 11-Araştırmaya katılan sığınmacıların Avrupa'ya göç etmek isteme nedenlerinin grafiksel dağılım	53
Şekil 12- Katılımcı sığınmacıların arayışlarının Avrupa ve Türkiye boyutu arasındaki farkın grafiksel gösterimi	53
Şekil 13- Katılımcıların Mersin'de en çok sorun yaşadıkları alanların grafiksel gösterimi	55
Şekil 14 -Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların semt seçiminde yerleşme tercihlerinin grafiksel dağılımı	56
Şekil 15- Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların Mersin'de kendilerini en mutlu hissettikleri mekanların grafiksel dağılımı.....	58
Şekil 16- Araştırmaya katılan sığınmacıların eğitim düzeyi ile mekânsal mutluluk durumunun grafiksel dağılımı	60
Şekil 17-Araştırmaya katılan sığınmacıların Suriye'de kendilerini en mutlu hissettikleri mekanların grafiksel gösterimi	61

Şekil 18- Araştırmaya katılan sığınmacıların Türkiye'de ve Suriye'de kendilerini en mutlu hissettikleri mekanların grafiksel karşılaştırılması.....	62
Şekil 19- Katılımcıların Mersin'in kendilerinde hissettirdiği kimliklerin grafiksel değerlendirmesi	63
Şekil 20- Katılımcıların geleceğe dönük planlarının grafiksel değerlendirmesi	65
Şekil 21 -Katılımcıların iş ararken en sık karşılaştıkları sorunların grafiksel dağılımı.....	66
Şekil 22- Katılımcıların iş ararken karşılaştıkları sorunların cinsiyet değişkenine göre grafiksel dağılım.....	68
Şekil 23- Katılımcıların Mersin'de gelirlerini en çok harcadıkları kalemlerin grafiksel gösterimi	69
Şekil 24- Katılımcıların bakışı ile yerli halkın Suriyeli sığınmacıların çalıştığı/işlettiği iş yerlerinden yararlanma durumlarının grafiksel gösterimi.....	71
Şekil 25- Katılımcıların Suriye'de iken sektörel dağılımlarını gösteren grafik..	73
Şekil 26- Katılımcıların Mersin'de iken sektörel dağılımlarını gösteren grafiksel dağılım	74
Şekil 27- Katılımcıların Suriye'deki ve Mersin'deki istihdam alanlarının grafiksel karşılaştırılması.....	75
Şekil 28- Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Mersin'deki sektörel dağılımlarının grafiksel incelenmesi	76
Şekil 29- Katılımcıların eğitim değişkenine göre Mersin'deki sektörel dağılımlarının grafiksel incelenmesi	78

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
UN	United Nations
UNHCR	The UN Refugee Agency
IOM	International Organization for Migration
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
TİSK	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TEPAV	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
MSTO	Mersin Sanayi ve Ticaret Odası
ORSAM	Ortadoğu Araştırma Merkezi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Beşerî Coğrafya, insanın mekânsal etkileşimini inceleyen bir disiplin olarak tanımlanır. İnsan davranışları ile mekân arasındaki etki-tepki süreci beşerî coğrafyanın sınırlarını belirler. İnsanın mekânsal pratikleri bir rastgelelikten çok onun çevre ile geliştirdiği anlamsal/varoluşsal ve davranışsal bütünlüğünün, problem çözme becerilerinin, kaygı ve korkularının, kendini koruma içgüdüsünün bir yansımasıdır. İnsanın çevreye yönelik geliştirdiği algılar, motivasyonlar, hissettiği duygular; çevresine yönelik bir değer ve anlam bütünlüğü oluşturmada, çevresini şekillendirmede ve nihayetinde de mekânda davranışları ile kalıcı bir iz bırakmada rol oynar. İnsan gereksinimleri, duygusal ve fizyolojik arayışlar, davranışlar, kültürel yapılar göç sürecini ve göç süreci sonucunda ortaya çıkan yeni mekânsal üretimleri şekillendirir. Mekân kişilik yapıları üzerinde rol oynayarak davranışları etkiler.

Göç çalışmaları beşerî coğrafyanın alt temalarından biridir. Coğrafyacılar bölgeler arası göç, kırsal bölge-kentsel alan veya kentsel alan-kırsal bölge göçü, göç ve nüfus hareketliliği gibi konu başlıkları üzerine çalışmalarda bulunur. Sınırlar arası göç hareketliliği bugün coğrafyada çalışılan önemli konu başlıklarından biridir. Göç; mekânsal üretimi, ekonomiyi, toplumsal gelişimi etkileyebilen bir olgudur.

Yer kavramı bireysel algılara dayanarak farklı kültürlerde ve zaman içerisinde değişiklikler gösterir. Yer-Mekân kavramı hümanist ve davranışçı coğrafyada en çok tartışılan temel kavramlardandır. Coğrafi mekân kavramı diğer kavramlar ile birlikte kullanıldığında ancak bir değer ve anlam taşıyan ilişkisel bir bütünlük gösterir. Bu

çalışmada yalnızca göç hareketliliğinin altında yatan davranışsal nedenler değil; göç ve sosyo-mekânsal pratikler bağlamındaki davranışsal ilişkiler de incelenmiştir.

Birleşmiş Milletler verilerine göre (2017) 1990 yılında yeryüzünde kayıtlı göç eden insan sayısı 152,5 milyon kişi iken 2017 yılı itibarı ile bu sayı 257,7 milyon kişiye yükselmiştir (UNITED NATIONS, 2017). Bireyler güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak, gelirlerini arttırmak, yaşam standartlarını geliştirmek adına göç hareketliliğine katılır. Göç mekanizmasını açıklayabilmek için birçok teori ortaya atılmıştır. Göç, bireylerin kendi kişisel tercihleri ile şekillenebilen bir hareketlilik olmasının yanı sıra hane halkı kararları, sosyal çevre etkisi ve ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile de yakından ilişkilidir. Göç eden bireylerin hangi tür ihtiyaçlarını giderme arayışı içinde oldukları, sosyal ve kültürel bağlantılar, uluslararası ilişkiler, mevcut yasalar, uzaklık kavramı, kitlelerin göç motivasyonu ve karar mekanizması üzerinde etkili olur. Göç eden bireyler göç ettikleri yerleri kendi ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirir. Yalnızca barınma, beslenme, güvenlik gibi temel fizyolojik ihtiyaçlar ve arayışlar değil; ait olma, saygı görme, eğitsel ve mesleki potansiyellerini geliştirme, estetik bir çevrede yaşama, özgür olma isteği gibi birçok psiko-sosyal ihtiyaç da göç eden bireylerin davranışlarını, karar süreçlerini ve nihayetinde mekânsal üretimlerini etkiler. Bu çalışmada sığınmacıların davranış mekanizmalarına odaklanılarak göç ve mekânsal şekillendirmedeki yapılar açıklanmaya çalışılmış; hangi tür davranışların ne tür mekânsal üretime nasıl temel oluşturduğu sorgulanmıştır.

Araştırmada öncelikle çalışmanın konusu, amaç, hipotezler, kuramsal çerçeve, varsayımlar ve yöntem konuları hemen çalışmanın başında, *birinci bölümde* sunulmaktadır. *İkinci bölümde* göç hareketliliğinin oluşumunda davranışsal mekanizmaların, güdülerin, içgüdülerin, bilişsel süreçlerin, motivasyonların, ihtiyaçların yeri ve önemi açıklanmış; bu örüntülerin mekânsal yansımaları örnekler ile incelenmiş; göç algısının oluşumundaki davranışsal mekanizmalar, sığınmacı arayışlarının fizyolojik

ve psiko-sosyal boyutu, motivasyon ve mobilite, mekânsal şekillendirmelerde algısal temeller konuları işlenmiştir. *Üçüncü bölümde* ise Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların genel durumu değerlendirilmiş, Suriye iç savaşının kısa bir tarihçesi verilmiş, sığınmacı/mülteci/göçmen tanımlamaları kısaca açıklanmış ve sığınmacıların Türkiye'deki mekânsal üretimlerine yer verilmiştir. *Dördüncü* bölümde alan araştırma verileri; *beşinci bölümde* bulgular değerlendirilmiştir. Bu başlıklar altında bireylerin fizyolojik ve psiko-sosyal arayışlarının göç hareketliliğine ve mekânsal pratiklere etkisi, mekânsal aidiyet duygusu, mekânsal ayrışmalar, rekreasyon alanlarının işlevi, sığınmacı ekonomisinin mekânsal yansımaları, kültürel yapıların göç hareketliliği üzerindeki etkisi, mesafe algısı ve yaşama dair çeşitli pratikler tartışılmıştır.

ARAŞTIRMA KONUSU VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın konusu, amacı ve öneminden bahsedilmiş; araştırma soruları, kuramsal çerçeve, varsayımlar, değişkenler, veri toplama ve değerlendirme yöntemleri, örneklem açıklanmıştır.

1.1 Araştırma Konusu:

Araştırmanın konusu Mersin ilindeki Suriyeli sığınmacıların geliştirdikleri davranış biçimi ve örüntülerinin göçe ve sosyo-mekânsal pratiklere yönelik yansımalarının analiz edilmesidir. Bu süreç içerisinde sığınmacıların göç ettikleri çevreye karşı geliştirmiş oldukları duygu, düşünce, davranış ve algı örüntülerinin tez çalışması boyunca işlenmesi; davranış mekanizmaları ile mekân arasındaki ilişkinin karşılaştırılması araştırmanın temel konusu olarak tanımlanır.

1.2 Araştırma Soruları

Yukarıda belirtilen açıklamalar kapsamında çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

Problem:

Sığınmacıların geliştirdikleri davranışlar sosyomekânsal üretime yönelik nasıl bir coğrafi örüntü sunmaktadır?

Bu bağlamda, daha ayrıntılı analizler gerçekleştirmek için de aşağıda belirtilen alt problemlere cevaplar aranmıştır.

Alt Problemler:

Sığınmacı davranışları mekânsal üretimleri nasıl şekillendirmektedir?

Sığınmacıları düzensiz göç akımlarına motive eden arayışları nelerdir?

Göç ile birlikte sığınmacıların mekânsal hissiyatlarında nasıl bir değişiklik olmuştur?

Etnik topluluklar ile ilgili mekânsal konsantrasyon nasıl olmaktadır?

Sığınmacıların kültürel yapıları göçü ve mekânsal üretimleri nasıl etkilemektedir?

Göç hareketliliğinde mesafe algısı nasıl bir değişiklik gösterir?

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı sığınmacıların geliştirdiği bilişsel ve duyuşsal yapılara, karar verme mekanizmalarına, kültürel farklılıklara, davranışlara odaklanarak göçe ve mekânsal pratiklere yönelik coğrafi değişimdeki değişkenlikleri açıklamak ve beşerî yaşama ilişkin örüntülerin fiziksel ortam üzerindeki etkisini incelemektir.

Bugün pek çok ülkede, göç eden ya da zorunlu göçe maruz kalan bireyler “kendi ülkelerinde yerinden edilenler, göçmenler, sığınmacılar, mülteciler” olarak tanımlanıp yaşamlarını devam ettirir. Bireyleri göçe zorlayan kaygılar güvenlik temelli fizyolojik arayışlar olabileceği gibi; saygı görme, kendini geliştirme, estetik değerler gibi birtakım psiko-sosyal ihtiyaçları giderme arayışları da olabilir. Göç eden kitlelerin sosyal ve kültürel özellikleri, arayış türleri, ihtiyaçları; ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmişlikleri göç hareketliliği üzerinde etkili olur. Bu çalışma ile sığınmacıların duygu, düşünce, davranış ve algılarının göç ettikleri yerlerde ne tür mekânsal etkileşimlere temel oluşturduğu ve bu etkenlerin göç hareketliliği üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu araştırılmak istenmiştir. Elde edilen bulgular ile ne tür bireysel algıların, davranışların, sosyal ilişkilerin, karar mekanizmalarının ve beklentilerin sığınmacıları göçe sevk ettiği, göç ettikleri yerlerde ne tür mekânsal etkileşimler gerçekleştirdikleri (nasıl ve neden sorularına cevaben) incelenmiştir.

Araştırma; insan davranışlarının ne türden, neden ve nasıl bir mekânsal pratiklere alan açtığını ve bunun mekânsal sonuçlarının neler olabileceğinin analiz etmesi bakımından önemlidir. Belirli türden insan davranışlarının belirli türden mekânsal şekillendirmelere alan oluşturması mümkün olabilir. Bu durumda eğer insanların mekâna yönelik davranışsal tepkileri açıklanabilir ise ne türden bir mekânsal gelişim süreci izlenebileceği de benzer akıl yürütme ve yorumlama yoluyla açıklanabilir. Ayrıca

araştırma konusunun sığınmacılar olması, son yıllarda göç eden, mülteci/sığınmacı/göçmen tanımına giren insan sayısındaki artış; göç eden bireylerin göç ettikleri yerlerde uzun süre kalmaları ve bu durumun toplumsal, ekonomik, politik sonuçlar üretmesi nedeni ile göç eden bireylerin çevresel-davranışsal etkileşimlerini analiz ederek gelecekte ne türden oluşumlar sergileyecekleri öngörülebilir. Örneğin Almanya’da göçmenlerin sosyo-mekânsal yoğunlaşmaları tartışılan bir durumdur (CEYLAN, 2007). Küresel, ulusal ve yerel değişiklikler ile bağlantılı olarak göçmenlerin kendi ülkelerinden getirmiş oldukları mekânsal davranış ve buna ilişkin kavramsal yeniliklerle bağlantılı olarak kendi içerisinde farklı bir üretime ve tanımlamaya gidebilmekte; bu durum ülkenin sosyal ve ekonomik yapılarını etkileyebilmektedir. İsveç’te doğmuş büyümüş göçmenler arasında suç oranlarının yüksek olduğu bilinir. Bu durumun yoksulluk, mekânsal ayrışma ve dışlanmalar ile ilgisi olduğu tartışılan bir konudur. Türkiye’nin büyük şehirlerinde etnik temelli mekânsal ayrışmalar görülür. Bu sorunların çözümü için göç eden kişilerin mekâna yönelik geliştirdikleri tepkilerin ve mekânsal şekillendirmelerin nasıl bir dünya algısı sonucunda ortaya çıktığı bilinmesi gerekir. Özellikle hedef ülkelerin düzensiz göç akımları karşısında olguları yalnızca ekonomik ya da politik açıdan değil davranışsal, kültürel ve bireysel tercih yönleri ile de değerlendirmesi gerekir. Göçmenlerin, sığınmacıların ve mültecilerin göç ettikleri ülkelerde uzun süre kaldıkları göz önüne alınırsa, göç eden bireylerin çevresel algıları üzerinden gelişen etkileşimlerin ve mekânsal şekillendirmelerin ülkelerin yerleşim kalıplarını, sosyal, politik ve ekonomik yapılarını ne şekilde etkileyeceği ve gelecekte ne tür gereksinimler ortaya çıkarabileceği öngörülebilir.

1.4. Tezin Kuramsal ve Kavramsal Çerçevesi

Beşerî coğrafya, mekânsal örgütlenmeler ile insanların bu örgütlenmeler içerisindeki yaşam ve eylemlerini, insan ile yer ve mekân etkileşimini incelemeye dayanan bir disiplindir. Beşerî coğrafya yaklaşım ve metodoloji olarak sosyal bilimlere

daha yakın bir alan olup bireylerin çevre ile etkileşimine, eylem ve örgütlenmesine odaklanan birçok alt dalı bulunur: sosyal coğrafya, kültürel coğrafya, ekonomik coğrafya, nüfus coğrafyası, göç çalışmaları, feminist coğrafya, hümanist coğrafya, davranışsal coğrafya bu alt başlıklar altında sıralanabilir (ROGERS, CASTREE, & KITCHIN, 2013).

Davranışçı coğrafya çevresel etkileşim sürecinde insan davranışlarına odaklanarak davranış ve mekânsal üretim arasındaki bağlantıyı inceler. Bu süreçte bireylerin ya da bir topluluğun çevreyi nasıl algıladığını, duygu düşünce ve davranışları ile nasıl bir mekânsal üretim gerçekleştirdiğini araştırır. Karar vericiler çevresel faktörlere göre değil kendi algılarına göre hareket ettikleri için çevrenin gerçek fiziki ve ekonomik koşullarının tanımlanması yerine karar vericilerin bireysel algısının anlaşılması daha önemli görülür (HOLT-JENSEN, 2017, s. 203). *Hümanist coğrafya*, beşerî coğrafyanın alt dallarından biridir. İnsan doğasını, insanların doğa ile olan ilişkilerini, coğrafi davranışlarını, mekân ve mekânla ilgili duygu ve düşüncelerini analiz ederek insan dünyasını anlamaya çalışır. Bunlar, hümanist soruşturmanın temel verilerini oluşturur (TUAN, 1976). Hümanist Coğrafya mekânsal şekillendirmelerde, bireylerin farkındalıklarına, bilinç düzeylerine, algılarına, yorumlarına, tercihlerine, karşılaştıkları zorluklar karşısındaki yaratıcılıklarına önem veren; bireyi merkeze alarak ona aktif bir rol biçen; var olan değerler çerçevesinde insanın yaşamı anlamlandırma çabasının şekilsel yansımalarını içeren bir yaklaşımdır (GREGORY, 1986). Hümanist Coğrafya; *Marksizm ve Pozitivizm*' in mekânı “insansızlaştırma” eylemlerine tepki olarak doğmuştur. Psikolojiden, psikanalitik verilerden faydalanmakla birlikte *özcülük/essansiyalizm, idealizm, fenomenoloji, pragmatizm ve varoluşçuluk* felsefelerini de yapısında barındırır. Davranışçı coğrafya ile hümanist coğrafya birbirine yakın yaklaşımlar olarak tanımlansa da metodolojik olarak aralarında farklar bulunur.

Hümanist ve davranışçı coğrafya yaklaşımları çerçevesinde insan-çevre etkileşimini anlayabilmek için öncelikle insan davranışlarının altında yatan genel-geçer

kuramsal nedenleri açıklamak gerekir: İnsan davranışlarını belirleyen dinamikler ile ilgili birçok teori bulunur. Örneğin rasyonel-emosif (bilişsel-davranışçı) kuramının öncüsü Albert Ellis'e göre (1959) davranışları belirleyen, bireylerin çevreye yönelik geliştirdikleri duygu ve düşünceleridir (ÇİVİTÇİ, TÜRKÜM, DUY, & HAMAMCI, 2014). Ünlü stoacı filozof Epiktetos insanları “şeylerin” değil insanların şeylere karşı geliştirdiği algıların yönlendirdiğini ifade eder. Aynı türden çevreye karşı geliştirilen davranışsal tepkiler bireylerin fenomenolojisine göre farklılıklar gösterir. Modern Fransız coğrafyasının kurucusu Paul Vidal de La Blache tarafından posibilizm olarak şekillendirilen bu yaklaşımda doğal çevre kendi seçeneklerini bireylere sunarken bireyler bu seçenekler içerisinde kendi fenomenlerine uygun doğruları seçer (MERCIER, 2009). Örneğin riskli bir bölge için yapılan yerleşim tercihleri ya da benzer olumsuz çevrelerde yaşayan bireylerden bazıları göç ederken bazılarının göç etmemesi davranışçı-bilişsel süreçler sonucunda ortaya çıkan mekânsal etkileşim ürünleridir. *Davranışçı yaklaşıma göre* ise insan davranışları çevre tarafından şekillendirilir. Rus fizyolog İvan Pavlov tarafından (1849-1936) temelleri atılan yaklaşımda dışsal uyarıcılar insan davranışlarının gelişimi üzerinde etkili olur. Darwin'in doğal seleksiyon ve adaptasyon kavramları (1859) ile paralellik gösteren bu yaklaşımın coğrafyadaki karşılığı çevresel determinizmdir. Davranışçı yaklaşımda olumsuz davranışlar mantık dışı düşüncelerin değil mantık dışı çevrenin ürünü olduğu ifade edilir; “olumsuz çevreler olumsuz davranışlar yaratır” düşüncesi işlenir.” Örneğin “bir yerleşim yerinde suç oranlarının yüksek olmasının temel nedeni yerleşimcilerin maruz kaldığı olumsuz çevresel örüntülerdir” önermesi bu yaklaşım için kabul edilebilir. Freudyen *psikanalitik* kurama göre ise insan davranışlarını belirleyen dinamikler insanın açlık, susuzluk ve cinsellik ihtiyacını giderme arayışıdır. Freud'un içgüdüler kuramında (1920) insan davranışları yaşam (eros) ve ölüm (thanatos) içgüdüleri tarafından yönlendirilir ve insan hayatta kalma içgüdüüne sahip bir canlıdır. Gerçekleştirmiş olduğu tüm eylemler acıdan kaçma,

yaşamını devam ettirme ve üreme faaliyetleri üzerinedir. Yaşamını devam ettirmek için kendisini güvende hissetme, beslenme ve barınma ihtiyacı duyar. Bu temel içgüdüler vasıtası ile insanlar mekânsal etkileşimlerde bulunur, hayatta kalmak için göç etme ihtiyacı duyar ya da kendilerini güvende hissetmek amacı ile mekânsal ayrışmalara yönelebilir. Bu eylemler kişilerin doğal dürtüleri sonucunda ortaya çıkar. Freudyen açıdan değerlendirildiğinden göçün engellenemez bir olgu olması beklenir. *Hümanist coğrafyacı* Yi-Fu Tuan, insan duygularının, deneyimlerinin, şeylere yükledikleri anlamların insan ile yer-mekân etkileşiminde ön plana çıktığını ifade eder (TUAN, 1976).

. Hümanist psikoloji ile davranışçı psikoloji arasında bir köprü oluşturan Maslow'un holistik kuramına göre insanın doğum ile başlayan ve yaşam boyu süren temel ihtiyaçları vardır (MASLOW, 1943). Bunlar fizyolojik kökenli olanların yanında güven, sevgi, saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarından oluşur. İnsanlar bu ihtiyaçlarını gidermek adına çevreleri ile etkileşime girer. Örneğin göç etmek için her bireyin kendine özgü nedenleri olabilir. Bazı kimseler yaşamlarını devam ettirmek ve temel fizyolojik ihtiyaçlarını gidermek amacı ile göç eylemlerine katılan sığınmacılar olabilirken kimileri ise daha estetik bir çevrede mesleki potansiyellerini geliştirme ve daha fazla kazanç sağlama amacı ile göç eden göçmenler olur. *Varoluşçu* yaklaşıma göre ise insan davranışlarının temel arayışı, iyi ya da kötü, yaşama bir anlam katma, varoluşsal bunalımların üstesinden gelme çabasıdır. Heidegger'in *varoluşçu* felsefik yaklaşımının temelini *Dasein* kavramı (1927) oluşturur. *Dasein*, Almanca 'da var olmak anlamına gelir ancak bunun Heidegger felsefesindeki yansıması varlığın anlamıdır. Hümanist psikolog kuramcı Carl Rogers, davranış algılanan gerçeğe tepki ise bir davranışın nedeninin anlamak için bireyin algı alanının yapısını anlamak gerektiğini öne sürer (ROGERS, 1959). Bu yaklaşıma göre insan özgür, kendi yaptıklarından sorumlu ve davranışlarını belirleme gücüne, kendi geleceğine ve şimdiki durumu için karar verme yetisine sahip bir varlıktır. Varoluşçular bir insanı anlamamanın yolunun, o insanın çevreyi nasıl algıladığını anlamaktan geçtiğine

inanır. Örneğin, Sack'ın ilişkisel mekân tanımlamasında mekânsal etkileşimler varoluşsal anlamlar oluşturur (SACK, 1997) . Varoluşsal anlam arayışı içerisinde olan birey çevresel etkileşimler ile yaşamına anlam arar.

Yerler, esasında, insanın büyük ölçüde zihninde oluşturduğu bir sosyal inşa olup, söz konusu inşalar yerlerdeki sosyal ilişkiler aracılığı ile yaratılır (HOLT-JENSEN, 2017, s. 26). Bu bağlamda coğrafya disiplini de mekân, yer ve çevre çalışmaları yolu ile yer ve insan arasındaki ilişkiyi araştırır. İnsan yer, mekân ve çevresel etkileşimlerin hem nedeni hem de sonucu olur. Robert David Sack (1997) Homo Geographicus adlı eserinde doğa, kültür ve benlik yapıları ile yer, mekân, yeryüzü kavramları arasında ilişkisel bir çerçeve çizer.

Kültür, insan topluluklarının sosyal davranışları ve normları çerçevesinde şekillenir. Carl Sauer kültürün mekânsal üretim üzerindeki etkisini açıklar (SAUER, 1925). Sauer'e göre kültür insan davranışlarını şekillendirici ana etmen, peyzaj araç, kültürel peyzaj ise sonuçtur. Kültürel yapılar genel olarak toplulukçu ve bireyci kültürler olarak ikiye ayrılır. Her iki kültür yapısının da mekânsal yansımalarının farklı olması beklenir. David Harvey mekânsal biçimin, yani mekânsal tasarımın belirleyicileri konusunda “insan davranış ve faaliyetleri” ile “kültür” kavramına değinir. Yazara göre mimaride ve dolayısıyla kentte mekânın şekillendirilmesi kültürü, mevcut toplumsal düzeni, amaçları, korkuları simgeler. Yani kentin mekânsal biçimi onun fiziksel boyutlarının yanında, yaratıcı yanını da anlamayı gerektirir (TÜMTAŞ, 2011, s. 23)

Sosyo-mekânsal ayrışmalar yaklaşık bir yüzyıldır mekânsal çalışmalarda en çok işlenen konuların başında gelir. Ayrışma kavramı toplumsal mekanlarda sosyal grupların ayrılmasından türetilir. Temelde sosyal ayrışmalar bir sosyal grubun şehrin belirli bir bölgesindeki yoğunlaşmasını ifade eder. Sabatani'ye göre mekânsal ayrışmalar mekânsal ilişkilerin bir sonucudur (BOGUS, 2001) . Bu mekânsal ilişkiler mevcut toplumsal düzenin, kişisel korku ve kaygıların, kültürel yapıların bir yansıması olur. Her ne kadar

neo-liberal kuramcılar mekânsal ayrışmalarda kişilerin bireysel tercihlerini ön plana çıkarsalar da Marksist kuramcılar devlet yapılarını ve kapitalist ülkelerdeki sosyal eşitsizlikleri ön plana çıkararak durumu değerlendirir.

Tezin temasını oluşturan Suriyeli sığınmacıların davranış örüntüleri göç pratiğiyle doğrudan ilgilidir. *Göç* genellikle bireyin ya da bireylerin ulusal sınırlar içerisinde ya da uluslararası sınırları geçerek yerleşme amacıyla yer değiştirme hareketliliği olarak tanımlanır. Kapsamı, amacı, nedeni, niteliği ne olursa olsun, göç gerçekleşen bir nüfus hareketliliğidir (PERRUCHOUD & REDPATH-CROSS, 2011) . Göç aslında yeterli beslenme, barınak, sevgi, daha iyi ekonomik çalışma ve yaşam koşulları arayışı; başka bir ifade ile bir mutluluk arayışıdır (LA BARBERA, 2014) . Bu noktada göç algılanan çevrede ve bireyin fenomeninde *fizyolojik ve psiko-sosyal ihtiyaçlarını* giderme arayışı hareketliliği olarak tanımlanır.

1.5. Araştırma Yöntemi

Araştırmada Mersin ilinde kayıtlı olan 100 Suriyeli sığınmacı ile çalışılmıştır. Mersin nüfusu ya da Suriyeli sığınmacı nüfusu ile katılımcı sayısı arasındaki büyüklük farkı nedeni ile “örneklem” kavramından bahsedilememektedir. Araştırma nicel ve nitel karma yöntemlerin kullanıldığı bir çalışma olup betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket uygulanmış ve veriler SPSS programında analiz edilmiştir.

Çalışmada gerçekleştirilen araştırma yöntem ve tasarımları aşağıda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

1.5.1. Araştırma Sınırlılıkları

Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılar resmen sığınmacı ya da mülteci olarak tanınmamakta olup “geçici koruma” statüsü ile tanımlanmaktadırlar. Uluslararası literatüre uygun olması açısından Türkiye’de geçici koruma statüsü altında bulunan Suriyeliler tez içerisinde “sığınmacı” olarak tanımlanmıştır.

Araştırma kapsadığı süre bakımından kesitsel bir araştırmadır. Sığınmacıların sorulara verdikleri yanıtlar ülkenin o zamanki şartlarına yönelik tepkilerin yansımasıdır.

Araştırmada sınırlı bir örneklem ile çalışılmış ve anket için geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Veriler genelleme özelliği taşımaz.

1.5.2.Araştırmanın Bağımlı-Bağımsız Değişkenleri

Çalışmada Mersin ilinde ikamet eden ve araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların sosyo-mekânsal pratiklere ilişkin davranışsal verileri (grup dinamikleri, fizyolojik ve psiko-sosyal arayışlar, mekânsal aidiyet, mesafe algısı, yerleşme örüntüleri vb.) bağımlı değişken; yaş, gelir, cinsiyet, eğitim durumu bağımsız değişkenler olarak ele alınmaktadır.

1.5.3.Araştırma Kapsamı ve Örnekleme

Araştırma 100 Suriyeli sığınmacının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin evreni temsil etme özelliği bulunmamaktadır. Bu nedenle sınırlı bir örneklem ile çalışılmış ve olasılığa dayalı olmayan örneklem tekniklerinden Kolayda Örneklem tekniği kullanılarak en ulaşılabilir bölgelerden veriler toplanmıştır. Araştırmaya katılan sığınmacıların mekânsal pratikleri davranışsal boyutları ile analiz edilmiş; birtakım çıkarsamalarda bulunulmuştur. “İnsan davranışlarının mekânsal etkisi nasıl olmaktadır” sorusuna istinaden araştırma amacı bakımından betimsel ve keşfedici bir araştırmadır. Keşfedici araştırmalar gibi genelleme iddiası bulunmayan bazı araştırmalarda sınırlı bir örneklem ile çalışılmakta, olasılığa dayalı örneklem yapılamamaktadır. Bu durumda araştırmacı Kolayda Örneklem tekniğini bu tür araştırmalar için kullanabilmektedir (GÜRBÜZ & ŞAHİN, 2014, s. 131). Bununla birlikte Ackoff (1953) kolayda örneklem tekniğinin diğer tekniklere oranla daha ekonomik ve kolay bir seçenek olmasından dolayı öğrenciler arasında kullanımının yaygın olduğunu ifade eder (TAHERDOOST, 2016). Öte yandan sığınmacıların sahip olduğu dil ve kültürel farklılıklar, coğrafi ulaşılabilirlik durumları, katılım istekliliği gibi birtakım kriterler araştırmanın örneklem tekniğinin

seçiminde önemli bir rol oynamış ve kolayda örneklem tekniğinin araştırma için uygun olduğu düşünülmüştür.

1.5.4. Veri Kaynaklarının ve Veri Toplama Tekniklerinin Belirlenmesi

Araştırmada benimsenen temel felsefe, sosyal ve güncel bir olgu hakkında daha fazla bilgi edinmektir. Bu aşamada çalışmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesini oluşturmada coğrafya, psikoloji, felsefe ve sosyoloji alanındaki bilgi ve verilerden yararlanılmıştır. Araştırma amacı bakımından sığınmacıların göç ve mekânsal pratiklere yönelik davranışsal eğilimlerinin nasıl bir etkileşim içerisinde gerçekleştiğini ortaya koymayı hedefleyen bir çalışmadır. Bir keşif çalışması, tanımlayıcı ya da açıklayıcı çalışmalarda olduğu gibi geniş bir metodolojiye sahip olmayabilir, örneklem boyutları daha küçük olabilir.

Araştırma, kullanılan araştırma modeli açısından nitel ve nicel araştırma modellerinin birlikte kullanıldığı karma yönelimli bir araştırmadır. Fen bilimlerinde geniş bir uygulama alanı bulan nicel araştırmalar sosyal bilimlerde daha sınırlı bir uygulama alanına sahiptir. Sosyal bilimlerde şartların kontrol edildiği bir ortamda tekrarlanabilir kesin bir neden sonuç ilişkisi geliştirmenin mümkün olmaması, ölçek tarzında uzun zaman diliminde geliştirilen ve geçerliliği güvenilirliği yüksek olan ölçüm araçlarının azlığı sosyal bilimlerde nicel yönelimli araştırmaları sınırlamaktadır.

Nitel araştırmalar insan ve grup davranışlarının nedenini ve nasılına anlamaya yönelik araştırmalardır (SARUHAN & ÖZDEMİRCİ, 2011). Araştırmadaki temel amaç bir grup Suriyeli sığınmacının mekânsal pratik olgusunu davranışsal boyutta inceleyerek ne nasıl niçin sorularına cevap aramaktır. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma desenlerinden örnek olay araştırması yöntemi kullanılmıştır. Örnek olay araştırmasında hem nicel hem de nitel veriler toplanabilmektedir. Ancak daha çok emek yoğun çabalar gerektiren mülakat, gözlem ve anketler kullanılır (GÜRBÜZ & ŞAHİN, 2014).

Kişilerin göç ve mekânsal etkileşim üzerindeki tutum, inanç, görüş, davranış ve beklentilerini ölçmek için anket tipi (survey) araştırma yapılmış; genel-ilişkisel tarama modelleri kullanılmış; veriler 3 aylık zaman dilimi içerisinde toplanmıştır. Bireylerin duygu, düşünce, algı, izlenim ve tutumlarını kapsayan yargısal veri türleri birincil veri kaynağı şeklinde kullanılmıştır. Bu araştırma anket yöntemi ile veri toplanması ve analiz edilmesine yönelik bir saha çalışması olarak tasarlanmıştır. Nitel veri toplama aracı olarak sığınmacıların göç ve mekânsal etkileşime dönük tutumlarını ölçmeye yönelik tez danışmanının gözetiminde 16 soruluk çok seçenekli bir anket geliştirilmiştir. Hazırlanan anket sorularının anlaşılabilirliğinin test edilmesi aşamasında 20 katılımcı ile pilot uygulama yapılmış; bu uygulama sonucunda benzer seçenekler birleştirilerek seçenek sayısı azaltılmış, istatistiksel ve matematiksel analiz işlemleri kolaylaştırılmıştır. Anket verileri davranışsal yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmiştir.

1.5.5. Veri Değerlendirme Yöntemi

16.0 versiyonlu SPSS veri tabanı programı kullanılarak anket sorularının seçeneklerine verilen yanıtlara Ki-Kare testleri uygulanmış ve içerik analizleri yapılmıştır. Parametrik olmayan testler arasında yer alan ki-kare hipotez testi, araştırmada incelenen değişkenlere ait verinin nitel yapıda olduğu durumlarda, elde edilen ölçüm ve gözlemlerin ilgili sınıflara ait frekanslarını dikkate alan bir sınamadır (GRENWOOD & NIKULIN, 1996). Ki-kare ile yapılan istatistiksel analizlerde sorulara verilen yanıtlarda ne derece anlamlı farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir ($p < ,05$).

İKİNCİ BÖLÜM

GÖÇ DAVRANIŞSAL SÜREÇLER VE MEKANSAL ÜRETİMLER

2.1. Göç Hareketliliğinin Oluşumunda Davranışsal Mekanizmalar:

“Alışkanlık ve içgüdü çaresiz kalmadıkça doğa zekaya asla başyurmaz”

H.G. Wells, The Time Machine, 1895

İnsan dışındaki türlerin göçleri içgüdüler ve hormonlar aracılığı ile şekillenirken insan göçleri akıl ve mantık yolu ile şekillenir (CUMMINGS, 2016). Bu şekilde insan göçleri ile diğer canlı göçlerinin birbirlerinden farklılık gösterdiği düşünülebilir. Farklı türlerin de göç etme kabiliyeti olmasına rağmen insan türü yeryüzündeki en etkili “göçmen” dir. İnsan türü hayatta var olma içgüdüğü ile 200,000 yıldan beri göç eder (MANNING & TRIMMER, 2013). Başka hiçbir tür, göçler ile yeryüzünü bu kadar şekillendirmemiştir.

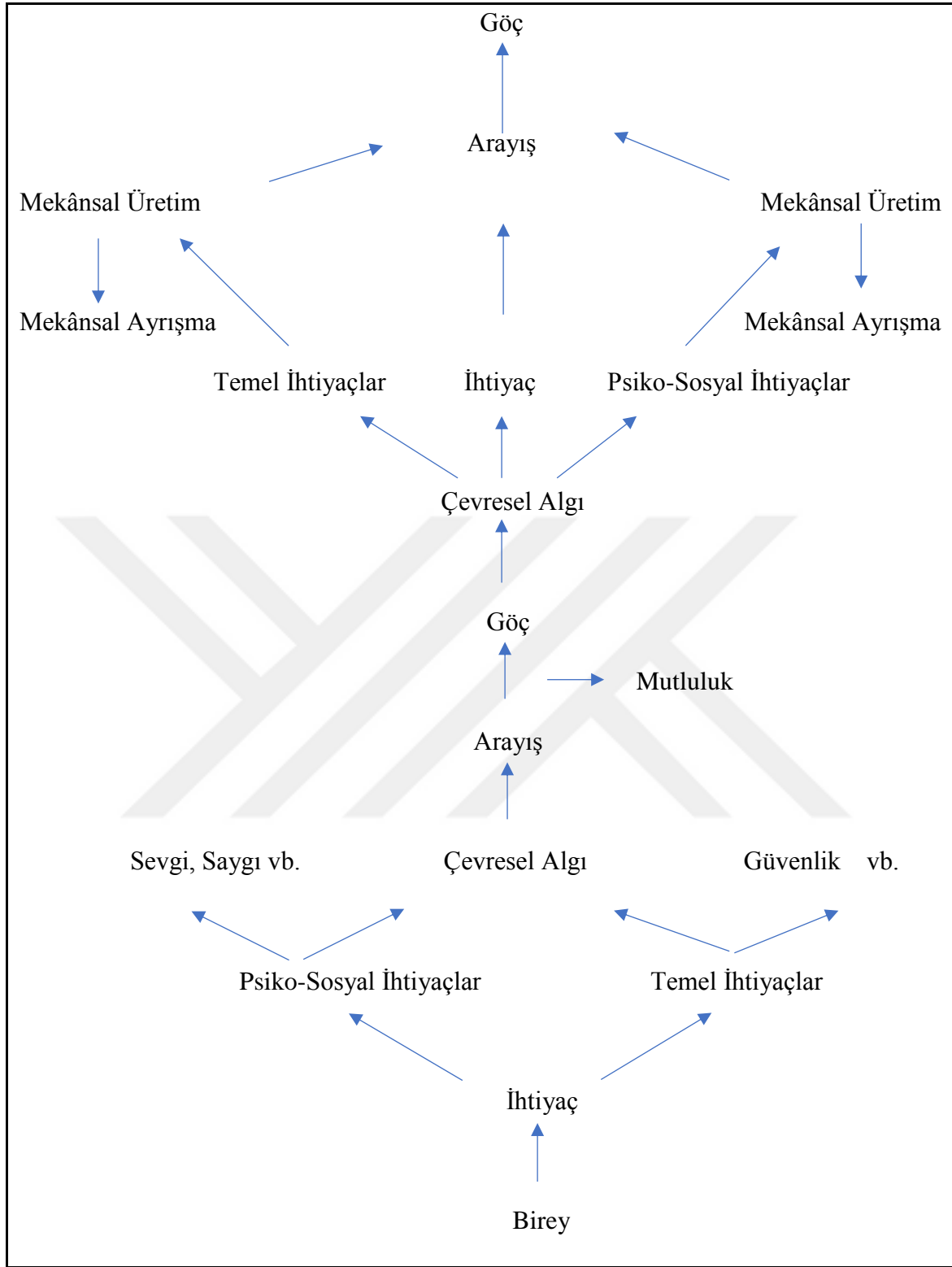
İnsanı harekete geçiren güdüler kendi ihtiyaçlarını giderme çabası ve arayışıdır. Bu ihtiyaçlar açlık, susuzluk, hayatta kalma ve cinsellik gibi temel içgüdüler olabileceği gibi saygı görme, kendini gerçekleştirme, estetik değerler gibi daha üst düzey arayışlar da olabilir. Yeterli beslenme, güvenli bir yaşam sürme, barınma, saygı görme, ait olma, sevme ve sevilme, kendini geliştirme, estetik kaygılar bireyleri göç konusunda harekete geçiren motivasyonlar olarak değerlendirilebilir. Göç bu bağlamda kişinin algıladığı çevrede bir ihtiyaç giderme arayışının sonucudur.

Göç hareketliliği boyunca bireyler birtakım ihtiyaçlarını giderme motivasyonu içerisinde hareket ederler. Algılanan kişisel ihtiyaçların çevreden giderilebilme dereceleri göç karar süreçleri üzerinde etkili olması beklenir. Benzer şartlardaki çevrelerin bazılarının göçmen gönderirken bazılarının neden göndermediği, aynı çevreden bazı kimseler göç ederken bazılarının göç etmemesi farklı motivasyonlar ile hareket eden bireylerin kendine özgü çevresel algılamalarının bir sonucu olduğu, bu durumun da farklı

türden mekânsal üretimlere olanak sağlayabileceği düşünülür. Farklı motivasyonlar bireyleri harekete geçirerek göç ve mekânsal şekillendirmelerde rol oynar.

İnsanların neden göç ettikleri bir yanı ile cevaplaması kolay diğer yanı ile cevaplaması zor bir sorudur. Birçok insan daha iyi bir kazanç, iyi bir meslek, özgürlük, daha iyi yaşam şartları arayışı için göç eder. Birtakım dinamik göç teorileri bu durumu itici ve çekici unsurlara bağlı kalarak açıklar. Ancak çevre ile birey arasında geliştirilen ilişki öznedir. Kişinin göç kararlarında hangi ihtiyacının ne derece giderildiği; beklentilerinin ne derece karşılandığı etkili olur. Bu durum aynı çevrede bulunan bazı kişiler göç ederken neden bazılarının göç etmediğini açıklar.

Aşağıda şekil.1’de ifade edildiği üzere her bireyi harekete geçiren birtakım motivasyonlar vardır. Temel motivasyon kaynağı haz ve mutluluktur; göçün temel nedeni de kişinin mutluluk arayışıdır. Bu motivasyonlar kişilerin temel ya da psiko-sosyal ihtiyaçları ile doğru orantılıdır. Kişi algıladığı çevrede bu ihtiyaçları giderme arayışına girer. Ancak algılanan çevrede bu ihtiyaçları giderecek bir ortam yok ise mekân değişikliğinde bulunur ve göç eder. Göç ettiği ortamda içgüdüsel olarak acıdan kaçınma ve yaşamını devam ettirme çabası içerisine girer. Korku ve kaygılarının üstesinden gelebilmek ve kendini güvende hissetmek için mekânsal üretimlere yönelir. Bu durum bir döngü şeklinde devam edebilir. Örneğin sığınmacı arayışlarının temeli kendini güvende hissetme ihtiyacı olabilirken göçmen arayışları daha çok psiko-sosyal ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenebilir. Ya da başlangıçta temel fizyolojik ihtiyaçlar zaman içerisinde daha üst düzey arayışlara evrilebilir. Kişiler göç ettikleri yerlerde bu temel ihtiyaçlarını gidermek için çeşitli mekânsal üretimlere yönelebilirler. Bu amaçla örneğin mekânsal ayrışmaların temelinde kişilerin çevreye karşı hissettikleri korku ve kaygılar belirleyici olur.

Şekil 1-Temel ve psiko-sosyal ihtiyaçların göç ve mekânsal pratikler üzerindeki etkisi (**Kaynak:** Şekil, yazar tarafından, tezde elde edilen bulgular ve değerlendirmeler ile tezin kuramsal çerçevesi doğrultusunda çizilmiştir;2019.)

Göç literatürü ile ilgili yapılan birçok araştırma göçü bölgesel farklılıklardan kaynaklanan ekonomik değişkenler ile açıklama eğilimi içerisindedir. Oysa göç ekonomik olarak mantıklı ve kâr payı yüksek bir eylem olarak algılandığında hareketlilik gerçekleşir. Kâr payı yüksek bir eylem olarak algılandığında objektif algılar sübjektif ekonomik veriler üzerinden bireyleri göçe yönlendirir (SHAW, 1975, s. 59-60). Göç, her ne kadar kişilerin ekonomik gelirlerini arttırma nedenine dayalı bir hareketlilik kaynağı olduğu düşünülse de kişilerin kendilerini geliştirme arzuları da önemli bir motivasyon kaynağı olur. Göç kuramcısı Willam Petersen aynı çevredeki bazı kişiler göç ederken neden bazılarının göç etmediğini sorarak başladığı çalışmasında itme-çekme faktörlerinin tek başına yeterli olmadığını bireysel ve toplumsal motivasyonların da analiz edilmesi gerektiğini ortaya koyar (ÇAĞLAYAN, 2006). Göçe sevk eden motivasyonları anlamak için göç sürecine bireysel perspektiften bakmak önemlidir. Kimin göç edeceği, nereye göç edileceği, kimlerin göç edip etmeyecekleri, geri dönülüp dönülmeyeceği kişisel kararlar sonucunda ortaya çıkar. Bireyler bu kararları öznel, kültürel bağlamda ve çevresel baskı unsurları temelinde alır. Göç motivasyonu, yoğunluk mesafe yön modellerinde, kentsel ekolojik kuramlarda, göç sistemleri yaklaşımında, Zelinsky'nin nüfus akışı teorisinde, ekonomik maksimizasyon teorisinde kullanılan bir tanımlamadır. Göç etme davranışları ile ilgili olarak bir değer-beklenti karar mekanizması modeli üretilmiştir. Değer-beklenti modeli, göç davranışları ile alternatif yerlerde hedeflere ulaşma arasındaki algılanan bağlantının bir değerlendirmesidir.

Sığınmacı, mülteci ve göçmen tanımlamaları birbirlerinden farklılık gösterir (MCCONNELL, 2016): Sığınmacı ve mülteciler olağandışı durumlarda, can güvenliği tehdidi altında, ülkelerini terk etmeye zorlanan kişilerden oluşurken göçmenler daha çok ekonomik, eğitsel ya da yaşam tarzı gibi nedenlerden dolayı gönüllü bir şekilde ülke değişikliğinde bulunan kimselerdir. Sığınmacı ve mültecileri göçe motive eden unsur hayatta kalma içgüdüsünün bir yansıması olabilirken göçmenler için bu ihtiyaçlar estetik

bir çevrede yaşamak, iyi bir eğitim görmek, kendini gerçekleştirmek, daha fazla para kazanmak gibi daha üst düzey psikolojik ya da sosyal ihtiyaçlar/motivasyonlar olabilir. Algıladıkları çevrede bu ihtiyaçları giderebilecek ortamlar bulamadıklarında, bireyler bu ihtiyaçlarını giderecek başka çevrelere yönelirler ve bu durum göç hareketliliğine neden olur. Süreç sonunda ihtiyaçlar davranışları yönlendirir davranışlar da yeni türden mekânsal üretimleri meydana getirir.

Göç temelde beslenme, barınak, sevgi, daha iyi çalışma ve yaşam koşulları arayışı; başka bir ifade ile bir mutluluk arayışıdır (LA BARBERA, 2014). Bireyler savaş, insan hakları ihlalleri, işsizlik, yoksulluk, doğal afetler, gelecek kaygısı gibi birçok faktörden dolayı göç etmek zorunda kalabilirler. Örneğin 1960'lı yıllarda Türkiye'den Almanya'ya yönelik göçlerin temelinde ekonomik kaygılar yatmakta idi. Alman şirketleri, montaj hatlarında ve vardiyalı çalışmalarda düşük ücretli, popüler olmayan işler için çoğu yarı vasıflı veya vasıfsız olan işçilerle ilgileniyorlardı. Türkiye'nin yoksul ve uzak bölgeleri tercih edilen işe alım bölgeleriydi (BARTSCH, BRANDT, & STEINVORTH, 2010). Göçmenlerin çoğu geçim ekonomisinin hüküm sürdüğü ve 10 hektardan daha az alanlarda tarım yapmak zorunda kaldıkları kırsal bölgelerden vasıfsız işçi olarak göç eden bireylerden oluşmaktaydı (LEAL & RODRIGUEZ, 2016). Bu göçlerde kişileri göçe motive eden birincil neden kişilerin temel ekonomik ihtiyaçlarını giderebilme arayışıdır. Sonraki yıllarda, Almanya'daki Türk toplumunun mekânsal üretimlerinde, politik tercihlerinde, diğer kültürler ile olan ilişkilerinde, kendi kültürleri ile olan ilişkilerinde göç üzerine geliştirdikleri bu algı kalıpları belirleyici olmuştur.

Aile birleşmeleri insanları göçe yönlendiren farklı motivasyonlardan biri olabilir. Aile birleşimi üzerine yapılan göçler göç eden bireylerin aile üyeleri ile zaman geçirme ihtiyacını, sevme-sevilme ve ait olma ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olur ve sosyal hukuki bir hak olarak görülür. Geçen 20 yıl boyunca aile birleşimi Avrupa Birliği (AB) ülkelerine yönelik göçün temel nedenlerinden biri olmuştur. Aile birleşimi, AB Üye

Devletlerinde ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının entegrasyonunu kolaylaştırarak sosyo-kültürel istikrarın sağlanmasına ve böylece AB'nin temel amacı olan ekonomik ve sosyal uyumu teşvik etmeye yardımcı olur (EUROPEAN COMMISSION MIGRATION AND HOME AFFAIRS, 2019). Bu göçün en belirgin örneklerinden biri evlilik yolu ile göçtür. Bunun dışında partnerler AB ülkeleri gibi bazı ülkeler için aralarında resmi bir birliklilik olmamasına rağmen uzun süreli ilişkilerini kanıtlamaları koşulu ile aile birleşimi şartlarından yararlanabilirler. Göç geleneksel aile algılarını değiştirerek aile tanımlamaları üzerinde etkili olur.

Öte yandan İngiltere'den Fransa'nın kırsal bölgelerine, İsveç'ten İspanyol sahillerine, Batı'dan Hindistan Varanasi'ye, Türkiye kıyılarına kadar daha farklı motivasyonlar ile bireyler göç hareketliliğine katılır. Yaşam-biçimi-göçü olarak tanımlanan bu hareketlilik mülteci, sığınmacı ya da emek göçünden farklılık gösterir. Daha çok Batılı gelişmiş ülke vatandaşlarının, anti-modern, kendini gerçekleştirme, maddiyata dayanmayan kaliteli yaşam sürme arayışının bir sonucu olarak meydana gelir. Bu tarz göçe katılan bireyler hareketliliklerini “yeni bir başlangıç yapmak”, “yenilenmek” ya da “sistemin girdabından kaçmak” olarak tanımlarlar (BENSON, 2009). Yaşam tarzı olarak göç, tüketim toplumunun yarattığı tekdüzelikten, bireycilik ve materyalizmden kırsal bölgelere, sahil kesimlerine ya da manevi gelişim bölgelerine kaçış arayışları olarak değerlendirilebilir (BENSON & O'REILLY, 2009) .

Bu örnekler ile bireyleri göçe yönlendiren motivasyonların güvenlik ihtiyacı ve ekonomik beklentilerin yanı sıra saygı görmek, kendini gerçekleştirmek, güzeli ve iyiyi arama arzusu, sevme-sevilme ve ait olma arayışları olarak sıralanabilir. Her bir davranışsal sürecin oluşturacağı mekânsal üretimlerin birbirlerinden farklı olması beklenir.

2.2.Göç Temelli Mekânsal Üretimlerde Algısal Süreçler

Coğrafya algısını, insan ve çevre arasındaki etkileşimi, kişisel duyular, görüşler ve ihtiyaçlar doğrultusunda “anlama” hali olarak tanımlamak mümkündür. Bu tür algı, “insan, çevre, olay ve durum” gibi faktörlere bağlı olarak farklılıklar gösterebilir. Bütün bunlar bilişsel ve duyusal durumlara bağlı olarak değişebilir (ÖZGEN, 2013, s. 25-34). O. Granö, bütüncül bir bilim olarak coğrafyanın odak noktasının insan aklı ile çevre arasındaki karşılıklı yattığını; yani coğrafyanın insanoğlu açısından doğa ile yer arasındaki ilişkilerin açıklanmasına yönelik bir girişim olduğunu ifade eder. Duyularla algılayan herkes için aynı olan algılanan çevre her bireyin kendi deneyimine, bilgisine veya belleğine bağlı olarak farklı bir ardıl görüntüye ya da farklı bir bilişsel çevreye sahiptir (HOLT-JENSEN, 2017, s. 200).

Algılama, öğrenme ve düşünme eylemleri bireylerin bilişsel süreçlerini kapsamaktadır. Bilişsel süreçler tüm bireyler için aynı süreçleri kapsasa da kültür ve mekânsal farklılıklar kişilerin farklı dünyevi algıları, düşünce ve anlamlandırma süreçlerine göre değişiklikler gösterir (NISBET & MASUDA, 2003). Kişiler çevre ile etkileşime girerek buldukları yerleri şekillendirirler. Bireyin güdü ve içgüdüleri, kendi kişilik yapısı, kaygı ve korkuları, beklentileri, dünyaya bakış açısı, varoluşu, temel ve psiko-sosyal ihtiyaçları, sosyal çevresi, kültürel yapısı onun çevre ile olan etkileşiminde rol oynar. Bireylerin çevresel ve mekânsal davranışları onların bilişsel süreçlerine dayanır.

Kişiler, doğrudan ya da dolaylı bir şekilde, kendilerini saran fiziksel çevre ile bir etkileşim içerisindedir. İçerisinde zaman geçirilen, yaşanılan, çalışılan hatta oradan öylece geçilen bu yerler güven duygusunun oluşumunda, benlik duygusunun gelişiminde ve kişilerin aitlik duygusu geliştirmesinde rol oynar. Yerler, bireylerin davranışsal örüntülerini belirler (CHMIELEWSKA, 2007).

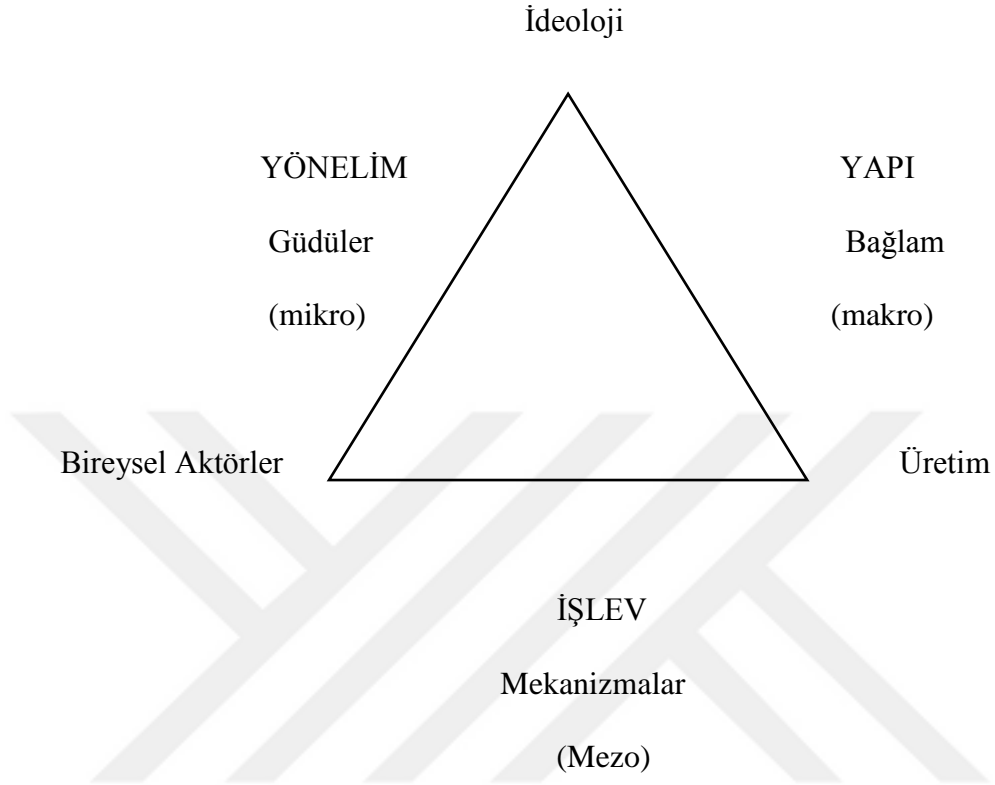
Mekânsal ayrışmalar ekonomik nedenlerin yanı sıra yeni bir çevreye göç eden bireylerin bireysel korku ve kaygılarını azaltmaya yönelik ekonomik ya da toplumsal anlamda kendini koruma refleksi ile geliştirdikleri bir mekanizmanın ürünü olarak da tanımlanabilir. Örneğin, yabancı bir çevreye göç eden bireyler kendilerini daha güvende hissetmek amacıyla hemşerilik zemini içerisinde gettolaşma eğilimi içerisinde girebilirler. Gettolarda oluşan heterojen dağılımlar, stereotip tanımlamalar, kendini izole etme eğilimi ve yerel-ulusal otoriteler ile olan ilişkiler göç eden bireyleri elverişsiz konutlarda, sosyal izolasyon altında, suç işleme eğilimi içerisinde, istemli ya da istemsizce yapılan ayrımcılık altında yaşamaya zorlayabilir (SMALL, 2008). Finlandiya’da göçmenlerin yerleşme modelleri üzerine yapılan bir araştırmada Rus göçmenlerin yerleşme kararlarında kültürel ve etnik yapılanmaların önemli olmadığını gösterirken Somalili göçmenlerin daha toplulukçu hareket ettikleri, etnik ve kültürel temelli mekânsal ayrışmalar sergiledikleri görülmüştür (VIRTANEN, 2008). Sonuçta toplumsal mesafeleri yaratan sosyal marjinalite coğrafi izolasyonlar içerisinde üretilir (BOURGEOIS, 2001)

Kişinin kendini güvende hissetme çabası, belli bir gruba ait olma duygusu, barınma ihtiyacı, kültürel işlev gibi birçok neden yeni mekânsal üretimlere zemin oluşturur. Mekânsal ayrışmalar gelir ve tüketim alışkanlıkları çerçevesinde göçmenler üzerinde kimi zaman faydalı etkiler gösterir. Etnik yoğunluk, istihdam olanaklarına ulaşımı sağlayan topluluk içi ağların oluşumuna yardımcı olur. Bölgede ekonomik ve kurumsal bir güç oluşturarak varolma ve kendini güvende hissetme kaygısı konut yoğunlaşması gerektirebilir (VIGDOR, 2007). Bu türden konut yoğunlaşmaları mekânsal ayrışmalar üzerinde etkin olur. Örneğin Kuzey İrlanda’nın kimlik temelli çatışmalı atmosferinde yerleşimciler uzunca bir süre etnik, dini ve politik çizgilerle ayrılmış kendi etnik gruplarının çoğunlukta olduğu bölgelere yerleşmeyi tercih etmişler idi (O’FARRELL, 2005). Bu davranışın altında kendini güvende hissetme kaygısı daha ön planda olsa gerek. Bugün Türkiye’nin büyükşehirlerinde artık birçoğu yerel yönetimlerin

kentsel dönüşüm alanına giren 90'lı yılların etnik mekânsal yerleşim yerlerini gerekse de son dönem güvenli-site tarzı yerleşme örüntülerini yalnızca ekonomik gerekçelerle açıklamak eksik bir genelleme olur. Ekonomik sınıf açısından iki farklı kesimin yerleşme biçimini temsil eden bu örnekte ortak davranışsal nokta her iki sınıfın da yerleşme örüntülerine yansıyan korku ve kaygılarının olmasıdır. Tüm bu gerekçelerin yanı sıra bireysel algısal ihtiyaçların da göz önünde bulundurulması gerekir. Fizyolojik, psikolojik ve sosyal unsurlar mekânsal ayrışmalarda rol oynar. Etnik ayrılıkların az olduğu ülkelerde de farklı faktörlere bağlı olarak yine de mekânsal ayrışmalar görülür (KIM & KIM, 2016). Örneğin Güney Kore'deki mekânsal ayrışmalar daha çok eğitim düzeyi farklılıklarının yarattığı davranışsal örüntülerden meydana gelir.

Carl Sauer, kültürel peyzajın doğal çevre ve belli bir kültür grubunun etkileşimi ile ortaya çıktığını ifade eder. Sauer'e göre kültür etken, çevre araç, kültürel çevre de sonuçtur (SAUER C. , 1925). ABD'nin Michigan eyaletinin Dearborn şehri, nüfusunun yüzde 30'u Irak ve Yemen'den göç eden Müslüman Araplar ile Lübnan'dan göç eden Hristiyanlardan oluşmaktadır. Bu bölgedeki Arapça levhalar, Arap yaşam tarzını yansıtan kıyafetler, ev aletleri, ibadethaneler, alış-veriş yerleri, yemekler bölgeye bir Ortadoğu karakteri kazandırmaktadır. Yine aynı şekilde Amerika'nın güneyindeki eyaletlerde artan Hispanik nüfus yerleşim birimleri üzerinde belirgin Latin izleri bırakabilmektedir.

Aşağıda şekil 2'deki kültürel peyzajın örüntü formu üçgeninde temel insan davranışlarının (güdü) nasıl bir süreçte mekânsal yansımalar oluşturduğu açıklanmıştır. Birey toplumda içinden geçen her davranışı (id) olduğu gibi dışarı yansıtamaz. Davranışlar belirli bir ideolojik ve kültürel süreçten geçerek mekânsal üretime, pratiklere yansır. Bu noktada kültürel peyzaj ve mekânsal üretimler ihtiyaçlar, güdüler, tercihler, kararlar ve bireysel eylemler doğrultusunda ideolojik bir üretimden geçerek açıklanabilir.

Şekil 2-Kültürel peyzajın örüntü formu (HOLT-JENSEN, 2017, s. 37)

Sonuç olarak kişilerin güvenlik ihtiyaçları, kendilerini ifade edebildikleri yer arayışları, örgütlenmeler, kendini ait hissetme duygusu, kaygılar, sosyal ağlar, sınıflar, kimlik edinme süreçleri, kişisel algılar göç, kültürel doku ve mekânsal şekillendirmeler üzerinde etkili olmaktadır

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

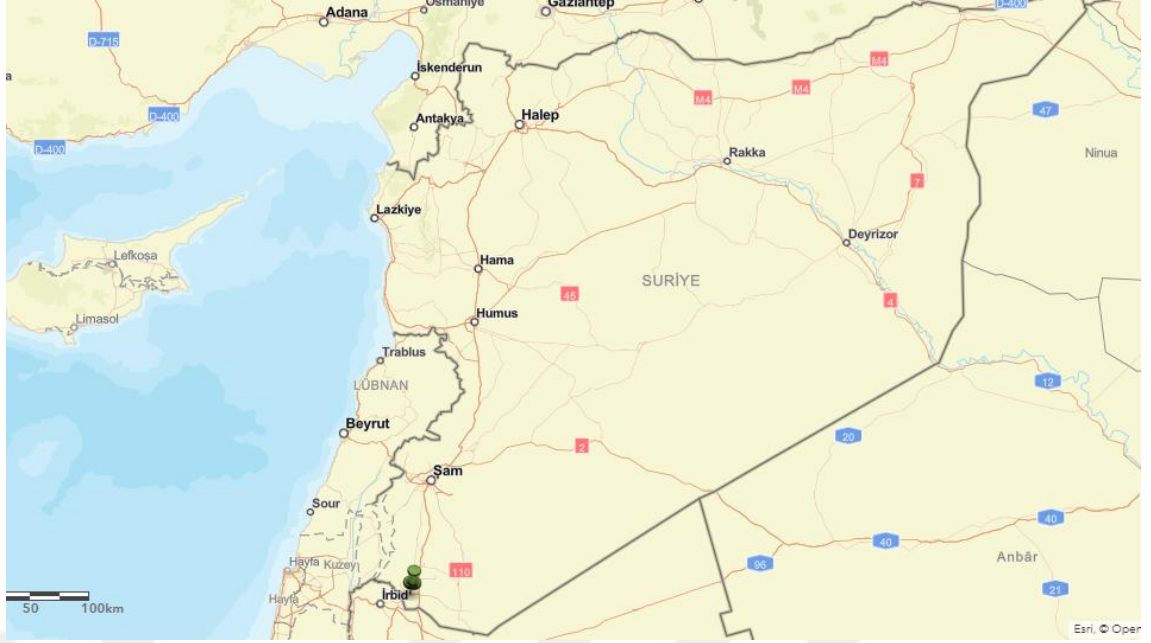
TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞINMACILAR

3.1.Suriye İç Savaşı

Suriye yakın tarihi boyunca birçok göç verme dalgasını deneyimlemiş bir ülkedir (EUROPEAN UNIVERSITY INSTITUTE, 2013). Bu göçlerin çoğu ülkenin sosyo-politik ve ekonomik istikrarsızlığından kaynaklanır. Göç eden birçok Suriyelinin varış noktası, her ne kadar ülkelere göre göç eden nüfusun profil yapıları farklılık gösterse de hedef diğer Arap ülkeleri olur. Örneğin 2011 yılı öncesinde komşu Ürdün ve Lübnan'a yapılan göçlerde göçmenlerin daha önceden iş ve evlilik üzerinden geliştirdikleri sınır ötesi ağlar belirleyici rol oynamıştır (CHALCRAFT, 2009). Lübnan İç Savaşı'nın (1975-1989) sona ermesi ile Lübnan'da duyulan iş gücü ihtiyacı, birçok düşük vasıflı Suriyeli işçinin kendi ülkesinden ayrılarak Lübnan'a göç etmesine neden olur. 1980'ler boyunca Körfez ülkelerine olan Suriyeli işçi akımı yine bu ülkelerin Arap göçmenlere yönelik sınırlayıcı politikaları sonucunda yavaşlasa da 2005 yılına kadar komşu Lübnan'a işçi akımları devam eder. 1960'lı yılların ortalarından itibaren ülkedeki Arap Sosyalist Baas Partisi politikalarından kaçan birçok Suriyeli diğer Körfez Arap ülkelerine ya da Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eder.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün açıklamasına göre 2011 yılının mart ayında Suriye'nin güneyindeki Deraa kentinde rejim karşıtlarının daha fazla demokrasi talebi ile gerçekleştirdikleri gösterilerde güvenlik güçlerinin göstericiler üzerine ateş açması sonucunda başlayan çatışmalar 2012 yılında Şam ve Halep'e de sıçramasıyla bir iç savaşa dönüşür (HUMAN RIGHT WATCH, 2011). Suriye Devlet Başkan'ı Beşar Esad, Wall Street Journal gazetesine verdiği bir röportajda tüm Arap Dünyasını kavuran gösterilerin Suriye'ye ulaşamayacağını; Suriye'de birtakım ekonomik sıkıntılar olmasına ve reformların yavaş ilerlemesine rağmen devlet başkanının ABD ve İsrail karşıtı politikalarının halk tarafından onaylandığını; o ana kadar düşmüş olan Suriyeli

yöneticilerin temel sorununun Batı yanlısı politikalar izlemiş olmaları şeklinde açıklamaktaydı (WALL STREET JOURNAL, 2011). Bu röportajdan kısa bir süre sonra gösteriler başlar ve Esad rejiminin ifade ettiklerinden daha farklı bir durum olduğu ortaya çıkar. Gerçekte ise uzun zamandır devam eden ekonomik ve politik sorunlar ülkeyi istikrarsızlığa sürüklemekte idi. Esad ilk yönetime geldiği 2000 yılında bir reformcu olarak görülür ancak büyük oranda bu tanımlamanın hakkını veremez. Eski yönetimden devir alınan sansür, izleme, işkence, şiddet gibi baskı araçları muhalefete karşı yeniden taktik olarak kullanılmaya başlanır. Ekonomik olarak ise ülke liberalleşme çalışmaları içerisine girse de yatırımlar ve gelir rejimle bağlantılı olan küçük bir grup tarafından paylaşılır. Ayaklanmalar öncesinde Suriye toplumu gelir dağılımının adil olmadığı baskıcı bir toplum yapısına sahip idi. Tüm bunlar ile birlikte 2006 ve 2010 yılları arasında ülke tarihinde görülmemiş bir kuraklık birçok çiftçi ailenin yoksulluk içerisinde yaşamasına ve kırsal bölgelerden kentlere göç etmesine neden olur (KELLEY, MOHTADI, CANE, SEAGER, & KUSHNIR, 2015). İlk gösteriler Mart 2011'de kuraklığın vurduğu Deraa kentinde başlar. Rejim karşıtı yazılar yazan bir grup çocuğun göz altına alınıp işkence edilmesi sonrasında patlak veren olaylarda yerli halk hükümetin yönetimine karşı sokaklara dökülür. Hükümet olayları şiddet yolu ile bastırmaya çalışır. Sosyal medya ve akıllı telefonlar aracılığı ile yönetimin barışçıl gösterilere dahi uyguladığı şiddet görüntüleri tüm ülkede infial oluşturur. Çatışmaların mezhepsel ve etnik boyutu görünür hale gelir. Savaş, Suriye'de etnik ve mezhepsel çatışmaları da beraberinde getirmiş, birçok yerli ve yabancı savaşçı ile terör örgütü grupları üretmiş ve savaşan tüm grupların sivillere karşı savaş suçları işledikleri belirtilmiştir (RODGERS, GRITTEN, OFFER, & ASARE, 2016).

Şekil 3-Suriye haritası ve Deraa kenti

3.2.Sığınmacı/Mülteci/Göçmen Olmak

Sığınmacı, mülteci, göçmen tanımlamaları arasındaki farklar sorunların tanımlanması ve çözüm yolları üretilmesi için önemlidir. Yaklaşık 72000 kişinin imzaladığı change.org’da düzenlenen “Use the Correct Term” başlıklı bir imza kampanyasında ((CHANGE.ORG, 2014) Akdeniz sularında yaşanan mülteci krizinin medyada “kaçak göçmen” şeklinde tanımlanmasına karşı çıkmış, bu trajedilerin sığınmacı olma statüsünde değerlendirilmesi istenmiştir. Çeşitli medya organlarında ve politik yapılarda tanımlamaların göçmen olarak değil de sığınmacı olarak yapılması yerinden edilen insanlara karşı yaklaşımı değiştirebilmektedir. Bu sözcüklerin karıştırılması, mülteci ve sığınmacılara sorun çıkartabileceği gibi, sığınma ve göç konulu tartışmalarda da yanlış anlaşılmalara yol açabilir (MCCONNELL, 2016).

Birleşmiş Milletler (BM) (UNITED NATIONS, 2017) göç hukukuna göre sığınmacılar “ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişiler” dir. Olumsuz bir karar çıkması sonucunda bu kişiler ülkeyi

terk etmek zorundadırlar ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler nedeniyle ülkede kalma izni verilmemişse bu kişiler ülkede düzensiz bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler. Mültecilik ise “Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Konvansiyonu’na” göre ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi olarak tanımlanır. Birleşmiş Milletler verilerine göre (2017) dünya genelinde 3,1 milyon sığınmacı 25,4 milyon mülteci 40 milyon kendi ülke sınırları içinde yerinden edilmiş insan olmak üzere toplamda 68,5 milyon yerinden edilmiş nüfus bulunmaktadır.

Savaş, insan hakları ihlalleri ya da doğal afet gibi ölümcül sonuçlar doğurabilecek nedenlerden dolayı kendi ülkelerinden göç eden kişiler, sığınmacılık ile ilgili bürokratik süreç sonunda mülteci olarak tanımlanır. 1988 Irak Halepçe katliamından 1992 Bosna savaşına, Afganistan’dan Suriye’ye kadar insanlık geçen zaman diliminde birçok insani krize tanık olmuştur. Her bir kriz beraberinde geniş kitlelerin ülkelerini terk etmeleri ile sonuçlanmış, yeni sığınmacı/mülteci akımlarına neden olmuştur.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin (1948) 14. Maddesi, herkesin sığınma talebinde bulunma hakkı olduğunu ifade eder. Sığınmacılar ülkeye yasa-dışı yollardan girmiş olsalar bile kendilerine tanınan uluslararası korumadan dolayı herhangi bir cezai işlem ile karşılaşmazlar, geri gönderilemezler. Bu noktada sığınmacılık yasadışı bir eylem olmadığı gibi sığınmacılar da “yasadışı göçmen” olarak tanımlanamaz. Yasadışı kavramı daha çok vize şartlarına aykırı olarak bir ülkeye yerleşme ya da çalışma amacı ile göç eden izinsiz göçmenleri kapsar.

Sığınmacılığın toplumsal etkileri ve sığınmacılık kavramının tanımlanması hedef ülkelerde tartışılan bir konudur. Dünyadaki terör eylemlerinin artış göstermesi, ekonomik şartlar ve hükümetlerin popülist politikaları, her ne kadar zorla göç ile terörizm

potansiyeli arasında doğrudan bir bağlantı kurulmasa da, ülkeleri kendi sınır politikalarını daha da sertleştirmeye yönlendirebilmektedir. Bu durum sığınmacı hareketini sınırlayabilmekte, onları daha zor şartlarda ve kimi zaman da yaşamlarını tehlikeye atarak bir destinasyona ulaşmaya zorlamaktadır.

Göçmen tanımı ise, her ne kadar uluslararası düzeyde genel kabul gören bir göçmen tanımı bulunmasa da “kişisel rahatlık amacıyla ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın ilgili kişinin hür iradesiyle göç etmeye karar verdiği durumları” kapsadığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu terim, hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklenenlerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır (PERRUCHOUD & REDPATH-CROSS, 2011). Göçmen, sığınmacı ve mülteci kavramları yasal statü açısından birbirlerinden farklı olsa da özellikle de medyada bu kavramlar birbirlerinin yerine yanlış bir şekilde kullanılabilir. Göçmen kavramı daha çok gönüllü bir yer değiştirme hareketi olarak algılanır. Göçmenler, ekonomik şartlarını geliştirmek, daha iyi bir eğitim almak ya da yaşam standartlarını yükseltmek amacı ile göç hareketliliğinde bulunur. Ülkelerin birtakım vize şartlarına ve yasal düzenlemelerine tabiidirler. Göç etme nedenleri arasında yaşamlarını riske atacak herhangi bir olağanüstü durum yoktur.

IOM verilerine göre göçmen olarak her yıl 232 milyon kişi uluslararası; 740 milyon kişi de kendi ülke sınırları içerisinde göç hareketliliğine katılmaktadır (IOM UN MIGRATION, 2015).

3.3. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar

BM Mülteci Örgütü verilerine göre 2017 yılı sonu itibarıyla dünyada 68,5 milyon zorla yerinden edilmiş insan 25,4 milyon mülteci 40 milyon kendi ülkesi içinde yerinden edilmiş insan ve 3,1 milyon sığınmacı bulunur. Bu kişiler kendileri için daha güvenli olduklarını düşündükleri bölgelere göç ederek yaşamlarını devam ettirme çabası

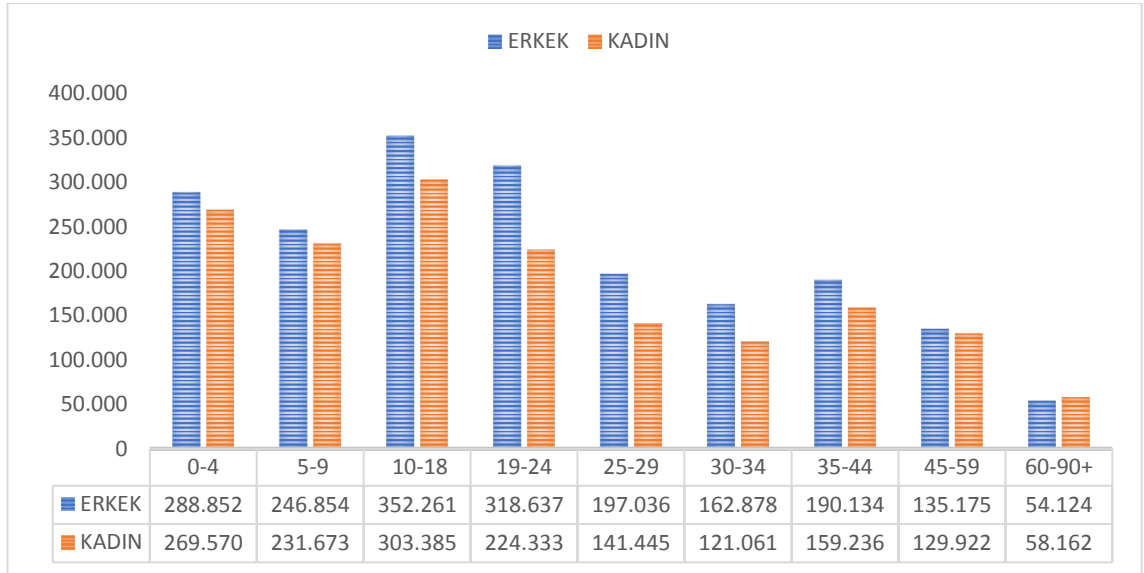
içerisindedir. Dünya genelindeki tüm mültecilerin yüzde 57'si Suriye, Afganistan ve Güney Sudan ülkelerinden gelir.

İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye, 2017 yılı itibari ile çoğunluğu Suriye, Irak, İran ve Afganistan'dan olmak üzere toplamda 3,7 milyon sığınmacıya ev sahipliği yapmakta; sınırlarında en fazla sığınmacı barındıran ülke konumunda bulunmaktadır (T.C İÇ İŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, 2015). Suriyeli sığınmacıların çoğu Türkiye, Lübnan, Ürdün gibi yakın ülkelere sığınmış; bir kısmı ise Avrupa ülkelerine göç etmiştir. Avrupa Komisyonu 2018 yılı itibarı ile 13 milyon Suriyelinin acil insani yardıma ihtiyaç duyduğunu, 6,1 milyon Suriyelinin yerinden edildiğini, 2,5 milyon Suriyelinin ulaşılması zor bölgelerde yaşadığını ve 400 bin Suriyelinin de kuşatma altında yaşamını devam ettirdiğini belirtmiştir. Bununla birlikte komşu ülkelere sığınan 5 milyon; Avrupa ülkelerinde ise yaklaşık 1 milyon kayıtlı Suriyeli sığınmacı olduğu bildirilmiştir (EUROPEAN COMMISSION EUROPEAN CIVIL PROTECTION AND HUMANITARIAN AID OPERATIONS, 2018). İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 11 Ekim 2018 tarihi itibarıyla Türkiye'deki biyometrik verileriyle kayıt altına alınan Suriyeli mülteci sayısını toplam 3 milyon 585 bin 738 kişi olarak açıklamıştır. Bu kişilerin 1 milyon 945 bin 951'i erkeklerden, 1 milyon 639 bin 787'si ise kadınlardan oluşmaktadır.

<i>YAŞ</i>	<i>ERKEK</i>	<i>KADIN</i>	<i>TOPLAM</i>
0-4	288.852	269.570	558.422
5-9	246.854	231.673	478.527
10-18	352.261	303.385	655.646
19-24	318.637	224.333	542.970
25-29	197.036	141.445	338.481
30-34	162.878	121.061	283.939
35-44	190.134	159.236	349.370
45-59	135.175	129.922	265.097
60-90+	54.124	58.162	112.286
TOPLAM	1.945.951	1.639.787	3.585.738

Tablo 1- Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların demografik dağılımları (Kaynak: Mülteciler Derneği,2019)

Tablo-1'deki yaş aralığı verilerine göre Türkiye'de 0-18 yaş aralığında 1 milyon 692 bin 595 Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Bu sayı Türkiye'deki kayıtlı Suriyelilerin %47,2'sinin 0-18 yaş aralığında olduğunu gösterir. Tablo-1'e göre Suriyeli kadınların sayısının Suriyeli erkeklerin sayısından fazla olduğu tek yaş aralığı 60-90+ aralığıdır. Bu yaş aralığındaki kadınların sayısı erkeklerden 4 bin 38 kişi daha fazladır. Genel olarak ise Suriyeli erkeklerin sayısı Suriyeli kadınlardan 306 bin 164 kişi fazladır. Erkek-Kadın sığınmacı sayısı arasındaki en büyük fark 94 bin 304 kişi ile 19-24 yaş aralığındadır.

Şekil 4-Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yaş gruplarına göre dağılım popülasyonu

Suriyeli sığınmacıların 5 milyon 193 bin 782'sinin sığındıkları komşu ülkelerin kent ve kırsal bölgelerinde, 415 bin 614'ünün ise kamplarda yaşadıkları belirtilmiştir (YILDIRIMALP, ISLAMOGLU, & IYEM, 2017). Türkiye ve Avrupa Birliği arasında 20 Mart 2016 tarihinde imzalanan geri kabul antlaşması ile birçok Suriyeli sığınmacının Türkiye ve Yunanistan'daki mülteci kamplarında ya da bu ülkelerin şehir merkezlerinde yaşamadığı bilinmektedir.

Türkiye'de sığınmacı politikasındaki değişiklikler nedeni ile kamplar kapatılmaktadır. Göç İdaresi tarafından geçici barınma merkezlerinde kalan Suriyelilerin sayısı 10 Ekim 2018 tarihi itibarıyla 177 bin 376 kişi olarak açıklanmıştır. Bu oran Türkiye'deki sığınmacıların yüzde 6'sına denk gelir. 2017 yılı başından itibaren kamplarda yaşayan Suriyeli sayısı 50 bin 875 kişi azalmıştır. Şehirlerde yaşayan Suriyeli sayısı ise 2017 yılı başında itibaren 212 bin 376 kişi artarak 3 milyon 408 bin 362 kişi olmuştur. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yüzde 94'ü büyük şehirlerde yaşamaktadır. Tüm dünyada yerinden edilen insan sayısının ise yaklaşık yüzde 60 ile yüzde 80'i şehirlerde yaşar. Mülteci kamplarının sınırlı olanakları ve hizmetlere ulaşmada yaşanan zorluklar sığınmacıları şehirlere çekmektedir (PARK, 2016).

Türkiye’de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 şehre göre dağılımı şu şekildedir: İstanbul (563.975), Şanlıurfa (469.379), Hatay (442.100), Gaziantep (394.439), Adana (223.697), Mersin (209.309), Bursa (153.901), İzmir (138.976), Kilis (129.822) ve Mardin (92.070)’dir (AFAD, 2017). Dağılımlar Suriyeli sığınmacıların en fazla, gelişmiş tarım, ticaret ve sanayi şehirlerine ya da Suriye sınırına yakın şehirlere göç ettiğini gösterir (bkz: Harita-1).

Şekil 5-Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların en fazla dağılım gösterdiği ilk 10 şehir

Tarihte Suriye’den, ferdi kaçışların dışında, 1945, 1951, 1953 ve 1967 yıllarında Türkiye’ye toplu göçler gerçekleşir. Sayıları kesin bilinmeyen bu göçmenler, Kırıkhan, İskenderun ve Adana’ya yerleştirilir.

Mülteciler Derneği verilerine göre 2018 yılı itibarı ile Türkiye’de 3,54 milyon Suriyeli “geçici koruma” kapsamında Türkiye’de yaşamaktadır (MÜLTECİLER DERNEĞİ, 2019). Türkiye, mültecilerin hukuki statüsünü belirleyen 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’ne 1961 tarihinde taraf olmuştur. Sözleşmenin 1967 tarihinde geliştirilmiş New York sözleşmesine de 1968 tarihinde kabul etmiş; ancak mekân bakımından öngörülen seçme hakkını kullanarak “Coğrafi Kısıtlama” şartı ile sözleşmeyi

onaylamıştır. Bu sınırlamaya göre Türkiye Avrupa ülkeleri dışından gelen sığınmacılara mülteci statüsü vermemekte; bu nedenle yerinden edilmiş Suriyelileri mülteci olarak tanımamaktadır. Türkiye'ye kitlesel akınla gelen Suriyelilere sağlanan koruma, uluslararası literatüre göre “Geçici Koruma” olarak tanımlanır. Türkiye, coğrafi sınırlandırmayı sürdürerek Avrupa sınırları dışından gelen ve Türkiye’de mültecilik başvurusunda bulunan sığınmacıları BM aracılığı ile üçüncü bir ülkeye yerleştirmeyi en çok tercih ettiği çözüm yöntemi olarak uygular. Örneğin ülkesini terk etmek zorunda kalan Irak ya da İranlılar Türkiye’ye sığınmacılık amacı ile giriş yaptıktan sonra BM üzerinden yerleştirilecekleri ülkenin şartlarını karşılayabilmeleri için uzun süren bir bekleme sürecine dahil olurlar.

3.4. Türkiye’de Sığınmacıların Mekânsal Üretimleri

Dış göçler çerçevesinde farklı coğrafyalardan Türkiye’ye göç eden kitleler gerek devlet eli ile gerekse de kendi ihtiyaçları doğrultusunda mekânsal üretimlerde bulunmuş; istihdam ve kentsel yaşam üzerinde etkileri olmuştur. Örneğin 1923 Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi meseleleri ile ilgilenmek üzere 13 Ekim 1923 tarihinde kurulan Mübadele İmar ve İskân Vekâleti, mübadillerin ekonomik uğraşlarını, alışık oldukları iklim şartlarını ve en uygun nakil durumlarını göz önüne alarak, Türkiye’de on iskân bölgesi düzenler (EMGILI, 2006, s. 508). Bu plan dahilinde mübadillerin yeni yerleşim yerlerine bir düzen çerçevesinde, alışık oldukları iklim koşullarına uygun, önceden belirlenmiş çevrelere yerleştirilmeleri öngörülmüş olsa da bu planın uygulamada her zaman geçerli olduğu söylenemez. Öte yandan 1950’li yıllardan itibaren Bulgaristan yönetiminin Türk kökenli Bulgar vatandaşlarının mal varlıklarına ve üretim araçlarına el koyması; etno-kültürel asimilasyon politikalarına girişmesi sonucunda Bulgaristan’dan Türkiye’ye göçler gerçekleşir. Çevresel açıdan uyum sağlamalarını kolaylaştırma için Bulgaristan’dan gelen birçok sığınmacı ağırlıklı olarak Marmara Bölgesi’ne yerleştirilir. Yapılan bir araştırmada (EKLEMEZLER & ADILOGLU, 2018) Bursa ilinde ikamet

eden Bulgaristan göçmenleri arasında kadın işgücü oranının yüksek olduğu ve Bulgaristan'daki yaşam tarzlarını devam ettirme eğilimi içerisinde oldukları gözlemlenir. Bu eğilimlerin ve mültecilerin beraberine getirdikleri davranışların tüketim alışkanlıklarından, konut seçimine, kadın-erkek ilişkilerinden, mutfak kültürüne geniş bir aralığı etkilediği görülür.

Küreselleşen dünyada idari sınırlar yalnızca mal ve hizmetlerin yayılım alanları karşısında değil aynı zamanda göçmen ve mülteci hareketleri karşısında da aşınmalar gösterir. Uluslararası göç akımları beraberinde daha fazla sınır kontrolü rejimlerine neden olurken şehirlerde gözle görülür bir ayrışma alanı yaratır, mekânsal üretim tartışmalarına ayrı bir boyut katar. Örneğin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kentsel Planlama Müdürlüğü tarafından yapılan bir araştırma mültecilerin semt tercihleri ile belediye hizmetlerinin ulaşılabilirliği arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koyar. İstisnalardan söz edilse bile mültecilerin yerleşmek için tercih ettiği semtlerin daha çok İstanbul'da yoksulluğun yaygın, muhafazakarlığın belirgin, hemşerilik bağlarının önemli ve fiyat olarak da ucuz semtler olduğu görülür (ERDOĞAN, 2017).

Barınma ihtiyacı insanların temel ihtiyaçlarından biridir. Kişinin kendini güvende hissetmesi, dış tehditlerden korunması, özel bir alana sahip olması, beden ve ruh sağlığını devam ettirebilmesi için barınmaya ihtiyaç duyar. Göç eden bireyler sağlık, güvenlik ve beslenme sorunları yaşayarak şehrin dış semtlerinde, elverişsiz şartlarda, zaman ile mekânsal ayrışma eğilimi içerisine giren bölgelerde yaşamlarını devam ettirebilirler. Kira fiyatlarının sığınmacıların gelirlerinden yüksek olması, uygun genişlikte evlerin bulunamaması, elverişsiz konutlar, su elektrik ısınma tesisatlarındaki eksiklikler, ayrımcılığa maruz kalma, sürekli göç döngüsü, sınırlı konut stoku barınma ihtiyacını sığınmacılar için stresli bir noktaya taşıyabilmekte; kendi güvenlik ve sağlıkları için uygun olmayan konutlarda yaşamlarını devam ettirmeye zorlayabilmektedir. Toplumsal entegrasyon sığınmacı ve mültecileri sağlıklı çevrelerde barınma imkânı sunmakla

mümkün olan bir durumdur. İşe, okula, kamusal hizmetlere, alış-verişe, sosyal aktivitelere ulaşım durumu sığınmacıların toplumsal bütünleşmesinde rol oynar. Sağlıksız konutlarda ve çevrelerde barınan sığınmacıların bu faaliyetlere ulaşmada zorluk çekmesi toplumsal bütünleşmeyi kesintiye uğratar. Dünya genelinde farklı ülkelerde sığınmacıların sağlıklı şartlarda barınmalarına imkân sağlamak için çeşitli organizasyonlar olduğu bilinmektedir.

Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye'ye ilk girişlerin başladığı 2011 yılı Nisan ayından Ocak 2016'ya kadar yasal olarak çalışmaları mümkün değil idi. Bu döneme kadar çalışanların tümü kayıt dışı olarak tanımlanır. 15 Ocak 2016 yılında Resmî Gazetede yayınlanan ve Suriyeli sığınmacılara çalışma hakkı tanıyan Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik ile belirli meslekler dışında bu engelleme ortadan kalkar. Ancak sınırlı sayıda kişiye verilen çalışma izninden dolayı sığınmacılar arasında kayıt dışı çalışma durumu hala yüksek oranda devam etmektedir.

Suriyelilerin istihdamının bir başka biçimi, kendi işyerlerini açmalarıdır. Bu işyerleri küçük işletme, bir başka deyişle küçük esnaf olarak adlandırılan yerlerdir. Gıda ve bazı ihtiyaç maddelerinin satıldığı bakkal, lokanta, fırın, kahvehane gibi işyerleri başta olmak üzere, yine küçük ölçekte giysi satan mağazaların açıldığı görülür. Bu iş yerleri buldukları lokasyonlara farklı bir kimlik ve görüntü kazandırır (Çetin,2018).

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ve Hacettepe Üniversitesi'nin yaptığı bir araştırmaya göre (2016), Türkiye'de 300 bin Suriyeli sığınmacının çalıştığı tahmin edilmektedir. Suriyeliler çoğunlukla mevsimlik tarım, inşaat, imalat ve tekstil sektörlerinde çalışmaktadır (TİSK, 2015). 2011 yılında Suriyeli işletmelerin sayısı Türkiye'deki işletmelerin yüzde 2'sine denk gelirken bu oran 2018 yılında yüzde 20'ye yükselmiştir. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı'nın (TEPAV) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)'nin verilerine dayanarak hazırladığı rapora göre, 2010 — 2017 yılları arasında 6 bin 589 Suriye sermayeli şirket kurulmuş;

aynı dönem içinde Suriye ortaklı şirketlerin toplam ortak sermayesi 179 milyon TL'ye ulaşmıştır (TEPAV, 2018). ABD merkezli sivil toplum kuruluşu Building Markets'in Ankara, Gaziantep, Hatay ve İstanbul'daki paydaşlarından derlediği veriler ile hazırladığı raporda (2018) gayri resmi ve kayıt dışı işletmelerle birlikte ele alındığında, Türkiye'deki Suriyeli şirketlerin toplam sayısının 10 binin üzerinde olduğu öngörülür (BUILDING MARKETS, 2018). Bu tarihten itibaren, Suriyeliler tarafından resmi olarak kurulan tüm işletmelerin yaklaşık yüzde 94'ü İstanbul, Bursa, Mersin, Hatay ve Gaziantep'te bulunur. Bu işletmeler, sırasıyla, en çok toptan ve perakende ticaret, inşaat, imalat ve gayrimenkul sektörlerinde faaliyet gösterir. Rapora göre, genellikle küçük ve orta ölçekli işletme boyutunda olan bu şirketlerde ortalama 9.4 kişi istihdam etmektedir. Suriyeliler geçici koruma statüsünde izin alarak Türkiye'de çalışabilirler. Toplam istihdamları ise 100 bin kişi civarındadır. Building Markets'in raporundaki tahminlere göre, Suriyeli sığınmacılar 2011 yılından bu yana Türkiye ekonomisine 1-1,15 milyar dolar ve kişi başına 290-330 dolarlık yatırım yapmıştır. İşyeri açmak için gerekli belgelerin tamamlanması, izinlerin alınması bir dizi prosedürü gerektirdiğinden kamu makamları açılan işyerlerine kolaylık göstermekte, bazen hiç belge istemeyebilmektedir. İşletmelerin büyük bölümünün herhangi bir resmi kaydının olmadığı bilinen bir gerçektir. Bu işverenler ile yapılan görüşmelerde, belediye ve vergi dairelerinden yetkililerin bu duruma göz yumdukları, toleranslı davrandıkları belirtilmiştir (KAYGISIZ, 2017).

Öte yandan araştırmalar doğanın insan ruh sağlığını korumada etkin bir işleve sahip olduğunu; şehir parkları ve rekreasyonel alanların sığınmacıların entegrasyon, sosyalleşme ve kendilerini daha iyi hissetme süreçlerinde ücretsiz birer kaynak görevi gördüklerini ortaya koyar (CITYMETRIC, 2018). Şehir parklarında sıkça rastlanan Suriyeli sığınmacı grup birliktelikleri ise sığınmacıların kaygılarını azaltma ve kendilerini daha güvende hissetme konusunda doğal olarak geliştirdikleri bir mekanizma görevi görür. 2009 yılında Madrid şehir meclisi göçmen entegrasyonuna yönelik bir

kamusal alan canlandırma programı başlatır. İspanyol kültürünün kentin sokaklarında sosyalleşme geleneği ile bu alanların göçmenler tarafından kullanımının artırılması ihtiyacından doğan program, şehirdeki kamusal alanların kullanımı ile birlikte eski ve yeni Madrid sakinleri arasındaki olumlu etkileşimleri teşvik etmeyi ve ortak bir kültür geliştirmeyi amaçlar. Bu özelliği ile “Madrid Planı” şehrin sadece bir sığınak olmasının ötesinde göçmenlerin ve yerinden edilmiş kişilerin Madrid toplumuna tam ve özgürce dahil edilmesine olanak sağlayan bir mekanizma olarak tanımlar (CITIES OF MIGRATION, 2011).

Yukarıda verilen açıklamalar doğrultusunda sığınmacıların mekânsal üretimlerinde sosyo-ekonomik kaygıların yanı sıra bireysel/psikolojik kaygıların da ön planda olabileceği görülmektedir. Yalnızlık hissiyatı ve güven duygusu arayışı konut seçiminde, istihdam modellerinde ve rekreasyonel alanların kullanma biçiminde etkin rol oynar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1.Mersin ve Göç

Türkiye'nin güneyinde bulunan ve Akdeniz boyunca uzanan şehrin geçmişi neolitik döneme kadar uzanır (MERSİN İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ,2017). Şehrin toplam nüfusu 2017 yılı TÜİK verilerine göre 1 milyon 793 bin 931 olup şehir Türkiye'nin 10. kalabalık şehri olarak kabul edilir. 2016 yılı Net Göç Hızı ise +%1,2'dir (TÜİK, 2018) .Mersin Ticaret Odası 2018 verilerine göre Türkiye genelinde hem ihracatçı hem de ithalatçı firma sayısına göre yine 10.sırada bulunur (MSTO, 2018)

Şehre yönelik göçler, tarih boyunca görülen siyasal ve yönetsel değişiklikler nedeni ile şehri çok kültürlü bir yapıya dönüştürmüştür. Bu nedenle Mersin ilindeki kültürel ve tarihi yapılar çok kültürlülüğün izlerini sergiler. Mersin toplumsal açıdan, tarihi sürecinin çeşitli evrelerinde ekonomisinin gereksinimleri doğrultusunda farklı kimlikleri bünyesinde barındıran bir konuma ulaşmıştır (TÜMTAŞ, 2011, s. 153).

Mersin kent nüfusu yakın tarihte 1980 sonrası yoğun bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalarak nüfusu devamlı artış göstermiştir. TÜİK verilerine göre 1980 yılı için 843,931 olan nüfus 2017 yılı itibari ile 1,793,931 olmuş ve bu süre zarfında şehrin toplam nüfusu %123 artış göstermiştir. Aynı dönem aralığı için Türkiye nüfusunun toplam artış oranı %79'dur (TÜİK, 2018). Ortadoğu'daki savaşlar, Türkiye'nin Güneydoğu Bölgesindeki çatışmalı ortam, Mersin ilinin ekonomik yapısı, şehre yönelik nüfus hareketliliğine neden olmuş ve bu artış oranları, bölge ve Türkiye nüfus artış ortalamasının üzerinde yer almıştır. Bu anlamda Mersin birçok farklı etnik, kültür, inanç ve ideolojilerin bir arada yaşadığı ve kültürel çeşitliliği olan bir göç merkezi haline bürünür.

Mersin ili sınırları içerisinde 2018 yılı Göç Dairesi verilerine göre 202,717 Suriyeli geçici koruma altında yaşamaktadır (MERSİN VALİLİĞİ İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ, 2018). Mersin, Türkiye’de en fazla Suriyeli sığınmacı barındıran 6. şehir konumundadır. Mersin ili, 1990’ların başından itibaren, Körfez Savaşı ve Türkiye’nin Güney Doğusundaki çatışmalardan dolayı yüksek oranda göç almış bir şehirdir. Şehrin yerinden edilen insanlarla karşılaşması ve göçü deneyimlemesi ilk değildir. Bu durumun sığınmacıların sosyal entegrasyonunu kolaylaştırması ve şehrin sığınmacılara yönelik kapsayıcılığını artırması beklentisi oluşturmaktadır. Sığınmacıların birçok Suriyeli yatırımcıyı bölgeye çekerek ya da yeni iş alanları oluşturarak şehrin ekonomik yaşamına katkı sağlaması beklenir. Son yıllarda bir durgunluk dönemi yaşayan Mersin’de ekonominin yeniden canlanmasında sığınmacıların rol oynayabileceği düşünülmektedir. Suriye’deki şehirlerle kurulan ekonomik ağ ilin ekonomik yaşantısına katkı sağlar (ERAYDIN, 2017). Mersin’de faaliyet gösteren Suriye menşeli firma sayısı 2009’da 25 iken 2014’te 279’a yükselmiştir. Oransal olarak bakıldığında Mersin’de faaliyet gösteren firmalar içinde Suriyelilerin payı 2009 yılında %6,3 iken 2014 itibarıyla bu pay %31,2 gibi yüksek bir düzeye çıkmıştır (KAYGISIZ, 2017).

Göç ile ilgili olarak yerli halkın farklı görüşleri olmakla birlikte genel kanı altyapı hizmetlerinin nüfus artışını desteklemiyor oluşudur (ORSAM, 2015).

4.2. Saha Araştırma Bulgularının Sunumu

100 katılımcı ile yapılan anket çalışmasında Mersin il merkezinde yaşayan Suriyeli sığınmacıların farklı değişkenlere göre profil yapıları tespit edilmiş; anketteki çok seçenekli sorulara verilen cevaplar açısından değerlendirilmiş, istatistiksel testler ile analizlerde bulunulmuştur.

100 katılımcı ile yapılan anketin farklı değişkenlere göre dağılımları şu şekildedir:

<i>Cinsiyet</i>	<i>(n)</i>	<i>(%)</i>
Erkek	63	63
Kadın	37	37
Toplam	100	100

Tablo 2- Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımları

Ankete katılanların %37'si kadın; %63'ü erkektir. Erkek Suriyeli sığınmacılar kadın Suriyeli sığınmacılara oranla araştırmaya daha fazla katılım göstermişlerdir.

<i>Yaş Aralığı</i>	<i>(n)</i>	<i>(%)</i>
15-20	25	25
21-30	34	34
31-40	27	27
41-50	7	7
51-60	7	7
Toplam	100	100

Tablo 3- Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları

Katılımcıların %25'i 15-20 yaş; %34'ü 21-30 yaş; %27'si 31-40 yaş; %7'si 41-50 yaş; diğer %7'si ise 51-60 yaş gruplarına denk gelmektedir.

Genç nüfus oranı araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacılar arasında fazladır.

<i>Eğitim Düzeyi</i>	<i>(n)</i>	<i>(%)</i>
Yok	4	4
İlkokul	13	13
Ortaokul	20	20
Lise	25	25
Üniversite	33	33
Yanıtız	5	5
Toplam	100	100

Tablo 4-Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımları

Eğitim düzeyi açısından katılımcıların %33'ü üniversite; %25'i lise; %20'si ortaokul; %13'ü ilkokul; %4 ünün ise eğitim almadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların %58'i lise ve üniversite eğitimi almıştır. Katılımcıların %5'i ise eğitim düzeyleri ile ilgili herhangi bir açıklamada bulunmamıştır.

<i>Gelir (TL)</i>	<i>(n)</i>	<i>(%)</i>
Yok	37	37
1600	37	37
1600-3000	11	11
3000-5000	6	6
Yanıtız	9	9
Toplam	100	100

Tablo 5-Katılımcıların aylık gelirlerine göre dağılımları

Katılımcılar aylık gelir dağılımlarına göre değerlendirildiğinde %37'si herhangi bir gelirin olmadığını; %37'si asgari ücret ile geçindiğini; %11'i 1600-3000 TL arası

geliri olduğunu; %6'sı ise 3000-5000 TL arası geliri olduğunu ifade etmiştir. 9 katılımcı ise soruya yanıt vermemiştir.

<i>Suriye'den göç etme kararını nasıl aldınız?</i>	(n)	(%)
a) Bu kararı tek başıma bağımsız bir şekilde aldım	29	29
b) Ailemin eşimin yönlendirmesi ile aldım	60	60
c)Yurt dışındaki tanıdıkların önerilerine göre aldım	11	11
Toplam		

Tablo 6 - Anket sorusu 1

Tablo-6'da “*Suriye'den göç etme kararını nasıl aldınız?*” sorusuna verilen yanıtlar ile yanıtların yüzdeler dağılımları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile Ki-kare testi uygulanmış ve yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (bkz: Tablo-7).

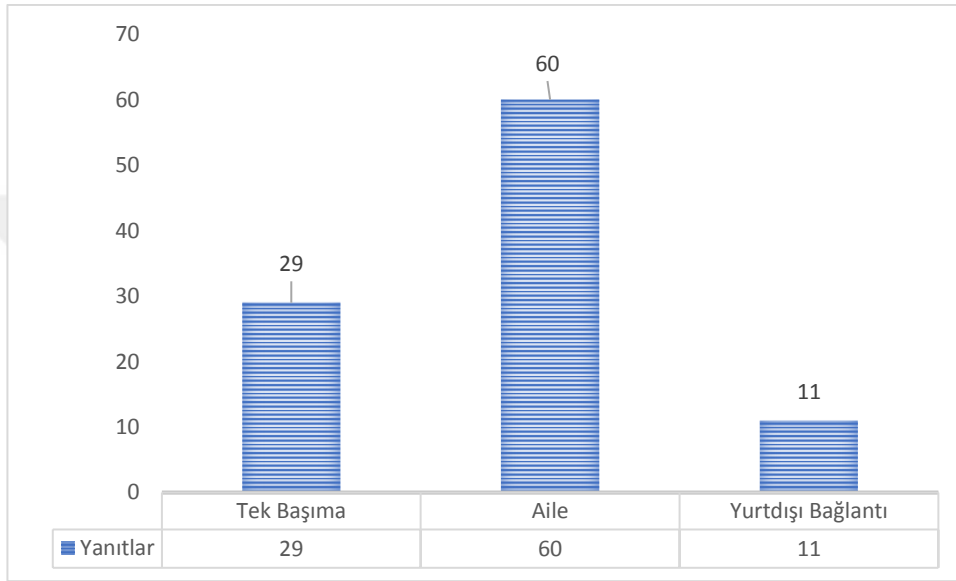
Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Tek Başıma	29	33,3	36,860	2	,000
Aile	60	33,3			
Yurtdışı Bağlantısı	11	33,3			

Tablo 7-Katılımcıların göç karar sürecinde sosyal çevre etkisinin istatistiksel dağılımı

Tablo-7'de seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($\chi^2 (2) = 36,860; p < ,05$). Sonuç olarak katılımcıların Tablo-6'da

“Suriye’den göç etme kararını nasıl aldınız?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar dağılımları bakımından birbirlerinden anlamlı bir farklılık gösterir.

Verilere göre katılımcıların göç etme kararlarında %60 oranla hane halkı yönlendirmesi önemli bir rol oynar. Bu oranı %29 ile bireysel kararlar %11 ile de yurtdışı bağlantıları izler.

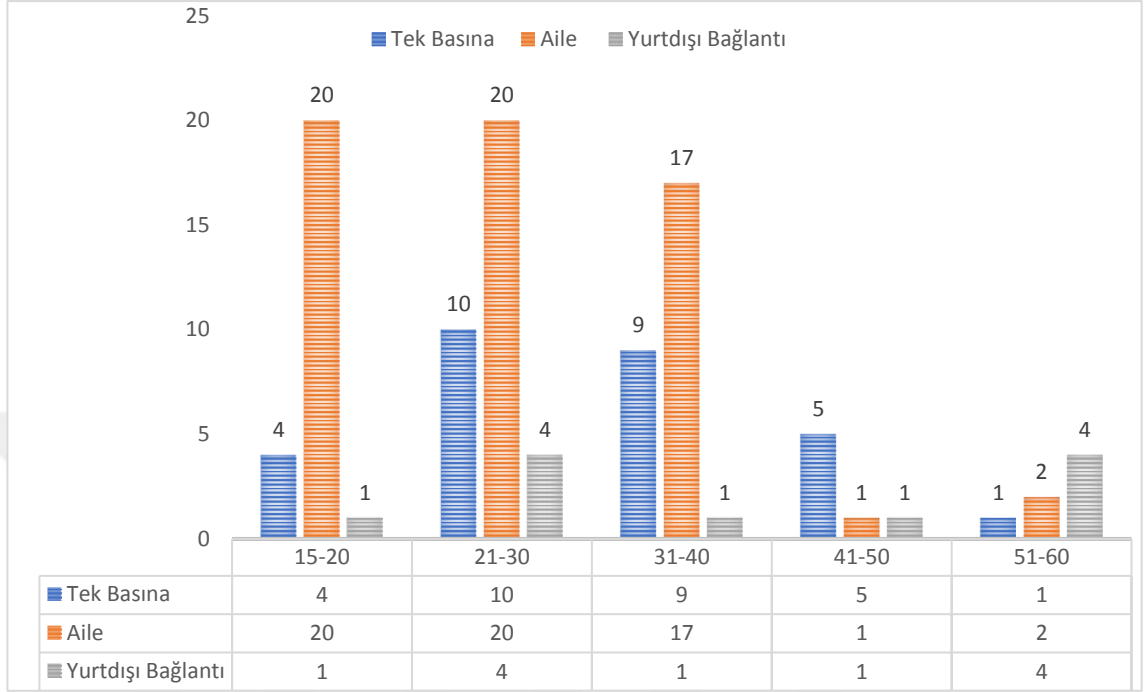
Şekil 6- Katılımcıların göç karar sürecinde sosyal çevre etkisinin grafiksel dağılımı

Katılımcıların Suriye’den göç etme kararları ile yaş değişkeni arasında bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yanıtlara Ki-kare bağımsızlık testi uygulanmıştır. Bunu takiben yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş ancak yaş değişkeni ile karar süreci arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (bkz: Tablo-8): ($\chi^2(8) = 27,862; p >,05$). Bu durum aile etkisinin yaş gruplarının farklılıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlamına gelmektedir.

	Yanıtlar			Toplam (n)	X ²	s.d.	p.
	Tek	Aile	Yurtdışı				
Yaş 15-20							
Gözlenen	4	20	1	25			
Beklenen	7,3	15,0	2,8	25,0			
Yaş %	%16	%80	%4	%100			
21-30							
Gözlenen	10	20	4	34			
Beklenen	9,9	20,4	3,7	34,0			
Yaş %	%29,4	%58,8	%11,8	%100			
31-40							
Gözlenen	9	17	1	27			
Beklenen	7,8	16,2	3,0	27,0	8	27,862	,423
Yaş %	%33,4	%62,9	%3,7	%100			
41-50							
Gözlenen	5	1	1	7			
Beklenen	2,0	4,2	,8	7,0			
Yaş %	%71,6	%14,2	%14,2	%100			
51-60							
Gözlenen	1	2	4	7			
Beklenen	2,0	4,2	,8	7,0			
Yaş %	%14,3	%28,6	%57,1	%100			
Toplam (n)	29	60	11	100			

Tablo 8- Katılımcıların göç karar sürecinde yaş değişkenine göre istatistiksel dağılımı

Göç karar sürecinde sosyal çevrenin yaş değişkeni üzerindeki dağılımı incelendiğinde katılımcıların %86'sını oluşturan 15-40 yaş arasındaki sığınmacıların göç karar süreçlerinde aile üyelerinin kararları belirgin bir rol oynamaktadır.

Şekil 7- Katılımcıların göç karar sürecinde yaş değişkeni ve sosyal çevre etkisinin grafiksel dağılımı

Şekil 7'deki dağılım incelendiğinde 15-40 yaş aralığında aile yönlendirmesinin göç sürecinde etkili olduğu; 20-30 yaş aralığının sığınmacıların en fazla bireysel kararları ile hareket ettiği bir dönem olduğu görülmektedir. 40-60 yaş aralığı ise yeteri kadar veri sunmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır.

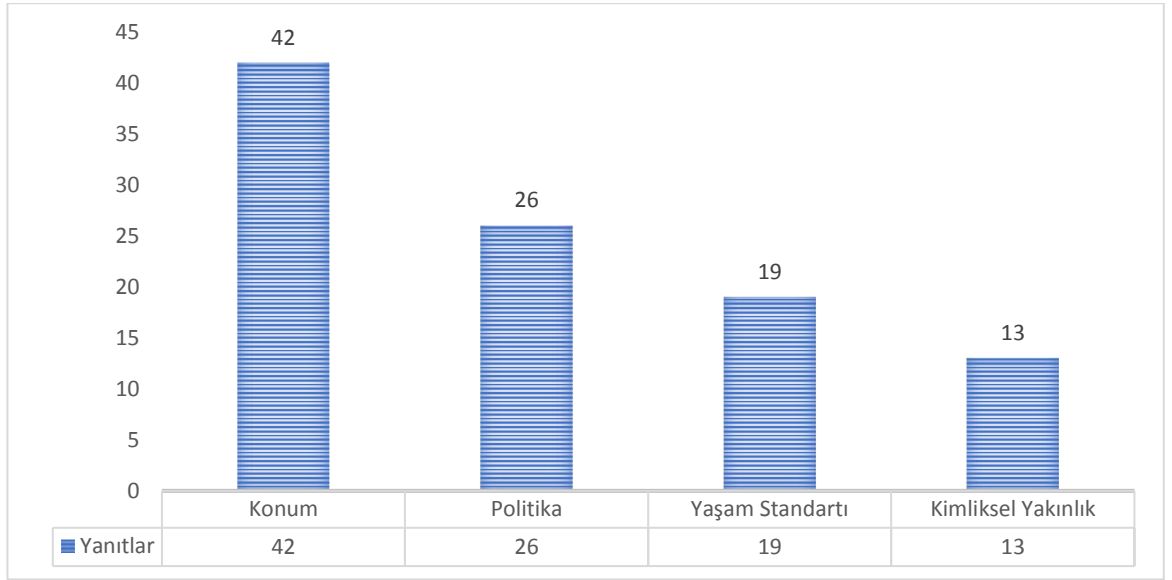
2.Sizi Türkiye'ye çeken en önemli faktör nedir?	(n)	(%)
a) Konum olarak Suriye'ye yakın olması	42	42
b) Türkiye'ye politik olarak daha çok güvenmem	26	26
c)Türkiye'nin yaşam standartlarının daha iyi olması	19	19
d)Türkiye'ye kimliksel bir yakınlık duymam	13	13
Toplam		

Tablo 9 - Anket sorusu 2

Tablo-9'da "Sizi Türkiye'ye çeken en önemli faktör nedir?" sorusuna verilen yanıtlar ve yanıtların yüzdeler oranları verilmiştir. Soruya verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile Ki-kare testi uygulanmış ve yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (bkz: Tablo-10).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Konum	42	25,0	18,800	3	,000
Politika	26	25,0			
Yaşam Standartı	19	25,0			
Kimliksel Yakınlık	13	25,0			

Tablo 10- Katılımcıları Türkiye'ye çeken faktörlerin istatistiksel dağılımı

Şekil 8- Katılımcıları Türkiye'ye çeken faktörlerin grafiksel gösterimi

Verilere göre katılımcıları Türkiye'ye çeken en önemli faktör %42 oran ile konum, %26 ile Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik politikası, %19 ile Türkiye'nin yaşam standartı, %13 ile de Türkiye'ye yönelik kimliksel yakınlık olarak sıralanmıştır.

<i>Sizi Mersin'e çeken en önemli faktör nedir?</i>	(n)	(%)
a) Mersin'de yakınlarımın olması	49	49
b) Mersin'in sosyo-ekonomik konumu	32	32
c)Başkaları tarafından Mersin'e yönlendirilmem	19	19
Toplam		100

Tablo 11- Anket sorusu 3

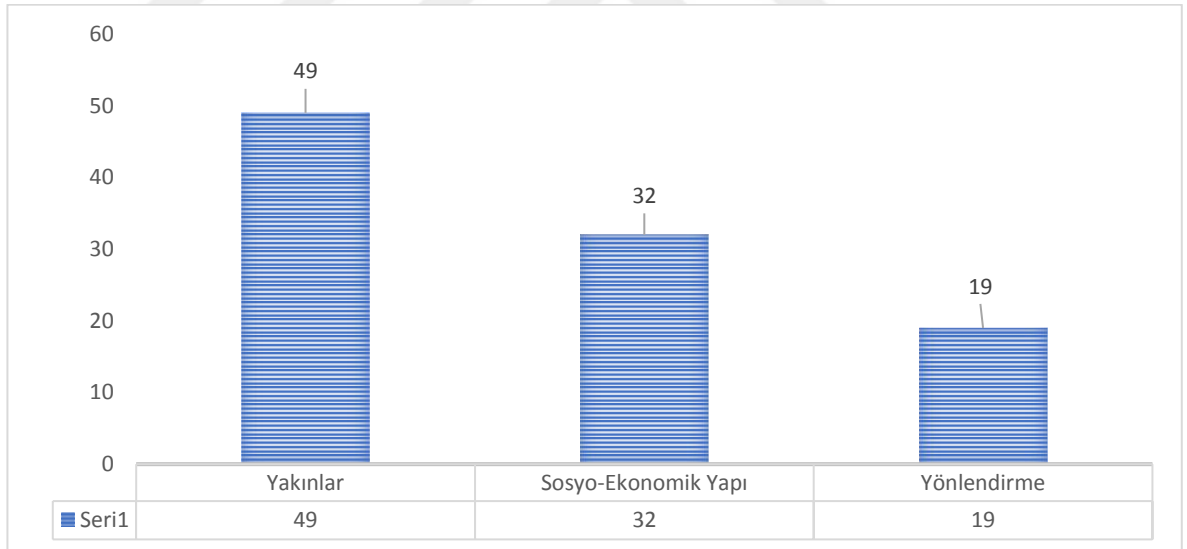
Tablo-11'de "*Sizi Mersin'e çeken en önemli faktör nedir?*" sorusuna verilen yanıtların sayıları ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir dağılım olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-12):

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Yakınlar	49	33,3	13,580	2	,001
Sosyo-Ekonomik Durum	32	33,3			
Üçüncü Şahısların Yönlendirmesi	19	33,3			

Tablo 12- Katılımcıları Mersin'e çeken faktörlerin istatistiksel dağılımı

Tablo-12'de seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2(2) = 13,580; p < ,05$). Sonuç olarak katılımcıların seçeneklere vermiş oldukları yanıtlar istatistiksel olarak birbirlerinden anlamlı bir farklılık gösterir.

Verilere göre araştırmaya katılan sığınmacıları Mersin'e çeken en önemli faktör %49'luk oran ile sığınmacıların şehirde tanıdıklarının olmasıdır. Bu oranı %32 ile şehrin sosyo-ekonomik durumu, %19 oran ile de ise başkaları tarafından şehre yönlendirilmiş olmaları takip eder.

Şekil 9- Araştırmaya katılan sığınmacıları Mersin'e çeken nedenlerin grafiksel dağılımı

Şekil 9'daki dağılım incelendiğinde verilere göre araştırmaya katılan sığınmacıları Mersin'e çeken öncelikli faktörün Mersin'e daha önceden göç eden yakınlarının olması sonucuna ulaşılabilmektedir.

<i>Mersin'e göç ederken öncelikli arayışınız ne idi?</i>	(n)	(%)
Güvenlik	56	56
Pazara Kazanmak	19	19
Aile Birleşimi	13	13
Eğitim ve mesleki potansiyellerimi geliştirmek	4	4
Özgür, temiz ve saygı gördüğüm bir çevrede yaşamak	7	7
Yanıtız		1
Toplam		100

Tablo 13- Anket sorusu 4

Tablo-13'te "*Mersin'e göç ederken öncelikli arayışınız nedir?*" sorusuna verilen yanıtların sayısı ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-14).

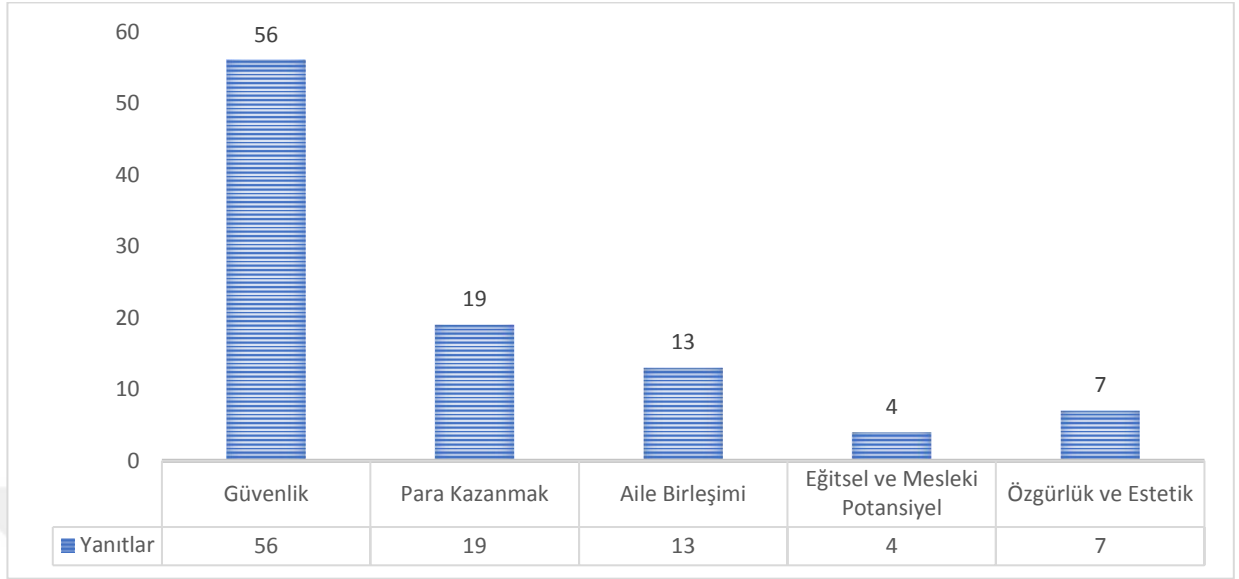
Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Güvenlik	56	19,8	89,434	4	,000
Para Kazanmak	19	19,8			
Aile Birleşimi	13	19,8			
Eğitsel ve Mesleki Potansiyel	4	19,8			
Özgürlük ve Estetik	7	19,8			

Tablo 14- Katılımcıların Mersin'e göç etme nedenlerinin istatistiksel dağılımı

Tablo-14'te seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2(4) = 89,434; p < ,05$). Katılımcıların seçeneklere vermiş oldukları yanıtlar birbirlerinden anlamlı farklılıklar gösterir.

Verilere göre katılımcılar Mersin'e göç ederken öncelikli arayışları %56'lık bir oran ile güvenlik, %19'luk bir oran ile para kazanma, %13 aile birleşimi, %4 eğitsel ve

mesleki potansiyelini geliştirme, %7 ise daha özgür, estetik ve kendisine saygı duyulan bir çevrede yaşamak şeklinde ifade etmişlerdir.

Şekil 10- Katılımcıların Mersin'deki temel arayışlarının grafiksel dağılımı

Şekil 10'daki verilerin dağılımı incelendiğinde sığınmacıları Mersin'e yönlendiren temel arayışın güvenlik kaygısı olduğu ortaya çıkmaktadır.

<i>Şu an Türkiye'den Avrupa'ya göç etmek isteseydiniz hangi nedenler öncelikli olurdu?</i>	(n)	(%)
Güvenlik	56	56
Para kazanmak	19	19
Aile birleşimi	13	13
Eğitim ve mesleki potansiyellerimi geliştirmek	4	4
Özgür, temiz ve saygı gördüğüm bir çevrede yaşamak	7	7
Yanıtsız		1
Toplam		100

Tablo 15- Anket sorusu 5

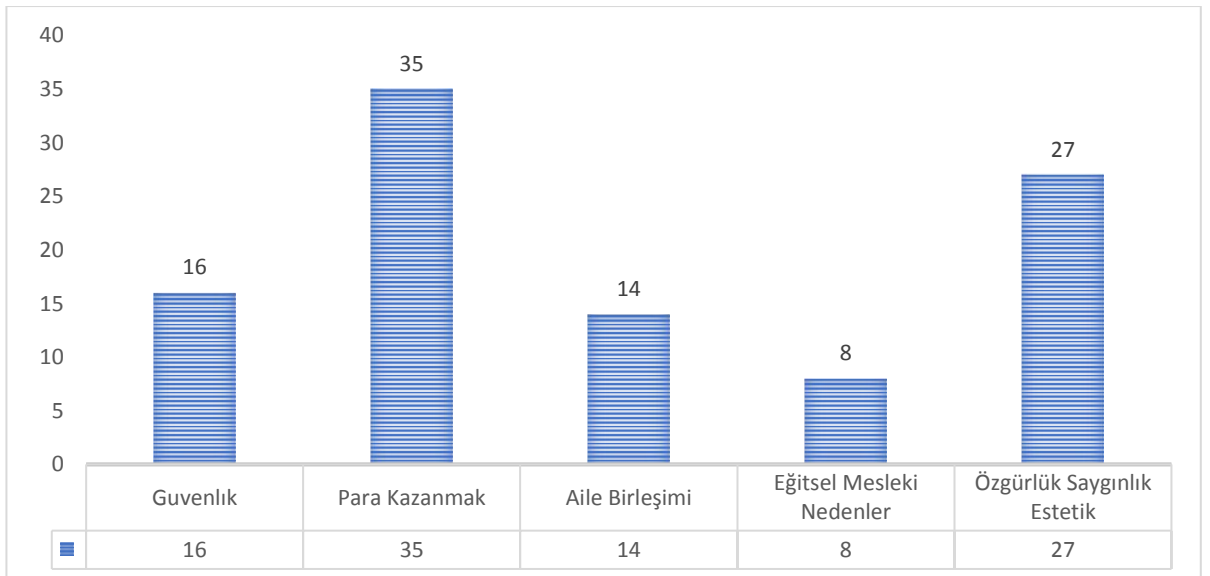
Tablo-15'te anketin " *Şu an Türkiye'den Avrupa'ya göç etmek isteseydiniz hangi nedenler öncelikli olurdu?* " sorusuna verilen yanıtların sayı dağılımı ve yüzdelik oranları verilmiştir. Sorunun seçeneklerine verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-16)

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Güvenlik	16	20,0	23,500	4	,000
Para Kazanma	35	20,0			
Aile Birleşimi	14	20,0			
Eğitsel ve Mesleki Potansiyel	8	20,0			
Özgürlük ve Estetik	27	20,0			

Tablo 16- Katılımcıların Avrupa'ya göç etme arayışlarının istatistiksel dağılımı

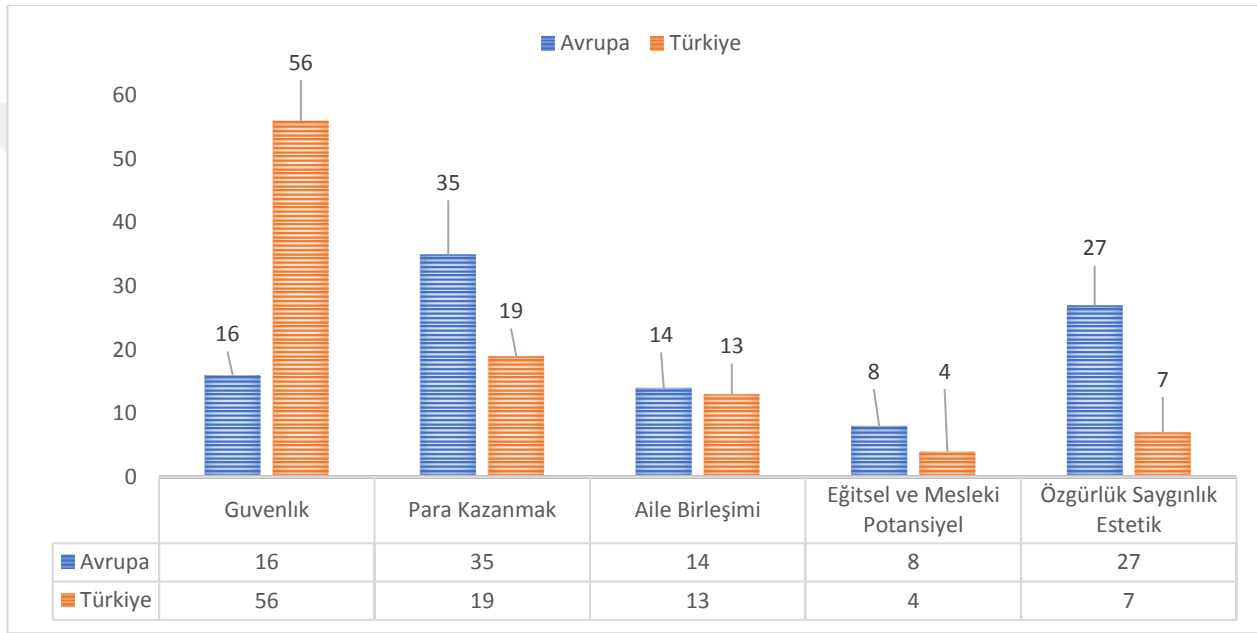
Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2(4) = 23,500$; $p < ,05$). Başka bir ifade ile katılımcıların sorudaki seçeneklere vermiş oldukları yanıtlar istatistiksel olarak birbirlerinden anlamlı bir farklılık gösterir.

Verilere göre katılımcılar Türkiye'den Avrupa'ya göç etme isteğini ilk olarak %35'lik bir oran ile para kazanma, %27'lik bir oran ile özgür, estetik ve saygı duyulan bir çevrede yaşama, %16'lık bir oran ile güvenlik, %14'lük bir oran ile aile birleşimi ve %8'lik bir oran ile de eğitsel ve mesleki potansiyelini geliştirmek olarak sıralamışlardır.

Şekil 11- Araştırmaya katılan sığınmacıların Avrupa'ya göç etmek isteme nedenlerinin grafiksel dağılımı

Şekil 11'deki verilerin dağılımı incelendiğinde katılımcıları Türkiye'den Avrupa'ya yönlendiren ana etkenin para kazanma ihtiyacı olduğu görülmektedir. Bunu ikinci sırada daha özgür, kendisine saygı duyulan ve estetik bir çevrede yaşama ihtiyacı ve arayışı takip etmiştir.

Şekil 12- Katılımcı sığınmacıların arayışlarının Avrupa ve Türkiye boyutu arasındaki farkın grafiksel gösterimi

Şekil 12'deki katılımcı arayışlarının Türkiye ve Avrupa boyutu incelendiğinde sığınmacıları Türkiye'ye yönlendiren ana etken güvenlik arayışı iken Avrupa boyutu para kazanma ve özgür bir çevrede yaşama ihtiyacı olarak tanımlanmıştır.

<i>Bu şehirde aşağıdaki hangi alanlarda en fazla sorun yaşıyorsunuz?</i>	(n)	(%)
Barınacak bir ev ararken sorun yaşıyorum	45	45
Rekreasyon alanları yeterli değil	16	16
Kamu binalarına erişim zor	13	13
İş yapabileceğim bir mekân yok	26	26
Toplam		100

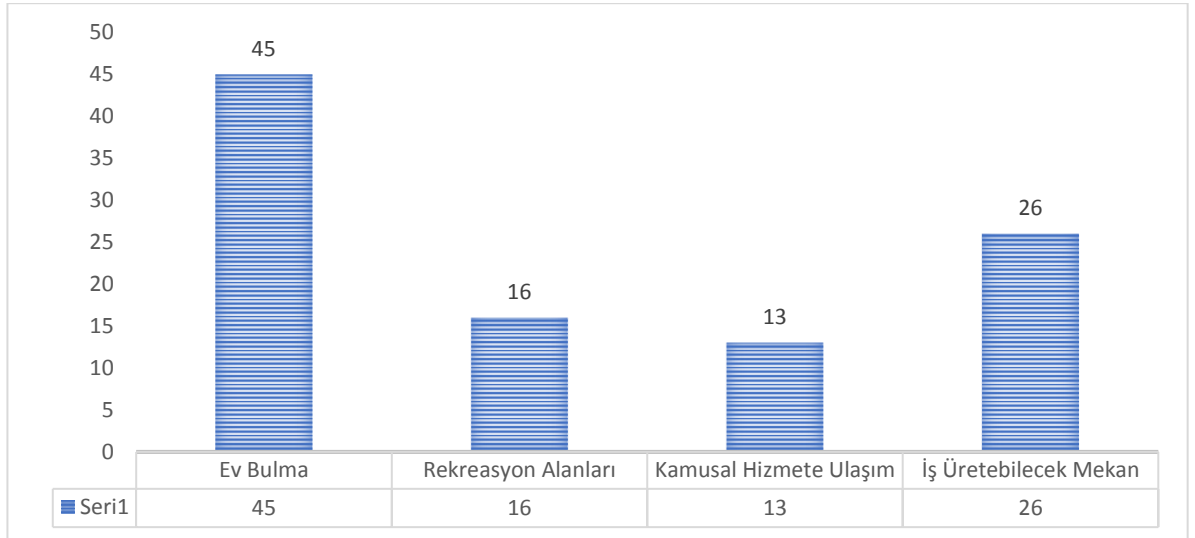
Tablo 17-Anket sorusu 6

Tablo-17’de “*Bu şehirde aşağıdaki hangi alanlarda en fazla sorun yaşıyorsunuz?*” sorusuna verilen yanıtların sayı dağılımları ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-18).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Ev Bulma	45	25,0	25,040	3	,000
Rekreasyon Alanları	16	25,0			
Kamusal Binalarına Ulaşma	13	25,0			
İş Üretebilecek Mekân	26	25,0			

Tablo 18- Katılımcıların Mersin’de sorun yaşadıkları alanların istatistiksel dağılımı

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2(3) = 25,040$; $p < ,05$). Başka bir ifade ile katılımcıların sorudaki seçeneklere vermiş oldukları yanıtlar birbirlerinden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterir.

Şekil 13- Katılımcıların Mersin'de en çok sorun yaşadıkları alanların grafiksel gösterimi

Katılımcılar Mersin’de en fazla %45 oran ile ev ararken sorun yaşadıklarını, %26 oran ile iş yapabilecekleri bir mekânın olmadığını, %16 ile rekreasyon alanlarının yeterli olmayışını, %13 ile de kamu binalarına ulaşımın kendileri için zor olduğunu ifade etmişlerdir.

<i>İkamet için konut ve semt seçiminizi etkileyen öncelikli unsurlar hangisidir?</i>	(n)	(%)
Dil ve kültürel açıdan kendime yakın insanların olduğu mahalleleri tercih ederim.	38	38
Belediye hizmetlerinin düzenli bir şekilde verildiği mahalleleri tercih ederim.	13	13
İşime, okula yakın olan yerleri tercih ederim	26	26
Fiyatları düşük olan evlerin olduğu şehrin herhangi bir mahallesini tercih ederim.	17	17
Yanıtsız		6
Toplam:		100

Tablo 19- Anket sorusu 7

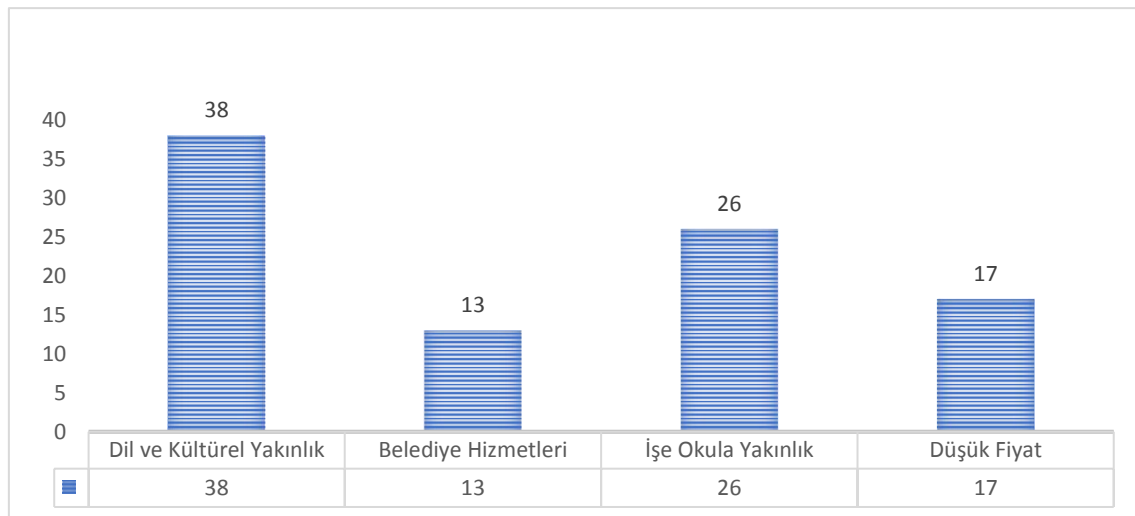
Tablo-19’da “İkamet için konut ve semt seçiminizi etkileyen öncelikli unsurlar hangisidir?” sorusuna verilen yanıtların sayıları ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-20).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Dil ve Kültürel Yakınlık	38	23,5	15,702	3	,001
Belediye Hizmetleri	13	23,5			
İşe Okula Yakınlık	26	23,5			
Düşük Fiyat	17	23,5			

Tablo 20- Katılımcıların ikamet tercihlerini etkileyen unsurların istatistiksel dağılımı

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2(3) = 15,702$; $p < ,05$). Katılımcıların seçeneklere vermiş oldukları yanıtlar birbirlerinden anlamlı bir farklılık gösterir.

Verilere göre katılımcılar en çok %38’lik bir oran ile dil ve kültürel açıdan kendilerine yakın insanların olduğu yerleşimleri tercih etmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu oranı %26 ile eve-işe yakınlık, %17 ile düşük fiyatlar, %13 ile de belediye hizmetlerinin verildiği yerler seçenekleri izlemiştir.

Şekil 14 -Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların semt seçiminde yerleşme tercihlerinin grafiksel dağılımı

Verilere göre katılımcıların Türkiye’deki konut seçimine etki eden faktörlerde ilk sırada dil ve kültürel yakınlık ihtiyacı ilk sırada yer alırken ikinci sırada işe ve okula yakınlık durumu belirleyici olmaktadır.

<i>Göç ettiğiniz Mersin’in hangi alanlarında kendinizi daha mutlu hissediyorsunuz?</i>	(n)	(%)
Evde	46	46
Yaşadığım mahallede	15	15
Parklarda ve yeşil alanlarda	23	23
Dini mekanlarda	14	14
Eğlence mekanlarında	2	2
Toplam:		100

Tablo 21 -Anket sorusu 8

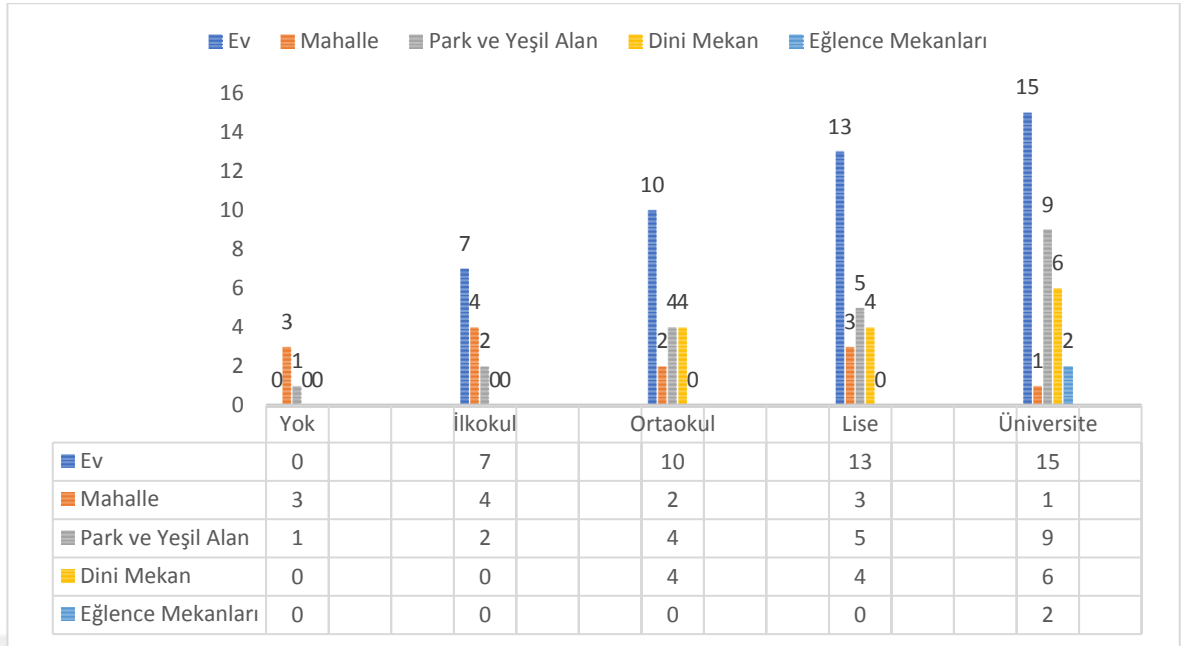
Tablo-21’de “*Göç ettiğiniz Mersin’in hangi alanlarında kendinizi daha mutlu hissediyorsunuz?*” sorusuna verilen yanıtların sayı dağılımları ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-22).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Ev	46	20	53,500	4	,000
Mahalle	15	20			
Park ve Yeşil Alan	23	20			
Dini Mekân	14	20			
Eğlence Mekanları	2	20			

Tablo 22- Katılımcıların Mersin’de kendilerini mutlu hissettikleri mekanların istatistiksel dağılımı

Eğitim									
Yok									
Gözlenen	0	3	1	0	0	4			
Beklenen	1,9	,5	,9	,6	,1	4,0			
Yüzde %	%0	%75	%25	%0	%0	%4			
İlkokul									
Gözlenen	7	4	2	0	0	13			
Beklenen	6,2	1,8	2,9	1,9	,3	13,0			
Yüzde %	%54	%31	%15	%0	%0	%14	16	26,629	,423
Ortaokul									
Gözlenen	10	2	4	4	0	20			
Beklenen	9,5	2,7	4,4	2,9	,4	20,0			
Yüzde %	%50	%10	%20	%20	%0	%21			
Lise									
Gözlenen	13	3	5	4	0	25			
Beklenen	11,8	3,4	5,5	3,7	,5	26,0			
Yüzde %	%52	%12	%20	%16	%0	%26			
Üniversite									
Gözlenen	15	1	9	6	2	33			
Beklenen	15,6	4,5	7,3	4,9	,7	33,0			
Yüzde %	%45	%3	%27	%18	%7	%35			
Toplam	45	13	21	14	2	95			

Tablo 23- Katılımcıların Mersin'de kendilerini mutlu hissettikleri mekanların eğitim değişkenine göre dağılımı

Şekil 16- Araştırmaya katılan sığınmacıların eğitim düzeyi ile mekânsal mutluluk durumunun grafiksel dağılımı

Şekil 16'daki dağılıma göre katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça kendilerini daha çok ev ortamında mutlu hissetmekte; ancak mahalle etkisinin ters yönde azaldığı görülmektedir.

<i>Suriye'de iken yaşadığınız şehrin hangi alanlarında kendinizi daha mutlu hissediyordunuz?</i>	(n)	(%)
Evde	21	21
Yaşadığım mahallede	32	32
Parklarda ve yeşil alanlarda	17	17
Eğlence mekanlarında	14	14
Dini mekanlarda	16	16
Toplam:		100

Tablo 24 -Anket sorusu 9

Tablo-24'te “Suriye'de iken yaşadığınız şehrin hangi alanlarında kendinizi daha mutlu hissediyordunuz?” sorusuna verilen yanıtların sayıları ve yüzdelik oranları

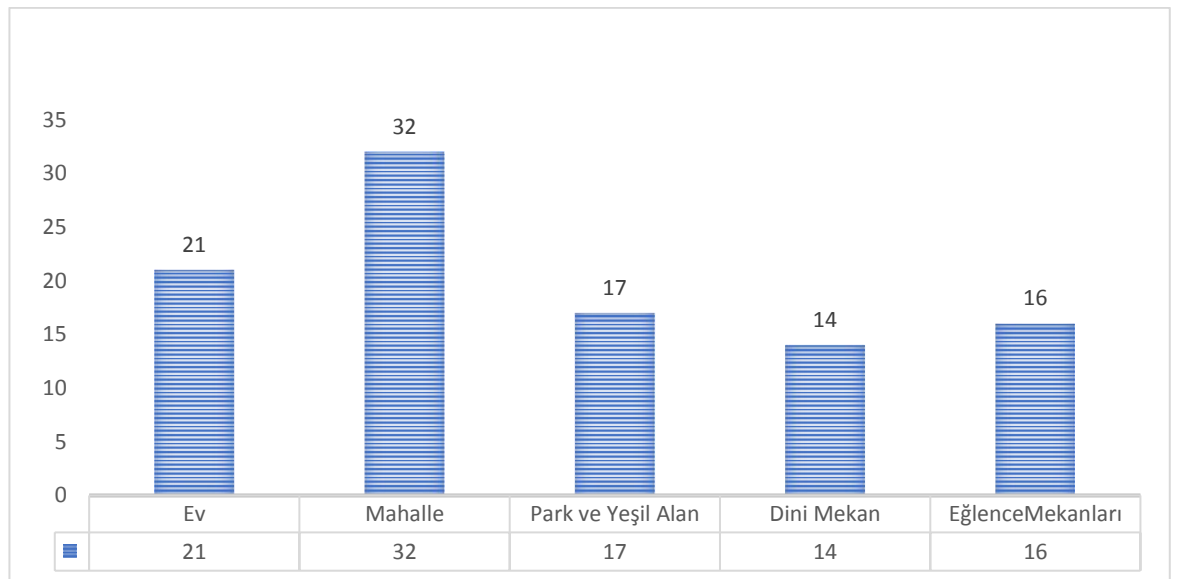
verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-25).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Ev	21	20,0	10,300	4	,036
Mahalle	32	20,0			
Park ve Yeşil Alan	17	20,0			
Dini Mekân	14	20,0			
Eğlence Mekanları	16	20,0			

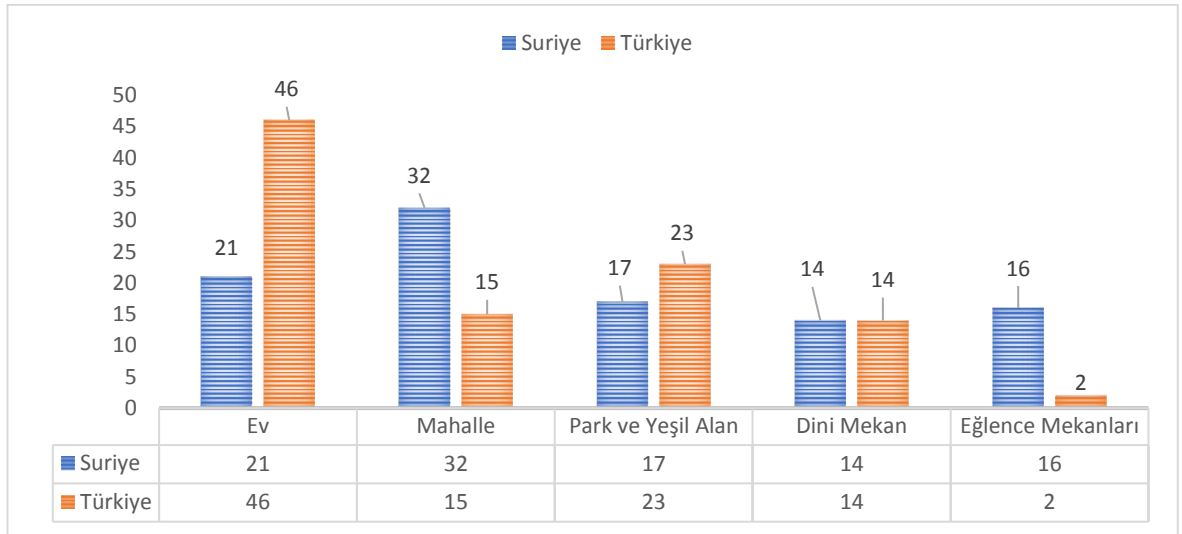
Tablo 25- Katılımcıların Suriye'de iken kendilerini mutlu hissettikleri mekanların istatistiksel dağılımı

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2(4) = 10,300$ $p < ,05$)).

Verilere göre katılımcılar Suriye'de iken en fazla %32 oran ile mahallelerinde, %21 ile evde, %17 ile park ve yeşil alanlarda, %16 ile eğlence mekanlarında, %14 ile de dini mekanlarda kendilerini mutlu hissetmekte idiler.

Şekil 17- Araştırmaya katılan sığınmacıların Suriye'de kendilerini en mutlu hissettikleri mekanların grafiksel gösterimi

Şekil 18-Araştırmaya katılan sığınmacıların Türkiye'de ve Suriye'de kendilerini en mutlu hissettikleri mekanların grafiksel karşılaştırılması

Şekil 18'de katılımcıların kendilerini mutlu hissettikleri mekanların göç öncesi ve göç sonrası durumu karşılaştırıldığında en belirgin değişikliklerin ev-mahalle ilişkisi ile eğlence mekanlarına dönük verilerde olduğu görülmüştür.

<i>Mersin ve Suriye'deki yaşamımı karşılaştırınca kendimi daha</i>	(n)	(%)
<i>hissediyorum.</i>		
Zengin	4	4
Yoksul	34	34
Batılı/Laik/Modern/Özgürlükçü	30	30
Muhafazakâr/Milliyetçi	11	11
Hiçbiri	21	21
Toplam		100

Tablo 26 -Anket sorusu 10

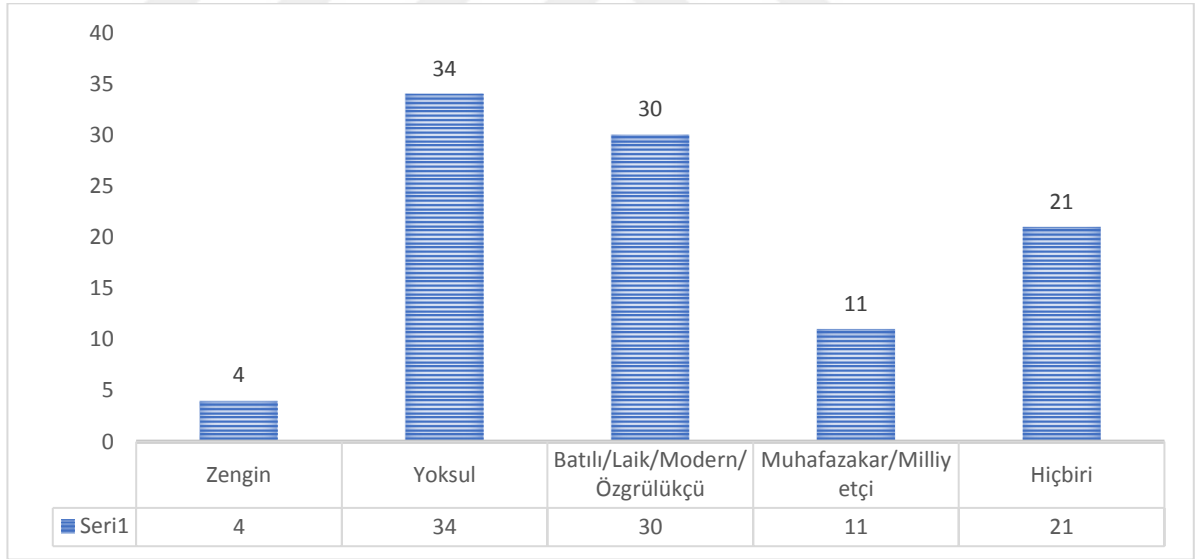
Tablo-26'da "*Mersin ve Suriye'deki yaşamımı karşılaştırınca kendimi daha* *hissediyorum* "sorusuna verilen yanıtların sayıları ve yüzdelik oranları verilmiştir.

Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-27)

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Zengin	4	20,0	31,700	4	,000
Yoksul	34	20,0			
Batılı/Laik/Modern/Özgürlükçü	30	20,0			
Muhafazakâr/Milliyetçi	11	20,0			
Hiçbiri	21	20,0			

Tablo 27- Katılımcıların göç sonrası kimliksel hissiyatlarının istatistiksel dağılımı

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2 (4) = 31,700; p < ,05$)).

Şekil 19- Katılımcıların Mersin'in kendilerinde hissettirdiği kimliklerin grafiksel değerlendirilmesi

Verilere göre katılımcılar Mersin'de %34 oranında kendilerini daha yoksul olarak tanımlarken, %30 oranında kendilerini daha modern ve özgür hissettiklerini, %21'i şehrin kendisinde herhangi bir kimlik uyandırmadığını, %11'i daha muhafazakâr/milliyetçi olduğunu, %2'si ise kendini daha zengin hissettiğini ifade etmiştir.

<i>Geleceğe yönelik planınız nedir?</i>	(n)	(%)
Türkiye’de yaşamak istiyorum	50	50
Suriye’ye dönmek istiyorum	29	29
Avrupa’ya göç etmek istiyorum	12	12
Yanıtsız		9
Toplam		100

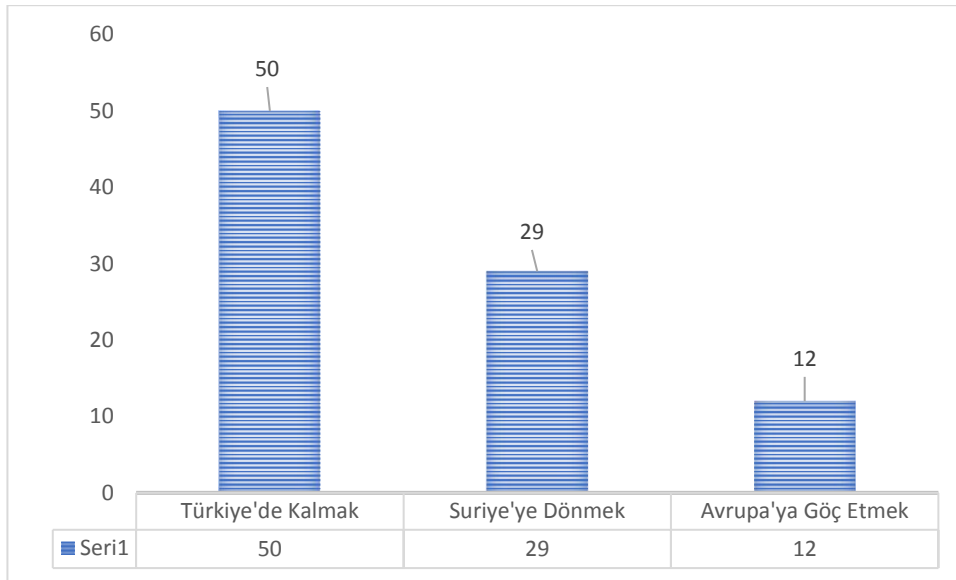
Tablo 28-Anket sorusu 11

Tablo-28’de anketin “*Geleceğe yönelik planınız nedir?*” sorusuna verilen yanıtların sayıları ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir dağılım olup olmadığını belirlemek amacı seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-29).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Türkiye’de Kalmak	50	30,3	23,890	2	,000
Suriye’ye Dönmek	29	30,3			
Avrupa’ya Göç Etmek	12	30,3			

Tablo 29- Katılımcıların geleceğe yönelik planlarının istatistiksel dağılımı

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık *vardır* ($\chi^2(2) = 23,890$; $p < ,05$). Katılımcıların seçeneklere vermiş oldukları yanıtlar birbirlerinden anlamlı farklılık gösterir.

Şekil 20- Katılımcıların geleceğe dönük planlarının grafiksel değerlendirilmesi

Verilere göre Suriyeli katılımcıların %50'si geleceklerini Türkiye'de görürken %29'u Suriye'ye dönmeyi %12'si ise Avrupa'ya göç etmeyi düşünmektedir.

<i>Çalışırken ya da iş başvurusunda bulunurken ne tür zorluklar yaşıyorsunuz?</i>	(n)	(%)
Ayrımcılık yaşıyorum	20	20
Eğitim ve iş deneyimi eksikliğim var	9	9
Dil sıkıntım var	35	35
Yaşadığım şehirde mesleki becerilerimi sergileyecek olanaklar yok	14	14
İş aramıyorum	8	8
Toplam:		100

Tablo 30-Anket sorusu 12

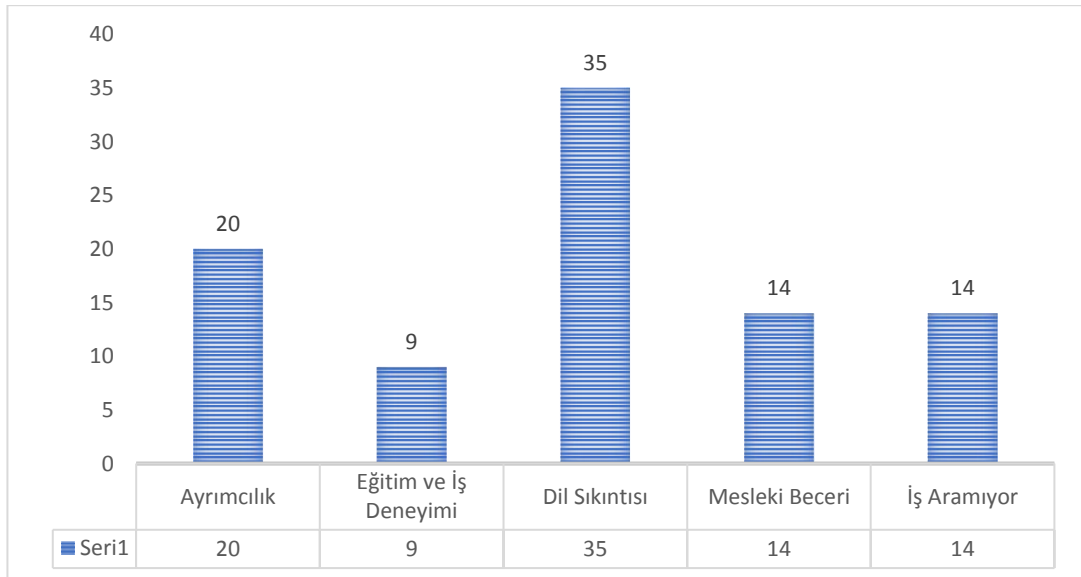
Tablo-30'da anketin “*Çalışırken ya da iş başvurusunda bulunurken ne tür zorluklar yaşıyorsunuz?*” sorusuna verilen yanıtların sayıları ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-31).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Ayrımcılık	20	18,4	22,022	4	,000
Eğitim ve İş Deneyimi	9	18,4			
Dil Sıkıntısı	35	18,4			
Mesleki Beceri	14	18,4			
İş Aramıyor	14	18,4			

Tablo 31- Katılımcıların çalışırken ya da iş başvurusunda bulunurken yaşadıkları zorlukların istatistiksel dağılımı

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2(4) = 22,022$; $p < ,05$)).

Analize göre (Tablo-31) sığınmacılar iş ararken en çok %35'lik bir oran ile dil sıkıntısı yaşadıklarını, %20 ile ayrımcılığa maruz kaldıklarını, %14 ile şehirde mesleki becerilerini sergileyecek bir ortam olmadığını, %9 oranında eğitim ve iş deneyimi eksikliği olduğunu ve %14 ile de iş aramadıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 21 -Katılımcıların iş ararken en sık karşılaştıkları sorunların grafiksel dağılımı

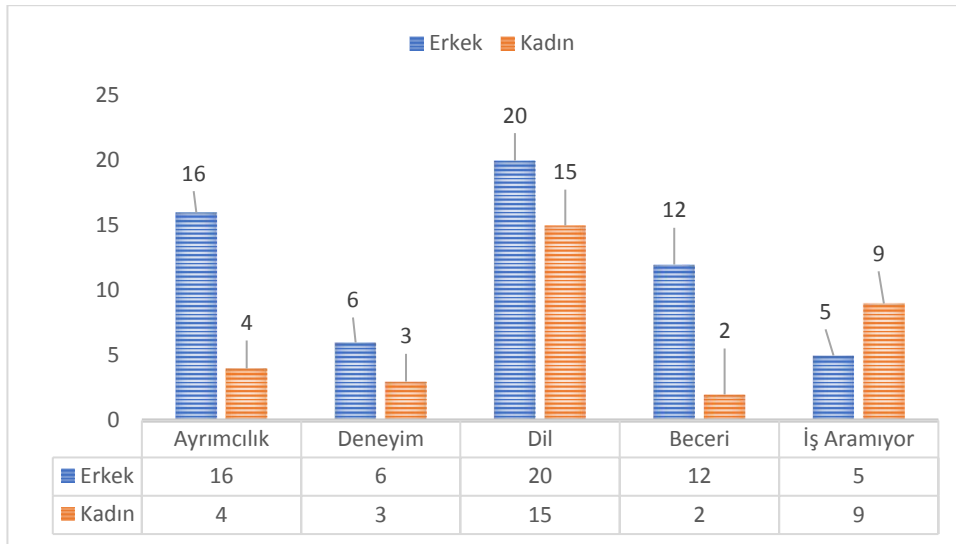
Şekil 21'deki dağılıma göre katılımcılar Mersin'de iş ararken en fazla dil sıkıntısı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Analiz sonucunda cinsiyet değişkeni ile 12. soruya verilen yanıtlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur: ($\chi^2 (4) = 10,707; p < ,05$). (bkz: Tablo-32)

	Yanıtlar					X ²	s.d.	p.
	Ayrımcılık	Deneyim	Dil	Beceri	İş			
Erkek								
Gözlenen	16	6	20	12	5	10,707	4	,030
Beklenen	12,8	5,8	22,4	9,0	9,0			
Yüzde %	%27	%11	%34	%20	%8			
Kadın								
Gözlenen	4	3	15	2	9			
Beklenen	7,2	3,2	12,6	5,0	5,0			
Yüzde %	%12	%9	%46	%6	%27			
Toplam	20	9	35	14	14			

Tablo 32- Katılımcıların çalışırken ya da iş başvurusunda bulunurken yaşadıkları zorlukların cinsiyet değişkenine göre istatistiksel dağılımı

Tablo-32'deki verilere göre katılımcı erkekler ve kadınlar iş ararken en çok dil sıkıntısı çektiklerini ifade etmişler; sadece erkekler ise daha çok ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 22- Katılımcıların iş ararken karşılaştıkları sorunların cinsiyet değişkenine göre grafiksel dağılım

Şekil 22'deki veriler değerlendirildiğinde iş ararken erkek katılımcı sığınmacıların yaşadıkları en büyük problem ayrımcılığa maruz kalma olurken kadınlar için bu durum dil bilmeme olarak açıklanmıştır.

<i>Gelirinizi en çok nereye harcamaktasınız?</i>	(n)	(%)
Konut-Kira-Barınma	90	90
Gıda	4	4
Ulaşım	0	0
Haberleşme	0	0
Giyim-Ayakkabı	1	1
Yanıtsız		5
Toplam		100

Tablo 33-Anket sorusu 13

Tablo-33'de "*Gelirinizi en çok nereye harcamaktasınız?*" sorusuna verilen yanıtların sayıları ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-34).

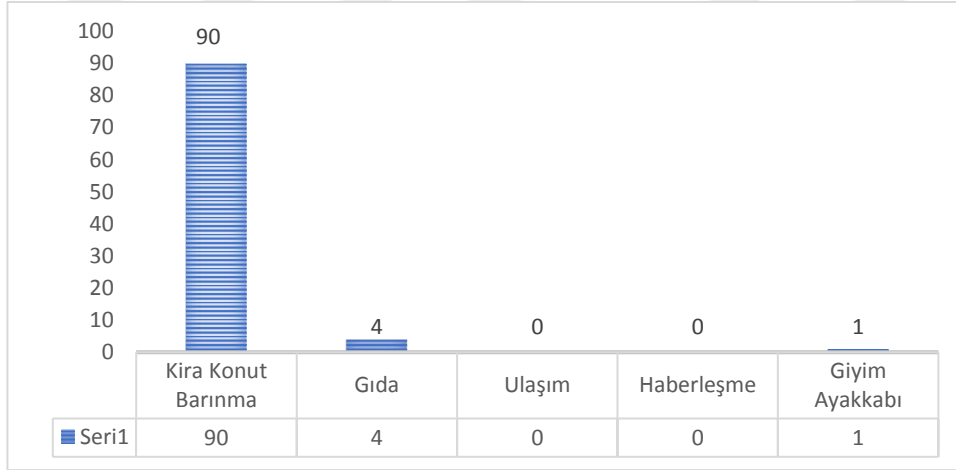
Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Konut-Kira-Barınma	90	31,7	161,326	2	,000
Gıda	4	31,7			
Ulaşım	0	31,7			
Haberleşme	0	31,7			
Giyim-Ayakkabı	1	31,7			

Tablo 34- Katılımcıların gelirlerini en çok harcadıkları kalemlerin istatistiksel

dağılımı

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2(2)=161,326$; $p<,05$)).

Verilere göre katılımcıların %90'ı gelirlerinin büyük bir kısmını konut-kira-barınma alanında harcamaktadır.

Şekil 23- Katılımcıların Mersin'de gelirlerini en çok harcadıkları kalemlerin grafiksel gösterimi

Şekil '23'deki dağılıma göre katılımcılar gelirlerini en çok barınma için harcamaktadır.

<i>Yerel yönetimin ve yerli halkın Suriyeli sığınmacıların işlettiği/çalıştığı iş yerlerinden yararlanma durumları nedir?</i>	(n)	(%)
Kesinlikle bu iş yerlerinden ya da bizim ürettiğimiz hizmetlerden yararlanmak istemiyorlar.	11	11
Bu tarz iş yerlerinin varlığının ya da bizlerin ürettiği hizmetlerin farkında değiller.	17	17
Bu tarz iş yerlerinin varlığının ve bizlerin ürettiği hizmetlerin farkındalar ancak çok nadir bunları kullanıyorlar.	13	13
	21	21
Ürettiğimiz hizmetler ve bu tarz işletmeler şehrin temel ekonomik dinamiklerindedir ve önemli derecede talep görmektedir.	17	17
Yanıtsız		21
Toplam:		100

Tablo 35-Anket sorusu 14

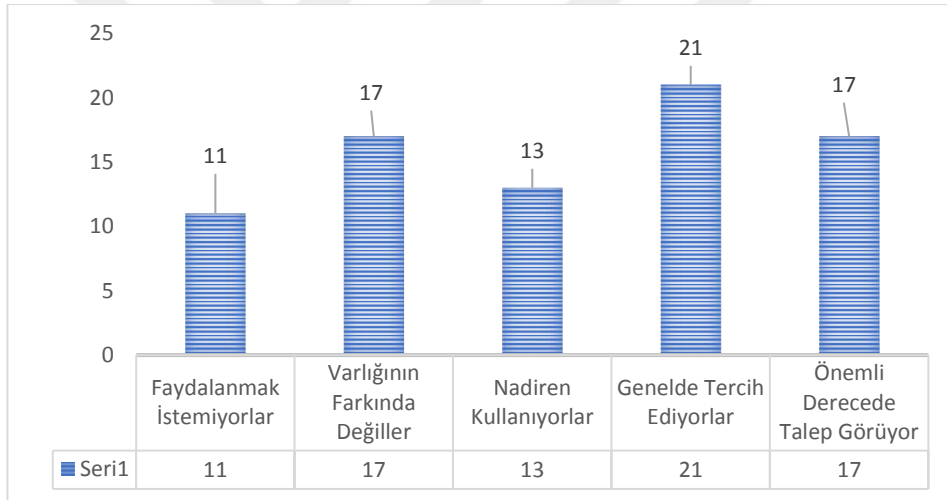
Tablo-35'te anketin “*Yerel yönetimin ve yerli halkın Suriyeli sığınmacıların işlettiği/çalıştığı iş yerlerinden yararlanma durumları nedir?*” sorusuna verilen yanıtların sayıları ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-36).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Faydalanmak İstemiyorlar	11	15,8	3,848	4	,427
Varlığının Farkında Değiller	17	15,8			
Nadiren Kullanıyorlar	13	15,8			
Genelde Tercih Ediyorlar	21	15,8			
Önemli Derecede Talep Görüyor	17	15,8			

Tablo 36- Katılımcıların bakışı ile yerli halkın Suriyeli sığınmacıların

işlettiği/çalıştığı iş yerlerinden yararlanma durumlarının istatistiksel dağılımı

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur : ($\chi^2(4) = 3,848$; $p > ,05$).

Şekil 24- Katılımcıların bakışı ile yerli halkın Suriyeli sığınmacıların çalıştığı/işlettiği iş yerlerinden yararlanma durumlarının grafiksel gösterimi

Şekil 24'deki dağılıma göre katılımcılar ürettikleri hizmetlerin yerli halk tarafından genelde tercih edildiğini ifade etmişlerdir.

<i>Mersin'e göç etmeden önce Suriye'de hangi sektörde çalışıyordunuz?</i>	(n)	(%)
Tarım ve Hayvancılık	14	14
Ticaret	20	20
Sanayi	7	7
Hizmet	37	37
Bir işte çalışmıyordum	22	22
Toplam:		100

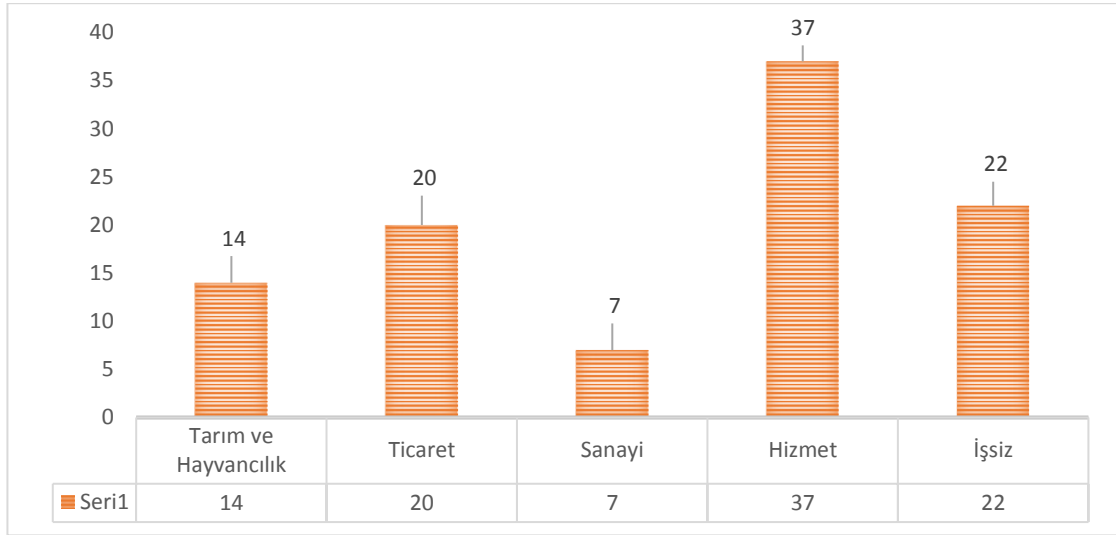
Tablo 37- Anket sorusu 15

Tablo-37'de anketin “*Mersin'e göç etmeden önce Suriye'de hangi sektörde çalışıyordunuz?*” sorusuna verilen yanıtların sayısı ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-38).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Tarım ve Hayvancılık	14	20,0	24,900	4	,000
Ticaret	20	20,0			
Sanayi	7	20,0			
Hizmet	37	20,0			
İşsiz	22	20,0			

Tablo 38- Katılımcıların Suriye'de çalıştıkları sektörlerin istatistiksel dağılımı

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($x^2(4) = 24,900$ $p < ,05$). Verilere göre Suriyeli sığınmacılar kendi ülkelerinde iken %14 oranında tarım ve hayvancılık sektöründe, %20 oranında ticaret sektöründe, %7 oranında sanayi sektöründe, %37 oranında ise hizmet sektörüne istihdam ettiklerini ifade etmişlerdir. İşsiz olduğunu bildiren katılımcı oranı %22'dir.

Şekil 25- Katılımcıların Suriye'de iken sektörel dağılımlarını gösteren grafik

Şekil 25'deki verilerin dağılımına göre katılımcılar Mersin'e göç etmeden önce en fazla hizmet alanında istihdam etmekte idiler. İkinci sırayı işsizlik alırken üçüncü sırada ticaret yer almaktadır.

<i>Şu an Mersin'de yaşıyorsunuz. Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz? (Hangi sektörde çalışıyorsunuz?)</i>	(n)	(%)
Tarım ve Hayvancılık	19	19
Ticaret	16	16
Sanayi	18	18
Hizmet	9	9
Bir işte çalışmıyorum	38	38
Toplam		100

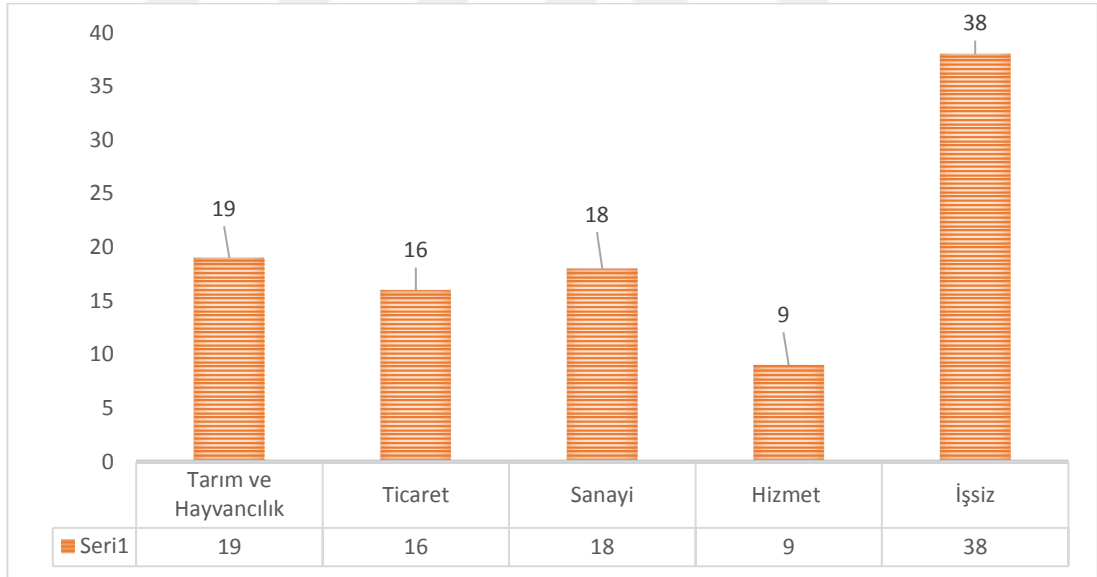
Tablo 39-Anket sorusu 16

Tablo-39'da “*Şu an Mersin'de yaşıyorsunuz. Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz? (Hangi sektörde çalışıyorsunuz?)*” sorusuna verilen yanıtların sayı ve yüzdelik oranları verilmiştir. Seçeneklere verilen yanıtlarda anlamlı bir dağılım olup olmadığını belirlemek amacı ile seçeneklere Ki-kare testi uygulanmıştır (bkz: Tablo-40).

Yanıtlar	Gözlenen	Beklenen	X ²	s.d.	p.
Tarım ve Hayvancılık	19	20,0	23,300	4	,000
Ticaret	16	20,0			
Sanayi	18	20,0			
Hizmet	9	20,0			
İşsiz	38	20,0			

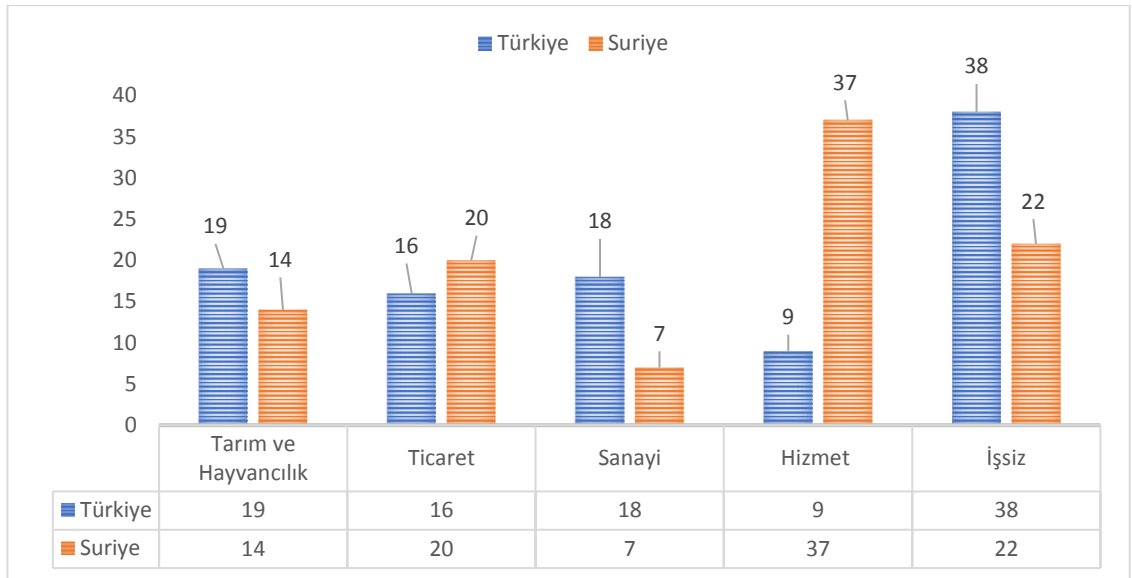
Tablo 40- Katılımcıların Mersin'deki sektörel dağılımlarının istatistiksel analizi

Seçeneklere verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($\chi^2(4) = 23,300$; $p < ,05$). Bu sonuçlara göre Suriyeli sığınmacılar Mersin’de %19 oranında tarım ve hayvancılık, %16 oranında ticaret, %18 oranında sanayi, %9 oranında hizmet sektöründe istihdam edildiklerini ifade etmiş; işsiz olduğunu bildiren sığınmacı oranı %38 olarak belirtilmiştir.

Şekil 26- Katılımcıların Mersin'de iken sektörel dağılımlarını gösteren grafiksel dağılım

Şekil 26'daki verilerin dağılımına göre Suriyeli sığınmacıların Mersin’de işsizlik problemi yaşamaktadır. İkinci en fazla istihdam alanı ticaret olurken onu küçük bir fark ile sanayi sektörü izlemektedir.

Şekil 27-Katılımcıların Suriye'deki ve Mersin'deki istihdam alanlarının grafiksel karşılaştırılması

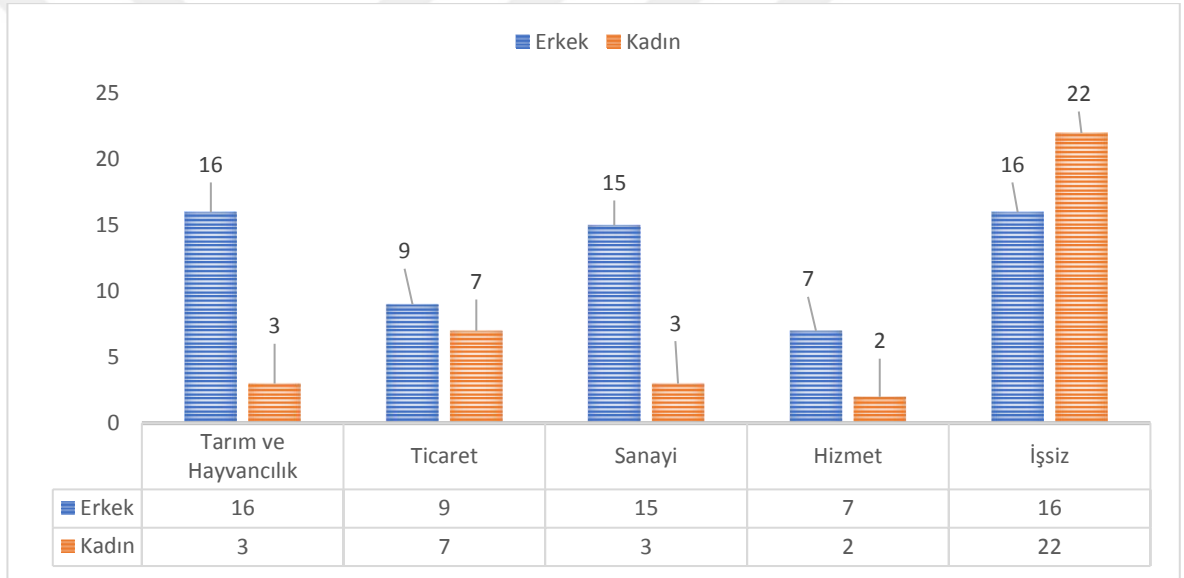
Şekil 27'deki veriler karşılaştırıldığında katılımcılar Suriye'de iken hizmet alanındaki istihdam oranlarının Türkiye'dekinden daha fazla olduğu; her iki ülkede de sığınmacılar arasındaki işsizlik oranları yüksek iken Türkiye'ye göç etmeleri ile bu oranın daha da arttığı görülmektedir.

Analiz sonucunda eğitim ve cinsiyet değişkeni ile 16. soruya verilen yanıtlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (bkz: Tablo-41; Tablo-42)

	Yanıtlar					X ²	s.d	p
	Tarm.ve Hayv.	Tic.	San.	Hiz.	İşsiz			
Erkek								
Gözlenen	16	9	15	7	16	15,133	4	,004
Beklenen	12,0	10,1	11,3	5,7	23,9			
Yüzde %	%25	%14	%24	%11	%25			
Kadın								
	3	7	3	2	22			

Gözlenen	7,0	5,9	6,7	3,3	14,1			
Beklenen	%8	%19	%8	%5	%59			
Yüzde %								
Toplam	19	16	18	9	38			
(n)	19,0	16,0	18,0	9,0	38,0			
Yüzde %	%19	%16	%18	%9	%38			

Tablo 41- Katılımcıların Mersin'deki sektörel dağılımlarının cinsiyet değişkenine göre analizi

Şekil 28- Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Mersin'deki sektörel dağılımlarının grafiksel incelenmesi

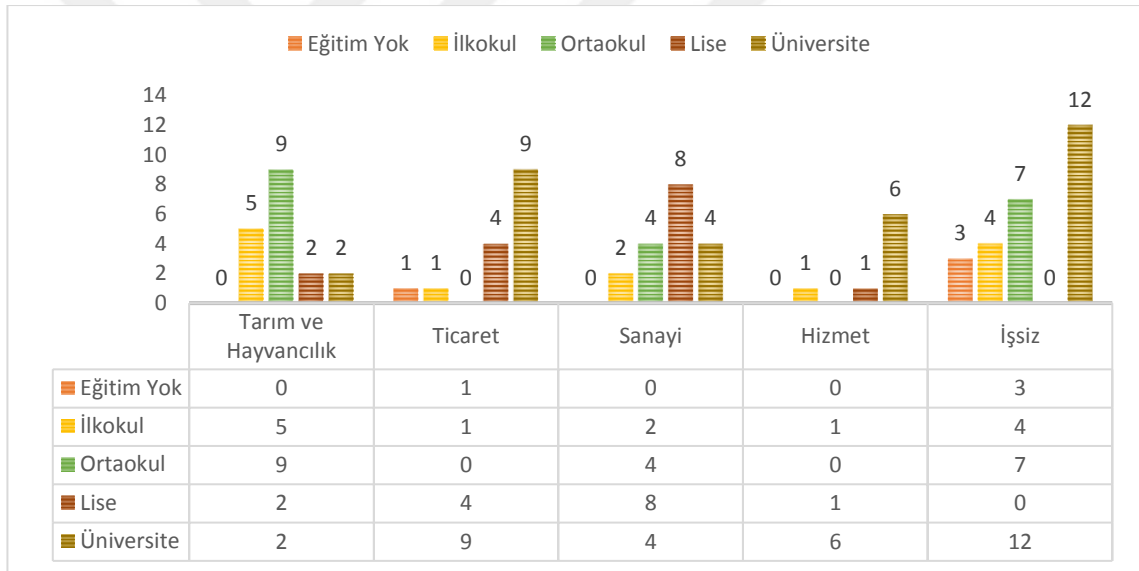
Şekil 28'deki dağılım incelendiğinde katılımcı kadınlar arasındaki işsizlik oranlarının yüksek olduğu erkek katılımcıların en fazla tarım ve hayvancılık sektörü ile sanayi sektöründe istihdam edildikleri görülmektedir.

	Yanıtlar					x ²	s.d.	p
	Tarım ve Hayvancılık	Ticaret	Sanayi	Hizmet	İşsiz			
Eğitim Yok								
Gözlenen	0	1	0	0	3			
Beklenen	,8	,6	,8	,3	1,5			
Yüzde %	%0	%25	%0	%0	%75			
İlkokul								
Gözlenen	5	1	2	1	4	33,659	16	,006
Beklenen	2,5	2,1	2,5	1,1	4,9			
Yüzde %	%38	%8	%15	%8	%31			
Ortaokul								
Gözlenen	9	0	4	0	7			
Beklenen	3,8	3,2	3,8	1,7	7,6			
Yüzde %	%45	%0	%20	%0	%35			
Lise								
Gözlenen	2	4	8	1	10			
Beklenen	4,7	3,9	4,7	2,1	9,5			
Yüzde %	%8	%16	%32	%4	%40			
Üniversite								
Gözlenen	2	9	4	6	12			
Beklenen	6,3	5,2	6,3	2,8	12,5			
Yüzde %	%6	%27	%12	%18	%36			

Toplam (n)	18	15	18	8	33			
Yüzde%	%18	%15	%18	%8	%33			

Tablo 42- Katılımcıların Mersin'deki sektörel dağılımlarının eğitim değişkenine göre analizi

Verilerde katılımcıların Türkiye'de üniversite mezunları arasında işsizlik oranlarının diğer eğitim kademelerine göre daha fazla olduğu, katılımcı sığınmacıların eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranlarının da arttığı; emek-yoğun alanlarda çalışan üniversite mezunlarının diğer eğitim kademelerine oranla daha az olduğu görülmektedir.

Şekil 29- Katılımcıların eğitim değişkenine göre Mersin'deki sektörel dağılımlarının grafiksel incelenmesi

Şekil 29'daki dağılım incelendiğinde işsizlik oranları en çok üniversite mezunu katılımcılar arasında yaygın iken tarım ve hayvancılık sektöründe daha çok ilk ve ortaokul mezunları istihdam edilmiştir. İşsizlik oranlarının en düşük olduğu kademe eğitim durumu olmayanlardır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA

Göç sürecinde ve mekânsal pratikler aşamalarında öznel çevresel algılar önemli bir yer tutmaktadır. Kişilerin nereye göç edecekleri, hangi arayışlar doğrultusunda hareket edecekleri, bu arayışların mekânsal yansımalarının neler olacağı kültürel değerler, bireysel kaygılar, temel ihtiyaçlar, psiko-sosyal arayışlar, mekânsal aidiyet duyguları tarafından yönlendirilir.

Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların %60'ı göç etme kararlarında eş ve aile etkisinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Elde edilen veri sığınmacı göçlerinin bireysel hareketlilikten çok bir aile hareketliliği olduğunu göstermektedir. Göç karar sürecinde aile, göçü hızlandırıcı ya da caydırıcı bir rol oynayabilir. Bu noktada sığınmacı göçlerinin aile politikaları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir. Aile unsurunun karar mekanizmaları sürecinde sığınmacılar için neden ön planda olduğu bilinmemektedir. Birtakım tahminlerden yola çıkarak aile-içi demokratik tutum ya da kültürel nedenlerden kaynaklandığı düşünülebilir.

Yaş değişkeni ile karar mekanizmalarında aile etkisi incelendiğinde sığınmacı katılımcıların aile-kararlarının her aşamada ön planda olduğunu bu durumda da evli ya da öğrenci bağımlı nüfus oranının fazlalığı ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Bu durumda Suriye'den Türkiye'ye yapılan sığınmacı göçlerinin temelde bir aile göçü olduğu ifade edilebilir. Ancak Avrupa'ya yönelik yapılan göçlerde bireysellik daha ön plana çıkarak farklılıklar görülebilir.

Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların göç karar süreçlerinde aile kararlarının etkili olduğu, göç ederken tüm aile üyelerinin ihtiyaçlarının göz önüne alındığı bu özelliklerin de yerleşme kalıplarından, ekonomik üretime, kadının çalışma

hayatına katılımından, istihdam modeline, ailenin dönüşümüne kadar birçok alanda etkisinin olabileceği ön görülebilir.

Göç ile ilgili birtakım teoriler sosyal çevre etkisinin karar verme süreçlerinde etkili olduğunu ifade eder. Ağ Teorisi (TAYLOR, 2002) göçmenlerin hedef ve menşei ülke arasında tanıdıkları vasıtası ile kurmuş oldukları bağların göçü kolaylaştırma ve göç edenleri cesaretlendirmede faal bir işlev gördüğünü belirtir. Katılımcıların %49'u Mersin'de yakınlarının olmasını bu kente göç etme kararında önemli bir rol oynadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların yerleşim tercihlerinde %38'lik bir oran ile benzer dil ve kültürel değerlerin olduğu semtler ön plana çıkmaktadır. Bu oranı %26'lık bir oran ile işe-okula yakınlık alır. Mekânsal algılar yerleşme kalıpları üzerinde etkili olur. Mekânsal ayrışmalar şehrin belirli bölgelerinde belirli bir topluluğun sosyal, ekonomik ya da yasal birtakım kaygıları sonucunda ortaya çıkar. Bununla birlikte güvenlik kaygısı kişileri kendi mensubu olduğu etnik dini ya da ekonomik grupların çoğunlukta bulunduğu mekanlara yerleşmeye zorlayabilir. Sığınmacıların toplamda %64'lük bir kesiminin yerleşme tercihlerinde benzer kültürel özellikten olan insanları tercih etmeleri ve yerleşimlerini işe-okula yakın olması gerektiğini düşünmeleri sığınmacıların daha içe-dönük ve yoksul bir profil çizdiğini gösterir.

Katılımcılara kendilerini gerek Suriye'de gerekse de Mersin'de en çok hangi mekanlarda mutlu hissettikleri sorulduğunda, Mersin'de iken %46'sı evde; Suriye'de iken ise %32'si mahallede daha mutlu hissettiğini ifade etmiştir. Bu durumda Suriyeli sığınmacıların Suriye'de iken mahalle aidiyetinin güçlü olduğu ve dışarda sosyalleşen bir yapıya sahip oldukları ancak Mersin'de muhtemelen yanlış türden bir dikkat çekmenin parçası olmamak için kendilerini eve kapattıkları görülmektedir. Her iki yerdeki mutluluk oranları karşılaştırıldığında Türkiye'de park ve yeşil alan kullanımının bir miktar arttığı, bu durumun da sığınmacıları park bahçe sahil gibi ücretsiz rekreasyon alanlarındaki

görünürlüğünü arttırdığını gözlemleyebiliriz. Rekreasyon alanlarının dışarda sosyalleşen bir kültürel yapıya sahip olan sığınmacılar için ücretsiz bir kaynak görevi gördüğü çıkarsanabilir.

Katılımcıların göç karar süreçlerinde aile ve tanıdık etkisinin önemli olması, yerleşme tercihlerinde kültürel yakınlık öğelerine yüklenen değer, Suriye’de belirgin bir mahalle aidiyetine sahip olmaları onların toplulukçu bir kültürel yapıya sahip olduklarının göstergesi sayılabilir. Bütün kültürlerde insanlar iç-gruba, yani bireyin özdeşleştiği grubun üyesi olarak tanımladıkları insanlara daha fazla yardım etme eğilimi sergiler. İnsanların grup-içi ile grup-dışı arasına çektiği çizginin kalınlığını kültürel etmenler belirler. Birçok karşılıklı bağımlı kültürde iç-grup üyelerinin gereksinimleri dış grup üyelerinin gereksinimlerinden daha önemli olarak görülür ve bunun sonucunda da bu kültürde yaşayan insanlarda bireyselci kültürde yaşayan insanlara oranla iç grup üyelerine yardım etme eğilimi daha yüksek çıkar. Doğu kültürüne dahil olan insanlarda Batı kültürüne dahil olanlara oranla aile ya da dini cemaat gibi sosyal gruplara atıfta bulunma eğilimi daha yüksektir (ARONSON, WILSON, & AKERT, 2012). Bu durum bireysel kararlarda etkili olup sosyal çevrenin değerlendirmesinde rol oynar. Toplulukçu kültürlerden gelen bireylerin göç ve mekânsal pratik yansımalarının bireyselci kültürlerden gelenlere oranla daha farklı olması beklenir. Finlandiya’da yapılan bir araştırmada daha toplulukçu bir kültürel yapı sergileyen Somalili mültecilerin daha bireyselci bir yapıya sahip olan Rus göçmenlerden daha farklı bir yerleşim modeli geliştirdikleri göze çarpar (VIRTANEN, 2008). Kültürel farklılık durumlarının ekonomi ve yerleşme modellerinden göç karar süreçlerine kadar geniş bir alanda etkili olması beklenir.

Sığınmacıları göçmenlerden ayıran temel unsur, sığınmacı arayışlarının daha çok temel yaşamsal nedenlere bağlı olurken göçmen arayışlarının ekonomik ve sosyal arayışlara bağlı olmasıdır. Analizlere göre Mersin’e göç eden ve araştırmaya katılan

Suriyeli sığınmacıların %56'lık bir oranı kendini güvende hissetme arayışı ile göç ettiğini ifade etmiştir. Kendini güvende hissetme ihtiyacı ankete katılan Suriyeli sığınmacı davranışlarının temelini oluşturur. Ancak aynı katılımcıların Avrupa'ya göç etme önceliği Türkiye'ye göç etme önceliğine göre farklılık gösterir. Mersin'e göç eden Suriyeli sığınmacıların Avrupa'ya göç etme isteğinin ana nedeni ekonomik gerekçeler ile açıklanmış; bunu daha özgür, saygı duyulan ve estetik bir çevrede yaşama ihtiyacı izlemiştir. Sadece %16'lık bir katılımcı oranı Avrupa'ya göçler için güvenlik endişelerini ön plana çıkarırken %35'lik bir kesim para kazanmak, %27'lik bir kesim ise daha özgür bir çevrede yaşamak olarak arayışını ifade etmiştir. Sığınmacıların Avrupa'ya göç etme isteklerinin altında ekonomik gerekçelerin yatması Ravenstein'in (1885) uzun mesafeli göçlerin genelde sanayi ve ticaret merkezlerine doğru gerçekleştiği ifadesini doğrular. Bu noktada sığınmacı göçleri, sığınmacıların temel güvenlik ihtiyaçları giderildikten sonra, işgücü yüksek ülkelere sermayesi yüksek ülkelere doğru, kazanç farklılığından doğan coğrafi bir hareketlilik halini almaktadır. Bu durumda katılımcıların Türkiye'de güvenlik temelli fizyolojik gereksinimlerini gidermiş oldukları ancak daha üst düzey psiko-sosyal gereksinimler için arayış ve hareketlilik içerisinde buldukları; bu arayışın da onları yeni göç dalgalarına ,ve öncelenen lokasyon olarak da Avrupa'ya, sevk edebileceği düşünülebilir.

Philbeck ve Witt (2006) çevresel iletiler (fiziksel boyut) kişilerin algı dünyalarından geçerek (psikolojik boyut) mekânsal tepkimelere (davranışsal boyut) dönüştüğünü açıklar (PHILBECK & WITT, 2015). Bireysel kimliklerin mekânsal pratiklere yansması ve mekânsal kimliğin birey üzerindeki etkisi tartışılabilen bir konudur. Bu noktada insan doğasında duygular sadece ifade edilmez aynı zamanda öğrenilir. Bu öğrenme sürecinde kişilerin etkileşim içerisinde buldukları mekanlar ve kültürler belirleyici rol oynar. Farklı mekanlar kişilerde farklı duygular uyandırabilir ve bu mekanlara yönelik hissedilen duygular zaman içerisinde değişir (PERNAU,

2014).Analizlerde katılımcı sığınmacılar %34'lük bir oran ile Mersin'de kendilerini daha yoksul hissettiklerini; %30'luk bir kesim ise kendini daha özgür ve modern hissettiğini ifade eder. %20'lik bir katılımcı oranı ise belirtilenlerden herhangi bir kimliği kendinde daha fazla hissetmediğini belirtir. %2'lik bir Suriyeli sığınmacı grubu Mersin'de kendini daha zengin, %11'lik bir grup ise daha muhafazakâr ve milliyetçi hissettiğini ifade eder. Mekânın sığınmacıların kendilerinde uyandırdığı bu duygunun davranışsal boyutu ve bu davranışların mekânsal pratiklere yansımaları beklenir. Örneğin Mersin'de kendini daha Batılı hisseden bir sığınmacının mekânsal üretime ve yerel ekonomiye yansımaları ne olur? Göç sonrası daha muhafazakâr bir duygu dünyası içerisinde olduğunu hisseden bir sığınmacı ne tür arayışlara girer ve bunun mekânsal yansımaları neler olabilir? Kimlik krizi yaşayan sığınmacıların mekânsal etkisi nedir? sorularına verilecek yanıtların mekânın insana hissettirdiği duyguların veya yaşattığı varoluşsal kaygıların kimliksel davranışsal yansımaları ile bağlantılı olduğunu gösterir.

Verilere göre katılımcıların %50'si geleceklerini Türkiye'de görürken, %29'u Suriye'ye dönmeyi ve %12'si ise Avrupa'ya göç etmeyi düşünmektedir. Türkiye, Suriye'ye komşu ülkeler, Avrupa ülkeleri ve diğer ülkelere oranla sınırları içerisinde en fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumundadır (UNHCR, 2018). Araştırmada katılımcılar %42'lik bir oranla bunun en temel nedenini Suriye'ye olan mesafenin yakınlığı olarak gösterse de %58'lik bir oran Türkiye'ye duydukları politik güvenin, ülkenin yaşam standartlarının ve Türkiye'ye yönelik geliştirilen kimliksel yakınlığın mesafe etkisinden daha ön planda olduğunu ifade eder. Bu özellikler mesafe etkisinin tek başına yeterli olmadığı; başta politik destek nedenleri olmak üzere sığınmacıların Türkiye'yi tercih etmelerinde belirgin bir rol oynadığı görülmektedir.

Barınma ve entegrasyon her ne kadar birbirlerinden ayrı başlıklar altında ele alınsa da barınma ihtiyacının karşılanması entegrasyon denkleminin bir parçasıdır. Mersin'de araştırmaya katılan sığınmacıların %45'i konut ararken sorun yaşadıklarını ifade etmiş;

%90'ı ise gelirlerini en fazla konut ve barınma ihtiyacı için harcadıklarını belirtmiştir. Konut ve barınma ihtiyaçlarını gidermek sığınmacılar için stresli bir süreç olabilmektedir. Aile üyelerinin birlikteliği, okula ve işe ulaşılabilirlik, toplumsal etkileşimin sağlanması sığınmacıların/mültecilerin konut ihtiyaçlarının karşılanması ile mümkün olur. Sığınmacıların Türkiye'de uzun süre ikamet etmeleri konut ihtiyacı sorununu ortaya çıkarmaktadır. Konut stoku üzerinden gerçekleşen arz-talep ilişkisinin, belirli yerleşim alanlarında kira fiyatlarını arttırdığı, bu durumda yerleşme kalıplarını şekillendirdiği görülür. Türkiye'de konut sahibi olan vatandaş oranı yüzde 60'tır (TÜİK, 2016). Düzensiz göç akımları ile birlikte arz-talep ilişkisinin artması yoğun göçe maruz kalan şehirlerde kira fiyatlarını ortalama yüzde 20 oranında arttırdığı ifade edilmektedir (ERTEKİN & TOP, 2014). Bu durum sığınmacıları mekânsal kalitesi düşük mahallelerde, kalabalık aileler şeklinde yaşamaya zorlar. Birçok sığınmacının işsiz olması ya da düşük bir gelire sahip olması sığınmacıların çoğu kez geçici ve ucuz barınma seçeneklerine yönelmelerine neden olur. Mülteci ya da göçmenlerin taşınma sıklığı onların daha az mekânsal aidiyet duygusu geliştirmelerinde bir etken olabilir (OISHI, 2010). Araştırmalar sığınmacılar için yeteri kadar uygun ve yeterli konutların olmadığını gösterir. Bu durum onları yoksul ve kalabalık binalarda, gelirlerine göre yüksek kiralar ödemek zorunda bırakarak yaşamalarına hatta evsiz kalmalarına neden olabilir.

Katılımcılar Mersin'de iş ararken en fazla %35 oran ile dil sıkıntısı yaşadıklarını; %20 oran ile de ayrımcılığa maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Dil problemi yaşamaları ve ayrımcılığa uğradıklarını düşünmeleri iletişim kurma ve kendilerini ifade etme biçimlerini olumsuz açıdan etkileyip kendilerini duygusal olarak engellenmiş hissetmelerine neden olabilir. Bu davranışların kentteki üretim modellerini etkileyerek ekonomik açıdan bir ayrışmanın oluşmasına; sığınmacıların yalnızca kendi kültür, dil ve etnik yapılarına uygun yine kendileri tarafından kurulmuş işletmelerden alışveriş yapmalarına ya da bu özelliklere uygun işçiler istihdam etmelerine sebebiyet verir. Öte

yandan kadın sığınmacıların erkek sığınmacılara göre daha az ayrımcılığa maruz kaldıklarını ifade etmeleri, ucuz kadın sığınmacı emeğinin işverenler için daha cazip olmasından, işverenlerin bu konuda çok da seçici olmamalarından ya da sığınmacı kadınların iş hayatında aktif bir varlık gösterme olanağına sahip olmaması nedeni ile sektörel sorunlardan uzak kalmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Sığınmacı kadınların hayata tutunabilmek için çalışma zorunluluğu hissetmeleri ücrete ve işin mahiyetine bakmaksızın çalışma hayatına girmelerine neden olmaktadır (AKCAN, 2018, s. 68).

Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların Suriye'deki sektörel dağılımları Türkiye'deki durumları ile karşılaştırıldığında Türkiye'de tarım ve hayvancılık alanı ile sanayi alanında daha fazla istihdam edildikleri, işsizlik oranlarının ise Suriye'deki verilere oranla daha fazla olduğu görülmekte, hizmet sektöründe ise belirgin bir düşüş olduğu izlenmektedir. Katılımcılar Suriye'de iken en fazla hizmet ve ticaret sektöründe çalıştıklarını ifade etmişlerdir. En az istihdam oranı ise sanayi sektöründe görülmüştür. Verilere göre sığınmacıların Türkiye'de kadın işsizlik oranlarının erkek işsizlik oranlarından daha fazla olduğu, kadınların sektörel dağılımlarının her sektörde erkeklerden daha az olduğu, erkek sığınmacıların ise en fazla tarım ve hayvancılık ile sanayi sektörlerinde istihdam edildikleri görülür. Veriler ataerkilliğin egemen olduğu ve güvenlik kaygıları ile şekillenen bir kültürün sektörel yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Üniversite mezunu sığınmacılar arasındaki yüksek işsizlik oranları onların üçüncü bir ülkeye göç etmelerine neden olabilir. Sığınmacı nüfusunun ucuz iş gücü ve kayıt dışı çalışma koşullarının yaygın olduğu endüstriyel bölgelerde yoğunlaşmış olması, daha önceden iç-göç ile o bölgeye göç etmiş yerli halk-sığınmacı/mülteci arasında çatışmaların oluşmasına neden olduğu hatta ülkenin politik kararlarını etkilediği görülmektedir. Kayıt dışı sektörde sığınmacıların vasıfsız iş gücünün, o sektörde daha

önceden çalışan yine vasıfsız yerli iş gücü ile yer değiştirmeye başlaması ve sığınmacıları suç işleme potansiyeli ile daha çok bağdaştırma eğilimi, yerli halkın korku ve kaygıları, onların sığınmacı nüfusunun yoğun olduğu yerlerden uzaklaşmalarına neden olmaktadır.

Çalışmanın bu noktasında araştırmada cevap aranan sorular veriler ışığında değerlendirilecektir.

1) Sığınmacıları düzensiz göç akımlarına motive eden arayışlar:

Göçler mekânsal üretimler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Elde edilen verilerde katılımcıların Türkiye'ye göç etme arayışlarının temelinde güvenlik kaygısı ön planda iken Avrupa'ya göç durumunda ise para kazanma ve özgürlük ihtiyacı daha fazla ön plana çıktığı görülür. Avrupa'ya göçü tetikleyen bu iki unsur Türkiye'de sığınmacı iç-göç hareketliliğine de zemin oluşturur. Keza tüm dünyada yerinden edilen insanların yaklaşık yüzde 60 ile yüzde 80'i şehirlerde yaşar (PARK, 2016). Birçok sığınmacı ekonomik gelir düzeyinin, anonimleşmenin ve sosyal olanakların daha fazla olduğu şehirlere yönelmek ister (MUGGAH, 2018). Bu durumda sığınmacı arayışları yalnızca güvenlik bağlamında değerlendirilmemekte ve daha üst düzey arayışlara da yöneldikleri görülmektedir. Bununla birlikte sığınmacıların daha önceden göç ettikleri kentlerde kurdukları sosyal ağlar göç karar süreçlerinde önemli bir rol oynar. Birçok sığınmacı göç ederken yakınlarının bulunduğu şehirlere yöneldiklerini ifade etmektedir. Neo-Klasik Makro Göç Teorisine göre göç akımları uluslararası pazarlardaki ücret farklılıkları nedeni ile oluşur (WICKRAMASINGHE & WIMALARATANA, 2016). Göç, işgücü yüksek ülkelerden sermayesi yüksek ülkelere doğru kazanç farklılığından kaynaklanan coğrafi farklılıklardan ötürü meydana gelir. Ücret farklılıkları ve göç akımları arasında doğrusal bir ilişki öngörülür. Sığınmacıların Avrupa'ya göç etme isteklerinin altında Türkiye'dekine oranla farklı nedenler ön plana çıkar. Ekonomik kazanç ve özgürlük ihtiyacı Avrupa'ya yönelik göç hareketliliğinin temelini oluşturur. Maslow'un Holistik Kuramına göre (1943) insan güdeleri hayvan güdülerinden farklılık gösterir ve insan

gereksinimleri bir piramit gibi birbiri üstüne merdiven basamağı şeklinde çıkan hiyerarşik bir düzen içerisinde düşünülür. Her insan bu sıraya uyar. Alt basamaktaki bir gereksinim giderilmeden bir üst basamağa geçilemez. Katılımcıların Türkiye’de temel fizyolojik gereksinimlerini gidermiş olabilecekleri ancak daha üst düzey gereksinimler için arayış içerisinde oldukları düşünülebilir. Bu durumda sığınmacıların Türkiye’deki ve Avrupa’daki mekânsal pratiklerinin birbirinden farklılık göstermesi beklenir. Sığınmacıların farklı arayışlarından dolayı Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 2016 yılında imzalanan “geri kabul” antlaşmasının bu noktada kısmen işlevsiz kalacağı ön görülebilir.

2) Sığınmacıların mekânsal pratiklerinin altında yatan davranışsal nedenler:

Mersin’de araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların davranışlarında sosyal çevre etkisinin önemli olduğu ve bu durumun sığınmacıların karar mekanizmalarını etkileyerek göç ve mekânsal ilişkilerde önemli rol oynadığı görülür. Örneğin ikametgâh tercihleri olarak kendi kültürlerine yakın kimseleri seçmeleri yeni bir çevrenin kendilerinde uyandırdığı kaygının yanı sıra kendilerini güvende hissetme arayışlarının bir sonucu olabileceği ve bu durumun sığınmacıların birbirlerine daha bağımlı bir şekilde hareket etmelerine zemin hazırlayarak yerleşme tercihleri ve kentin ekonomik modellerini şekillendirebileceğini göstermiştir. Sığınmacıların Suriye’de iken en çok mahallelerinde kendilerini mutlu hissettiklerini ifade etmeleri güçlü bir mahalle aidiyetinin olduğunu gösterir. Göç ettikleri kente ise bu aidiyetin ortadan kalkması ile kültürel olarak dışarda sosyalleşen bir yapıya sahip olan topluluk, bu özelliğini park ve yeşil alanlara yansıtarak bu türden rekreasyon alanlarında sığınmacıların kentte daha fazla görünür olmalarına zemin oluşturur. Rekreasyon alanlarının sığınmacıların ruhsal sağlığı üzerinde ve kente yönelik aitlik duygusu geliştirmede önemli bir rol oynar. Öte yandan katılımcıların Türkiye’de temel güvenlik arayışlarını giderdikleri; ancak, çevresel arayışlarının yalnızca güvenlik ile sınırlı olmadığı, ekonomik kazanç, özgür, estetik ve

kendilerine daha fazla saygı duyulan bir çevrede yaşama ihtiyaçlarının devam ettiği görülür. Bu ihtiyaçların başta Avrupa ülkeleri olmak üzere 3.ülkelere göçü tetiklediği düşünülebilir.

3) Etnik topluluklar ile ilgili mekânsal konsantrasyonun oluşumu:

Etnik temelli mekânsal yoğunlaşmalar Türkiye’de gözlenebilen bir olgudur. Sosyo-ekonomi nedenler, kültürel yapılar, kendini güvende hissetme ihtiyacı, aidiyet duygusu mekânsal yoğunlaşmalar üzerinde etkin olur. Bireylerin kendi referans grupları ile olan sosyal ve ekonomik etkileşimleri mekânsal ayrışmalarda rol oynar (MOSSAY & PICARD, 2013). Suriyeli katılımcı sığınmacıların Mersin’deki ikamet tercihlerinde dil ve kültürel benzerlik şartının ön plana çıkması, güvenlik arayışlarının ön planda olması, iş ararken dil sıkıntısı yaşamaları, ayrımcılığa maruz kalmaları ve kültürel yapı özellikleri mekânsal etkileşimlerde ön plana çıkması beklenir. Ancak öte yandan sığınmacıların Mersin’deki mahalle aidiyeti duygusu Suriye’deki aidiyet duygusuna oranla daha az görülmesi etnik temelli bir mekânsal yoğunlaşma ortamının henüz oluşmadığının ancak böyle bir potansiyelin var olduğunun göstergesidir. Sığınmacıların gelirlerinin büyük bir kısmını konut ihtiyaçları için harcamaları, kendilerini daha yoksul insanlar olarak tanımlamaları, etnik temelli bir mekânsal yoğunlaşmanın görülmesi için sığınmacılarda henüz yeteri kadar sermaye birikiminin olmadığı anlamına gelir. Bununla birlikte Mersin’deki yeni yerleşim alanlarının azlığı, arazi fiyatlarının yüksek oluşu ve imar yasalarındaki değişiklikler etnik temelli mekânsal yoğunluğun oluşmasında sığınmacılar için bir engel olur.

4) Göç hareketliliğinde mesafe algısı:

Mesafe kavramı(uzaklık-yakınlık) belirsiz bir tanımlamadır (KAUFMAN, ve diğerleri, 2006). Kimi tanımlamalara göre uzaklık-yakınlık-mesafe kavramları ölçülebilen bir özellik gösterirken kimileri için küreselleşen dünyada bu özelliğin daha az bir anlam ifade ettiği, bu kavramın yasal, fenotipik, kültürel veya dilsel şartlar çerçevesinde düşünülmesi gerektiği ifade edilir. Algılanan mesafe kişinin psikolojik

potansiyeline göre farklılıklar gösterir (WOODS, PHILBECK, & DANOFF, 2009). 1960'lı yıllarda göç edilen mesafe ortalama 2992 km iken 2000'li yıllara gelindiğinde bu mesafe 3657 km'ye çıkmıştır (de HAAS & CZAİKA, 2014). Algılanan mesafe kavramı yalnızca retinal bir uzaklık kavramı olarak değil aynı zamanda algılayan bakımından, algılanan şey bakımından, durum bakımından çeşitli değişkenlere bağlı olarak değişiklik gösterir. Mesafe algısı insanların enerji uzaklık maliyet hesabına girmeden eylemlerinin sonucunda nasıl bir fayda göreceği üzerinden şekillenir. Örneğin Suriyeli bir sığınmacı için Almanya'ya göç etmek Türkiye'ye göç etmekten daha karlı bir eylem olarak algılanırsa Almanya'nın Türkiye'den daha uzak bir ölçülebilen mesafede yer alması göç için bir engel teşkil etmez.

Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıları Türkiye'ye çeken en önemli faktör Türkiye'nin konum olarak Suriye'ye yakın olması seçeneğidir. Araştırmada sığınmacıları kendilerini Türkiye'ye çeken temel unsuru öncelikli olarak mesafe etkisi ile açıklamışlardır. Bu durum mesafenin göç, göç kararları ve göçün yönü üzerinde etkili olduğu sonucunu çıkarmakta, Türkiye'nin Suriye'ye yakın olması sığınmacıların göç kararları üzerinde belirgin bir rol oynadığını göstermektedir. Yakın mesafe etkisini sırası ile Türkiye'ye duyulan politik güven ve yaşam şartlarının görece daha iyi olması seçenekleri izler. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre (2017) dünya genelinde zorla yerinden edilenlerin yüzde 84'ü kendilerine en yakın gelişmekte olan ülke sınırlarına göç etmektedir (EDMOND, 2017). Ancak konumsal yakınlık tek başına tanımlayıcı bir unsur olmamaktadır. Keza Türkiye gibi Lübnan, Ürdün, İsrail ve Irak'ta Suriye'ye komşu ülkeler olmak ile birlikte göçler çoğunlukla Türkiye'ye yöneliktir. Bu durumda Türkiye'deki politik mekanizmaların ve Suriye haritasındaki etnik ve mezhepsel dağılımların göç yolları ve göçün yönü üzerinde belirgin ve zorlayıcı bir etkiye sahip olduğu düşünülebilir.

5) Göç ve mekânsal hissiyatlarda değişim:

Davranışlar, duygu ve düşünceler tarafından şekillendirilir. Mekânsal duygular mekâna karşı olan düşünce ve davranışları yönlendirerek yeni mekânsal oluşumlar sergileyebilir. Bireylerin davranışlarının mekânsal yansımaları, kişilerin algı dünyası üzerine bilgiler verir.

Araştırmada katılımcı sığınmacılar Suriye’de iken kendilerini daha çok mahallelerinde; Türkiye’de ise evlerinde kendilerini daha mutlu hissettikleri daha önceki araştırma bulgularında değinilmişti. Bu mekânsal hissiyatlara ek olarak Suriye’de iken sığınmacıların eğlence mekanlarında hissettikleri duygular daha pozitif ve ön planda iken göç etikten sonra Türkiye’de bu oran düşmüştür. Dini mekânlara yönelik duygu durumlarında sıralama değişse de toplamda göç öncesinde ve göç sonrasında belirgin bir değişiklik olmamıştır; ancak, üniversite mezunu Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de dini mekanlara yönelik atfettikleri mutluluk duygusu diğer eğitim kademelerindeki sığınmacılara oranla daha fazla olduğu ön plana çıkmaktadır. Yapılan araştırmalarda göç sonrası düzenli bir şekilde ibadetlere katılan göçmen sayısında bir düşüş olduğu ifade edilse de (MASSEY & HIGGINS, 2011) bu çalışmada üniversite mezunu sığınmacıların Türkiye’de kendilerini ibadethanelerde diğer eğitim grubundaki sığınmacılara göre daha mutlu hissettikleri görülmektedir. Verilerde de görüldüğü üzere başta işsizlik ve yalnızlık duygusu olmak üzere ciddi sorunlar ile boğuşan üniversite mezunu sığınmacıların mutluluk arayışlarını dini mekanlar üzerinden gerçekleştirdiği düşünülebilir. Öte yandan Türkiye’de sığınmacıların eğlence mekanlarına yönelik ilgilerinin azlığı onların ekonomik durumları, eğlence anlayışları ya da travmatik geçmişleri ile bağlantılı olabileceğini düşündürmektedir.

6) Sığınmacıların geliştirdikleri davranışların sosyo-mekânsal örüntüleri:

Tüm bu veriler ile Mersin’de araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların mekânsal pratiklerinin altında kendi öznel dünyalarının, korkularının, kaygılarının, mekânsal aidiyet duygularının, kültürel yapılarının, alışkanlıklarının önemli rol oynadığı

görülmektedir. Güvenlik kaygısı, yabancılaşma duygusu, varoluş kaygısı, alışkanlıklar ve kültürel farklılıklar mekânsal üretilere; saygı görme, özgür ve estetik bir çevrede yaşama ihtiyacı yeni göçlere zemin oluşturmaktadır.

Bu şekilde mekânsal pratiklerin davranışsal bir etki-tepki sürecinin ürünü olduğu gözlemlenebilir.

KAYNAKÇA

AFAD. (2017). Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması. [https://www.afad.gov.tr/upload/Node/24384/xfiles/17a-](https://www.afad.gov.tr/upload/Node/24384/xfiles/17a-Turkiye_deki_Suriyelilerin_Demografik_Gorunumu_Yasam_Kosullari_ve_Gelecek_Beklentilerine_Yonelik_Saha_Arastirmasi_2017.pdf)

[Turkiye_deki_Suriyelilerin_Demografik_Gorunumu_Yasam_Kosullari_ve_Gelecek_Beklentilerine_Yonelik_Saha_Arastirmasi_2017.pdf](https://www.afad.gov.tr/upload/Node/24384/xfiles/17a-Turkiye_deki_Suriyelilerin_Demografik_Gorunumu_Yasam_Kosullari_ve_Gelecek_Beklentilerine_Yonelik_Saha_Arastirmasi_2017.pdf) adresinden alındı

AKCAN, A. (2018, Aralık). Role and Impact of Syrian Refugees in Labour Market of Turkey. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2), 59-73.

ARONSON, E., WILSON, E., & AKERT, R. (2012). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Kaktüs Yayınları.

BARTSCH, M., BRANDT, A., & STEINVORTH, D. (2010, Sept.). A Sorry History of Self-Deception and Wasted Opportunities. <http://www.spiegel.de/international/germany/turkish-immigration-to-germany-a-sorry-history-of-self-deception-and-> adresinden alındı

BENSON, M. (2009). *Lifestyle Migration. Expectations, Aspirations and Experiences* (1 b.). Routledge Press.

BENSON, M., & O'REILLY, K. (2009). *Lifestyle Migration*. UK: Loughborough University.

BENSON, M., & O'REILLY, K. (2009). *Lifestyle migration: escaping to the good life?* UK: Loughborough University.

BOGUS, L. (2001). Urban Segregation: A Theoretical Approach. http://www.observatoriodasmetropoles.ufri.br/urban_segregation.pdf adresinden alındı

BOURGEOIS, M. F. (2001). The distant core: Social solidarity, social distance and interpersonal ties in core-periphery structures. *Social Network* 23, 245-260.

BUILDING MARKETS. (2018). *Türkiye-Suriye İş Ortaklıkları*. Eylül 23, 2018 tarihinde

https://buildingmarkets.org/sites/default/files/pdm_reports/syrianturkishbusinesspartners_hips_tr_pagebypage.pdf adresinden alındı

CEYLAN, R. (2007). .Immigration and Socio-Spatial Segregation - Opportunities and Risks of Ethnic Self-Organisation . *German Journal of Urban Studies*(46). <https://difu.de/node/5951> adresinden alındı

CHALCRAFT, J. (2009). *The Invisible Cage, Syrian Migrant Workers in Lebanon*. Standford: Standford University Press.

CHANGE.ORG. (2014). Request BBC use the correct term Refugee Crisis instead of Migrant Crisis. <https://www.change.org/p/request-bbc-use-the-correct-term-refugee-crisis-instead-of-migrant-crisis> adresinden alındı

CHMIELEWSKA, E. (2007). Graffiti and Place. *Space and Culture*. <http://sac.sagepub.com/content/10/2/145> adresinden alındı

CITIES OF MIGRATION. (2011). *Parc Central de Nou Barris*. http://citiesofmigration.ca/good_idea/parc-central-de-nou-barris/ adresinden alındı

CITYMETRIC. (2018). *Spending Time in City Parks Helps Asylum Seekers to Feel at Home*. University of Sheffield. <https://www.citymetric.com/horizons/spending-time-city-parks-helps-asylum-seekers-feel-home-research-shows-3504> adresinden alındı

CUMMINGS, J. (2016). *Human Migration: Investigate the Global Journey of Humankind*. UK: Nomad Press.

ÇAĞLAYAN, S. (2006). Göç Kuramları ,Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.

ÇİVİTÇİ, A., TÜRKÜM, S., DUY, B., & HAMAMCI, Z. (2014). *Akılci-Duygusal Davranış Terapisi. Okullarda Akılci-Duygusal Davranış Terapisine Dayalı Uygulamalar* (2.Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.

de HAAS, H., & CZAİKA, M. (2014). The Globalization of Migration: Has the World Become More Migratory? *International Migration Review*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/imre.12095> adresinden alındı

EDMOND, C. (2017). 84% of refugees live in developing countries. *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2017/06/eighty-four-percent-of-refugees-live-in-developing-countries/> adresinden alındı

EKLEMEZLER, S., & ADİLOGLU, S. (2018). Bulgaristan Göçmenleri Ulus-Ötesilik ve Muhacirliğin Yeniden Üretimi. *Turkish Studies Social Science*(13), 713-735.

EMGİLİ, F. (2006). Cumhuriyet Döneminde Balkanlardan Anadolu'ya Yönelik Göçler ve Bu göçlerin Toplumsal, Ekonomik ve Siyasal Yönden Etkileri", IX. Askeri Tarih Seminer Bildirileri (22-24 Ekim 2003), Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Y. IX. *Askeri Tarih Seminer Bildirileri* , 501-525.

ERAYDIN, G. (2017). *A Thesis Submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences of Middle East Technical University (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara: METU. <http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12621153/index.pdf> adresinden alındı

ERDOĞAN, M. (2017). Urban Refugees From "Detachment" to "Harmonization" Syrian Refugees and Process Management of Municipalities : The Case of Istanbul .

ERTEKİN, S., & TOP, T. (2014). Suriyelinin Ev Kiralaması Zor. <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/suriyelinin-ev-kiralaması-zor> adresinden alındı

EUROPEAN COMMISSION MIGRATION AND HOME AFFAIRS. (2019). *Family Reunification*. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/family-reunification_en adresinden alındı

EUROPEAN COMMISSION EUROPEAN CIVIL PROTECTION AND HUMANITARIAN AID OPERATIONS. (2018). *Syria*. https://ec.europa.eu/echo/where/middle-east/syria_en adresinden alındı

EUROPEAN UNIVERSITY INSTITUTE. (2013). Migration Profile: Syria. *Migration Policy Center*.
http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/migration_profiles/Syria.pdf adresinden alındı

GREGORY, D. (1986). *The Dictionary of Human Geography* (3 b.). London: Willey-Blackwell Publishing.

GRENWOOD, E., & NIKULIN, M. (1996). *A Guide to Chi-Square Testing*. Canada: A Wiley-Interscience Publication.

GÜRBÜZ, S., & ŞAHİN, F. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (2 b.). ANKARA: Seçkin Yayıncılık.

HOLT-JENSEN, A. (2017). *Coğrafya Tarihi, Felsefesi ve Temel Kavramları*. (E. BEKAROĞLU, Çev.) İstanbul: İdil Yayıncılık.

HUMAN RIGHT WATCH. (2011). *Suriye: Dera'da İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlar*. HRW. <https://www.hrw.org/tr/news/2011/06/01/243073> adresinden alındı

IOM UN MIGRATION. (2015). *World Migration Report*. United Nations. <https://www.iom.int/world-migration-report-2015> adresinden alındı

KAUFMAN, L., KAUFMAN, J., NOBLE R., EDLUND, S., BAİ, S., & KING, T. (2006). Perceptual Distance and the Constancy of Size and Stereoscopic Depth. *Spatial Vision*, 19(5), 439-457. https://www.psych.nyu.edu/kaufman/perceptual_distance2.pdf adresinden alındı

KAYGISIZ, İ. (2017). *Suriyeli Mültecilerin Türkiye İşgücü Piyasasına Etkileri*. <http://www.fes-tuerkei.org/media/pdf/D%C3%BCnyadan/2017/Du308nyadan%20-%20Suriyeli%20Mu308ltecilerin%20Tu308rkiye%20I307s327gu308cu308%20Piyasasina%20Etkileri%20.pdf> adresinden alındı

KAYGISIZ, İ. (2017). *Suriyeli Mültecilerin Türkiye İşgücü Piyasasına Etkileri*. <http://www.fes-tuerkei.org/media/pdf/D%C3%BCnyadan/2017/Du308nyadan%20->

%20Suriyeli%20Mültecilerin%20Türkiye%20İçişleri Bakanlığı%20Piyasası%20Etkileri%20.pdf adresinden alındı

KELLEY, C., MOHTADI, S., CANE, M., SEAGER, R., & KUSHNIR, Y. (2015). Climate Change in the Fertile Crescent and Implications of the Recent Syrian Drought. *NCBI*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25733898> adresinden alındı

KIM, E., & KIM, B. (2016). Quantitative Regional Economic and Environmental Analysis for Sustainability in Korea. *Springer Nature*.

LA BARBERA, M. (2014). *Identity and Migration in Europe: Multidisciplinary Perspectives* (1 b.). İsviçre: Springer.

LEAL, D., & RODRIGUEZ, P. (2016). *Migration in an Era of Restriction and Recession: Sending and Receiving Nations in a Changing Global Environment*. (1., Çev.) USA: Springer.

MANNING, P., & TRIMMER, T. (2013). *Migration in World History* (2 b.). London and New York: Routledge Press.

MASLOW, A. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*(50), 370-396.

MASSEY, D., & HIGGINS, M. (2011). The Effect of Immigration on Religious Belief and Practice: A Theologizing or Alienating Experience? *Free PMC Article*, 5(40).

MCCONNELL, A. (2016). *Mülteci ve Göçmen? Sözcük Seçimleri Önemlidir*. Cyprus: The UN Refugee Agency.

MERCIER, G. (2009). Vidal de la Blache, P. *ResearchGate*, 148. September 12, 2018 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/282294554_Vidal_de_la_Blache_P adresinden alındı

MERSİN VALİLİĞİ İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ. (2018). *Geçici Koruma*. http://mersin.goc.gov.tr/tr/page/goc_gecici-koruma-4713 adresinden alındı

MOSSAY, P., & PICARD, P. (2013). Spatial Segregation and Urban Structure. *RIETI Discussion Paper Series* (13-E-056).

<https://www.rieti.go.jp/jp/publications/dp/13e056.pdf> adresinden alındı

MSTO. (2018). *Mersin Sanayi ve Ticaret Odası Stratejik Planı*.
<https://www.mtso.org.tr/uploads/library/2018/11/mtso-st-pl-2018-2022-7Mqx.pdf>
adresinden alındı

MUGGAH, R. (2018). Cities Need to WelcomeNot- Resist-Refugees. Septm. 12, 2018 tarihinde <https://www.citylab.com/perspective/2018/10/global-refugee-crisis-role-of-cities/571876/> adresinden alındı

MÜLTECİLER DERNEĞİ. (2019). *Türkiyedeki Suriyeli Sayısı*.
<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> adresinden alındı

NISBET, R., & MASUDA, T. (2003). Culture and Point of View. *PNAS*.
<https://www.pnas.org/content/100/19/11163> adresinden alındı

O'FARRELL, J. (2005, November 28). Apartheid. *New Statesman America*.
<https://www.newstatesman.com/node/163324> adresinden alındı

OISHI, S. (2010). The Psychology of Residential Mobility: Implications for the Self, Social Relationships, and Well-Being. *Perspectives on Psychological Science*(5), 5-21.

ORSAM. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. 195.
http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2015/11/Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf adresinden alındı

ÖZGEN, N. (2013). A Qualitative Research on Perception of Geography by Training Teachers of Geography: Sample of Turkey. *CS Canada*, 5, 25-34.

PARK, H. (2016). The Power of Cities. *The UN Refugee Agency Innovation Service*. <https://www.unhcr.org/innovation/the-power-of-cities/> adresinden alındı

PARK, H. (2016). The Power of Cities. *UNHCR Innovation Service*.
<https://www.unhcr.org/innovation/the-power-of-cities/> adresinden alındı

PERNAU, M. (2014). Space and Emotion: Building to Feel. *History Compass*, 541-549.
https://www.academia.edu/23921519/Space_and_Emotion_Building_to_Feel
 adresinden alındı

PERRUCHOUD, R., & REDPATH-CROSS, J. (2011). *Göç Terimleri Sözlüğü*.
 (B. ÇİÇEKLİ, Çev.) İsviçre: IOM Publications.

PHILBECK, J., & WITT, J. (2015). Action-Specific Influences on Perception and Post-Perceptual Processes Present Controversies and Future Directions,. *Psychol Bull.*(141).

RODGERS, L., GRITTEN, D., OFFER, J., & ASARE, P. (2016). Syria: The story of the conflict. *BBC News*. <http://www.bbc.com/news/world-middleeast-26116868>
 adresinden alındı

ROGERS, A., CASTREE, N., & KITCHIN, R. (2013). *A Dictionary of Human Geography* (5 b.). U.K: Oxford University Press.

ROGERS, C. (1959). A Theory of Therapy, Personality and Interpersonal Relationships as Developed in the Client-centered Framework . (S. KOCH, Dü.) *Psychology: A Study of a Science*.(3).

SACK, R. (1997). *Homo Geographicus: A Framework for Action, Awareness, and Moral Concern*. John Hopkins University Press.

SARUHAN, Ş., & ÖZDEMİRÇİ, A. (2011). *Bilim, Felsefe ve Metodoloji* (2 b.). İstanbul: Beta Yayıncılık.

SAUER, C. (1925). The Morphology of Landscape. *University of California Publications in Geography* 2, 19-35.

SAUER, C. O. (1925). *The Morphology of Landscape*. University of California Publications in Geography.

SHAW, R. (1975). *Migration Theory and Fact*. Philadelphia: Regional Science Research Institute, University of Pennsylvania.

SMALL, M. (2008). Four Reasons to Abandon the Idea of “The Ghetto. *Symposium On The Ghetto*. University of Chicago. <https://pdfs.semanticscholar.org/38d5/cee46aa93727b9c083b518188b168aee9a5c.pdf> adresinden alındı

T.C İÇ İŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ. (2015). http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-politikalari-kurulu_453_454 adresinden alındı

T.C İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ. (2015). Kitlesele Akınlar. http://www.goc.gov.tr/icerik3/kitlesele-akinlar_409_558_559 adresinden alındı

TAHERDOOST, H. (2016). Sampling Methods in Research Methodology; How to Choose a Sampling Technique for Research. *International Journal of Academic Research in Management (IJARM)*, 5, 18-27.

TAYLOR, E. (2002). *The New Economics of Labour Migration and The Role of Remittances in the Migration Process*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-2435.00066> adresinden alındı

TEPAV. (2018). *Suriye Sermayeli Şirketler Bülteni*. Ankara. https://www.tepav.org.tr/upload/files/15187843047.TEPAV_Suriye_Sermayeli_Sirketler_Bulteni__Aralik_2017.pdf adresinden alındı

TİSK. (2015). *Türk İş Dünyasının Suriyelilere Bakışı*. tisk.org.tr/wp-content/uploads/2015/12/basin-bulteni.pdf adresinden alındı

TUAN, Y.-F. (1976). Humanistic Geography. *Humanistic Geography Annals of the Association of American Geographers*(66), 266-276.

TÜİK. (2016). *Konut Satış İstatistikleri*.

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1056 adresinden alındı

TÜİK. (2018). İllerin aldığı, verdiği göç, net göç ve net göç hızı, 1980-2018. . Ekim 1, 2018 tarihinde <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> adresinden alındı

TÜİK. (2018). *Yıllara Göre İllerin Yıllık Nüfus Artış Hızı ve Nüfus Yoğunluğu 2007-2018*. <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=kategorist> adresinden alındı

TÜMTAŞ, M. (2011). *Kentsel Mekânda Ayrışma Dinamikleri: Mersin, Diyarbakır ve İzmir Örnekleri (Doktora Tezi)*. 23.

UNHCR. (2018). *Syria Regional Refugee Response. Operational Portal Refugee Situations*. <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria> adresinden alındı

UNITED NATIONS. (2017). *International Migration Report 2017. Economic and Social Affairs*, 1-2.

VIGDOR, L. (2007). *When are ghettos bad? Lessons from Immigrant Segregation in the USA*. Sept. 23, 2018 tarihinde https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/2666726/cutler_ghettos.pdf adresinden alındı

VIRTANEN, H. (2008). *Somali- ja venäläistaustaisten asumistoiveet ja -valinnat pääkaupunkiseudulla. Yhteiskuntapolitiikka 73*.

WALL STREET JOURNAL. (2011). *Interview With Syrian President Bashar al-Assad*. Sept. 18, 2018 tarihinde <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748703833204576114712441122894> adresinden alındı

WICKRAMASINGHE, A., & WIMALARATANA, W. (2016). *International Migration and Migration Theories. Social Affairs, 1(5)*, 13-32.

WOODS, A., PHILBECK, J., & DANOFF, J. (2009). *The Various Perceptions of Distance: An Alternative View of How Effort Affects Distance Judgments . Journal of*

Experimental Psychology: Human Perception and Performance(35). doi:
10.1037/a0013622

YILDIRIMALP, S., ISLAMOGLU, E., & IYEM, C. (2017). Suriyeli
Sığınmacıların Toplumsal Kabul. *Bilgi*, 107-126.

EKLER:**Ek-1: Anket**

- 1) Suriye'den göç etme kararını nasıl aldınız?
 - a) Bu kararı tek başıma bağımsız bir şekilde aldım.
 - b) Ailemin, eşimin yönlendirmesi ile aldım.
 - c) Yurt dışındaki tanıdıkların önerilerine göre aldım.

- 2) Sizi Türkiye'ye çeken en önemli faktör nedir?
 - a) Konum olarak Suriye'ye yakın olması
 - b) Türkiye'ye politik olarak daha çok güvenmem
 - c) Türkiye'nin yaşam standartları daha iyi olması
 - d) Türkiye'ye kimliksel bir yakınlık duymam

- 3) Sizi Mersin'e çeken en önemli faktör nedir?
 - a) Mersin'de yakınlarımların olması
 - b) Mersin'in sosyo- ekonomik konumu
 - c) Başkaları tarafından Mersin'e yönlendirilmem

- 4) Mersin'e göç ederken öncelikli arayışınız ne idi?
 - a) Güvenlik
 - b) Para kazanmak
 - c) Aile birleşimi
 - d) Eğitim ve mesleki potansiyellerimi geliştirmek
 - e) Özgür, temiz ve saygı gördüğüm bir çevrede yaşamak

- 5) Şu an Türkiye'den Avrupa'ya göç etmek isteseydiniz öncelikli olarak hangi nedenden dolayı göç etmek isterdiniz?
 - a) Güvenlik
 - b) Para kazanmak
 - c) Aile birleşimi
 - d) Eğitim ve mesleki potansiyellerimi geliştirmek
 - e) Özgür, temiz ve saygı gördüğüm bir çevrede yaşamak

- 6) Bu şehirde aşağıdaki hangi alanlarda en fazla sorun yaşıyorsunuz?
 - a) Barınacak bir ev ararken sorun yaşıyorum
 - b) Rekreasyon alanları yeterli değil
 - c) Kamu binalarına erişim zor
 - d) İş yapabileceğim bir mekân yok

- 7) İkamet için konut ve semt seçiminizi etkileyen öncelikli unsur hangisidir?
 - a) Dil ve kültürel açıdan kendime yakın insanların olduğu mahalleleri tercih ederim.
 - b) Belediye hizmetlerinin düzenli bir şekilde verildiği mahalleleri tercih ederim.
 - c) İşime, okula yakın olan yerleri tercih ederim
 - d) Fiyatları düşük olan evlerin olduğu şehrin herhangi bir mahallesini tercih ederim.

8) Göç ettiğiniz bu kentin hangi alanlarında kendinizi daha mutlu hissediyorsunuz?

- a) Evde
- b) Yaşadığım mahallede
- c) Parklarda ve yeşil alanlarda
- d) Dini mekanlarda
- e) Eğlence mekanlarında

9) Suriye’de iken yaşadığınız şehrin hangi alanlarında kendinizi daha mutlu hissediyorsunuz?

- a) Evde
- b) Yaşadığım mahallede
- c) Parklarda ve yeşil alanlarda
- d) Eğlence mekanlarında
- e) Dini mekanlarda

10) Mersin’deki yaşamımı Suriye’deki yaşamımla karşılaştırınca kendimi dahahissediyorum.

- a) Zengin
- b) Yoksul
- c) Batılı/Laik/Modern/Özgürlükçü
- d) Muhafazakâr/Milliyetçi
- e) Hiçbiri

11) Geleceğe yönelik planınız nedir?

- a) Türkiye’de yaşamak istiyorum
- b) Suriye’ye dönmek istiyorum
- c) Avrupa’ya göç etmek istiyorum

12) Çalışırken ya da iş başvurusunda bulunurken ne tür zorluklar yaşıyorsunuz?

- a) Ayrımcılık yaşıyorum
- b) Eğitim ve iş deneyimi eksikliğim var
- c) Dil sıkıntım var
- d) Yaşadığım şehirde mesleki becerilerimi sergileyecek olanaklar yok
- e) İş aramıyorum

13) Gelirinizi en çok nereye harcamaktasınız?

- a) Konut-Kira-Barınma
- b) Gıda
- c) Ulaşım
- d) Haberleşme
- e) Giyim-Ayakkabı

14) Yerel yönetimin ve yerli halkın Suriyeli sığınmacıların işlettiği/çalıştığı iş yerlerinden yararlanma durumları nedir?

a) Kesinlikle bu işyerlerinden ya da bizim ürettiğimiz hizmetlerden faydalanmak istemiyorlar

b) Bu tarz iş yerlerinin varlığının ya da bizlerin ürettiği hizmetlerin farkında değiller.

c) Bu tarz iş yerlerinin varlığının ve bizlerin ürettiği hizmetlerin farkındalar ancak çok nadir bunları kullanıyorlar.

d) Genelde bu iş yerlerinden alışveriş yapıyor ve bizlerden hizmet alıyorlar.

e) Ürettiğimiz hizmetler ve bu tarz işletmeler şehrin temel ekonomik dinamiklerindedir ve önemli derecede talep görmektedir.

15) Mersin'e göç etmeden önce Suriye'de hangi sektörde çalışıyordunuz?

a) Tarım ve hayvancılık

b) Ticaret

c) Sanayi

d) Hizmet

e) Bir işte çalışmıyordum

16) Şu an Mersin'de yaşıyorsunuz. Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz? (Hangi sektörde çalışıyorsunuz?)

a) Tarım ve hayvancılık

b) Ticaret

c) Sanayi

d) Hizmet

e) Bir işte çalışmıyorum

ÖZET**SİĞINMACI DAVRANIŞLARININ MEKANSAL ANALİZİ: MERSİN****ÖRNEĞİ****Hasan ÜCEL****Ankara Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, Beşerî ve İktisadi Coğrafya Anabilim****Dalı****Yüksek Lisans Tezi****106 sayfa, Kasım 2019****Danışman: Doç.Dr. Nurettin ÖZGEN**

İnsan davranışlarının altında yatan duygu ve düşünceler; çevreye yönelik geliştirilen algılar sosyo-mekânsal pratiklerde rol oynar. Bu çalışmada göç eden kişilerin arayışları, ihtiyaç türleri, sosyal çevre etkisi, aitlik duygusu, yerleşme modelleri, kültürel yapı gibi unsurların kişilerin göç sonrası mekânsal etkileşimlerinde nasıl bir öneme sahip olduğu araştırılmıştır. Araştırmada Mersin ilinde kayıtlı bulunan 100 kişilik bir Suriyeli sığınmacı grubu ile çalışılmış; gruba anket uygulanmıştır. Elde edilen analizler sonucunda araştırmaya katılan sığınmacı hareketliliğinin temelde bir aile göçü olduğu, göçün aile kavramı ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği, sığınmacıları göçe motive eden farklı arayış türlerinin olduğu, göç ile birlikte mekânsal aidiyet duygularında değişiklikler gözlemlendiği, araştırmaya katılan sığınmacıların toplulukçu bir kültürel yapı özellikleri sergiledikleri, tüm bu pratiklerin sığınmacıların kentteki yerleşme ve ekonomi modellerini etkilediği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Mekânsal Pratikler, Suriye, Sığınmacı, Mersin, Davranış

ABSTRACT**SPATIAL ANALYSIS OF REFUGEE BEHAVIORS: THE CASE OF
MERSİN****Hasan ÜCEL****Ankara University, Department of Humanities and Economic Geography****Master's Thesis****106 pages, November 2019****Supervisor: Assoc.Prof.Dr.Nurettin ÖZGEN**

Feelings and thoughts that underlie human behaviors and the perceptions are developed for the environment that play an important role in socio-spatial practices. In this study, the importance of factors such as the quests of the refugees', types of needs, social environment effect, sense of belonging, settlement models and cultural structure have been investigated in the spatial interactions of the people. The study was conducted with a group of 100 Syrian refugees registered in Mersin city. A questionnaire was applied to the group. As a result of the analyzes obtained, refugee mobility included in the research is basically a family migration, the migration should be evaluated together with the concept of family politics, there are different types of quests that motivate refugees to migrate, changes in spatial belonging feelings with migration are observed and exhibited characteristics of a collective cultural structure. It was seen that all these practices affected refugees' urban settlement and economic models.

Keywords: Spatial Practices, Syria, Refugee, Mersin, Behaviors